

Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu limanowskiego w 2023 roku

*Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
w Limanowej*

Limanowa, luty 2024 r.

Spis treści

1	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń	5
1.1	Zakażenia jelitowe.....	8
1.2	Infekcje górnych dróg oddechowych	10
1.3	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	12
1.4	Choroby odzwierzęce.....	13
1.5	Ospa wietrzna	14
2	Szczepienia ochronne jako element zwalczania chorób zakaźnych	18
2.1	Dystrybucja preparatów szczepionkowych	20
2.2	Niepożądane Odczyny Poszczepienne.....	22
2.3	Szczepienia zalecane	22
2.4	Wirus brodawczaka ludzkiego HPV (Human Papillomavirus)	22
3	Higiena lecznictwa	23
3.1	Lecznictwo otwarte.....	26
3.2	Postępowanie z odpadami.....	27
3.2.1	Dezynfekcja	29
3.2.2	Sterylizacja w placówkach lecznictwa otwartego	29
4	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	30
4.1	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	31
4.2	Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko	32
4.3	Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych	35
4.4	Uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.....	37
5	Jakość wody przeznaczonej do spożycia.....	41
5.1	Awaryjne źródła zaopatrzenia ludności w wodę pitną.....	47
5.2	Ujęcia powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.....	48
5.3	Ciepła woda użytkowa	50
6	Stan sanitarno-techniczny obiektów użyteczności publicznej	52

6.1	Domy pomocy społecznej.....	55
6.2	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, i fryzjersko -kosmetyczne, odnowy biologicznej, solaria, tatuażu	56
6.3	Pływalnie / Baseny kąpielowe.....	57
6.4	Obiekty hotelarskie oraz inne, w których świadczone są usługi noclegowe.....	59
6.5	Ustępy publiczne	60
6.6	Obiekty i środki transportu	61
6.7	Inne obiekty użyteczności publicznej.....	61
7	Ocena jakości żywienia.....	62
7.1	Działania w ramach systemu RASFF.....	64
7.2	Kontrola graniczna	79
7.3	Wzmoczone działania	80
7.4	Próbki	86
7.5	Skargi, wnioski zażalenia na stan sanitarny.....	87
7.6	Współpraca z innymi instytucjami	88
7.7	Nadzór nad suplementami diety i środkami spożywczymi do których dodawane są witaminy i składniki mineralne.....	91
7.8	Ocena małej gastronomii i żywienia zbiorowego w okresie letnim	97
8	Ocena stanu sanitarnego szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych	97
8.1	Stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych.....	98
8.2	Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej dzieci i młodzieży.....	99
8.3	Ocena dostosowania mebli szkolnych i przedszkolnych do wymagań ergonomii ...	99
8.4	Możliwość pozostawienia podręczników przez uczniów w szkołach.....	100
8.5	Higiena procesów nauczania (rozkłady zajęć)	101
8.6	Żywnienie dzieci i młodzieży w szkołach.....	101
8.7	Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami	102
8.8	Warunki sanitarne wypoczynku dzieci i młodzieży	102
9	Warunki środowiska pracy	104

9.1	Czynniki rakotwórcze	106
9.2	Czynniki biologiczne.....	107
9.3	Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, produktami biobójczymi i produktami kosmetycznymi.....	108
9.4	Radon w miejscu pracy.....	110
9.5	Choroby zawodowe	111
10	Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia.....	112
11	Spis Tabel.....	125
12	Spis Wykresów	125

1 Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń

Obraz 1 Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych

Do jednych z najważniejszych zadań nadzoru epidemiologicznego prowadzonego przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działań zapobiegawczych i przeciwepidemicznych. Zadanie to realizowane jest głównie przez pion epidemiologii, który każdego roku wdraża i kontroluje programy zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej prowadzi nadzór nad sytuacją epidemiologiczną powiatu limanowskiego w oparciu o analizę występowania chorób zakaźnych, weryfikację zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne, przeprowadzanie dochodzeń epidemiologicznych, sprawowanie nadzoru nad realizacją obowiązku szczepień ochronnych oraz kontrolę warunków higieniczno-sanitarnych podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

W roku 2023 rejestracja zachorowań lub podejrzeń zachorowań prowadzona była systematycznie na podstawie otrzymanych od lekarzy oraz diagnostów laboratoryjnych zgłoszeń (druków ZLK oraz ZLB), zgodnie z art. 27 oraz art. 29 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1284 z późn. zm.).

Otrzymane druki były weryfikowane i klasyfikowane w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego - opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy (NIZP PZH-PZH). Dochodzenia epidemiologiczne przeprowadzane z osobami, które zachorowały na chorobę zakaźną wprowadzane były na bieżąco do systemu EPIBAZA. Ponadto poprzez ten system lekarze mogli przekazywać zgłoszenia – druki ZLK bezpośrednio do inspekcji sanitarnej, co pozwala na bieżące monitorowanie sytuacji epidemiologicznej. Natomiast zgłoszenia dodatnich wyników testów diagnostycznych w kierunku SARS-CoV-2 przekazywane były przez system Ewidencji Wjazdów do Polski (EWP), który funkcjonuje już od 2020 r. Kolejną stosowaną przez Państwową Inspekcję Sanitarną aplikacją jest System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS), która służyła do: wprowadzania wywiadów epidemiologicznych chorych na COVID-19, rejestracji niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) oraz wprowadzania danych dotyczących ognisk epidemiologicznych. Ponadto od 2023 r. do systemu są wprowadzane również miesięczne sprawozdania z czynników alarmowych otrzymywane systematycznie od szpitali z terenu powiatu limanowskiego.

W związku z pojawieniem się w Polsce przypadków zakażenia wirusem ptasiej grypy kotów domowych i możliwym przeniesieniu tego zakażenia ze zwierzęcia na człowieka, od czerwca 2023 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Limanowej prowadzi stały nadzór nad tą jednostką chorobową. Natomiast nie odnotowano na terenie powiatu limanowskiego żadnego przypadku wystąpienia ptasiej grypy u kota oraz przeniesieniu tego zakażenia na człowieka.

W okresie od dnia 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej zgłoszono 3156 przypadków chorób zakaźnych i zakażeń, które podlegały obowiązkowi zgłoszenia i rejestracji, z których hospitalizacji wymagało 629 osób. Ponadto zarejestrowano 8 zgonów z powodu chorób zakaźnych. Tabela nr 1 obrazuje występowanie poszczególnych jednostek chorób zakaźnych na terenie powiatu limanowskiego w latach 2021-2023. Zobrazowane dane o zachorowaniach i zakażeniach zostały opracowane na podstawie otrzymanych zgłoszeń chorób zakaźnych i zakażeń od lekarzy i diagnostów laboratoryjnych zgodnie z ich ustawowym obowiązkiem. Zgłoszenia te stanowią podstawę do podejmowanych przez pracowników inspekcji sanitarnej działań przeciwepidemicznych tj. ustalenie źródeł zakażenia, dróg ich przenoszenia, ustaleniu osób narażonych na zakażenie lub zachorowanie oraz działania profilaktyczne i zapobiegawcze w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych.

Tabela 1 Wybrane choroby zakaźne w powiecie limanowskim w latach 2021-2023

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań		
	2021	2022	2023
Salmoneloza jelitowa	68	37	40
Salmoneloza pozajelitowa	2	1	2
Zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Campylobacter</i>	20	5	4
Zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridioides difficile</i>	71	49	131
Giardioza (lamblioza)	0	5	2
Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy	93	158	39
Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez norowirusy	87	49	57
Wirusowe zakażenia jelitowe inne określone i nieokreślone	1	25	13
Biegunka i zakażenie żołądkowo-jelitowe ogółem	111	144	98
Biegunka i zakażenie żołądkowo-jelitowe u dzieci do lat 2	59	51	38
Płonica (szkarlatyna)	8	28	150
Róża	1	2	4
Kiła	1	3	4
Rzeżączka	0	1	4
Chlamydia	0	3	2
Borelioza z Lyme	54	99	90
Neuroborelioza	0	0	1
Styczność i narażenie na wściekliznę	35	28	37
Kleszczowe zapalenie mózgu	0	0	3
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	0	2	2
Ospa wietrzna	234	684	991
Odra	0	0	1
Nowo wykryte zakażenia HIV	1	3	3
Bąblowica	0	0	1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> ogółem	0	2	6
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych	0	3	1
Grypa ogółem	0	77	72

Grypa u dzieci w wieku od 0-14 lat	0	49	64
Zakażenia SARS-CoV-2	5131	4262	840
Zakażenia SARS-CoV-2 możliwe	-	-	72

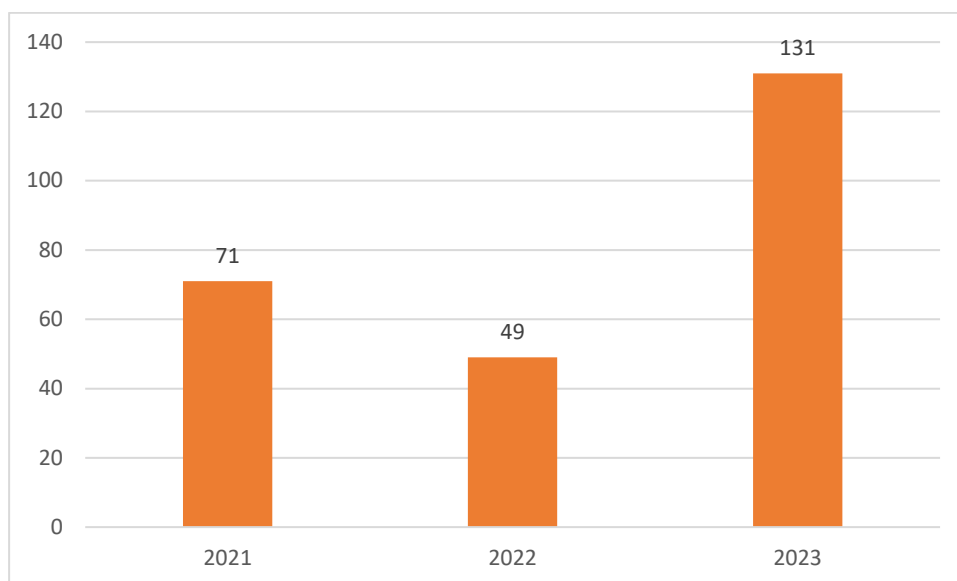
1.1 Zakażenia jelitowe

Obraz 2 Zakażenia jelitowe

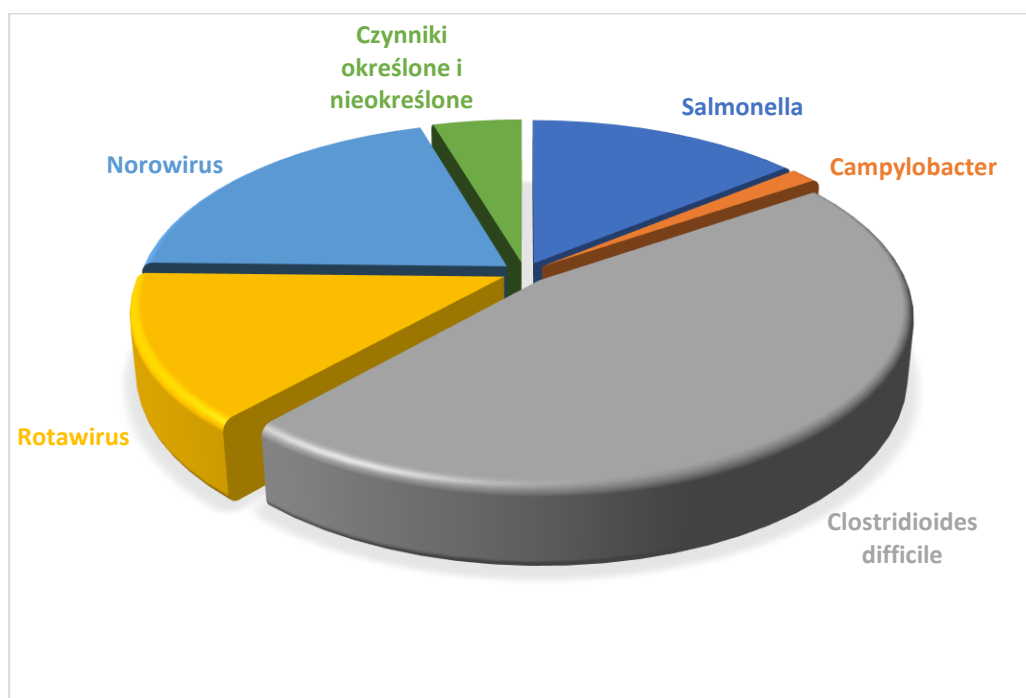
W ubiegłym roku dużą grupę zachorowań stanowiły zakażenia biegunkowe, z których u małych dzieci najczęściej występowały wirusowe zakażenia jelitowe (wywołane m.in. przez rotawirusy czy norowirusy). W 2023 roku zarejestrowano 66 przypadków zakażeń wywołanych przez ww. wirusy. W porównaniu z rokiem wcześniejszym odnotowano znaczny spadek zakażeń wywołanych przez rotawirusy. Natomiast nowym istotnym problemem zdrowotnym szczególnie u ludzi starszych są biegunki spowodowane przez kolonizację lub zakażenia wywołane przez łaseczki *Clostridioides difficile*. Do czynników sprzyjających rozwój zakażenia *Clostridioides difficile* należą wiek powyżej 65 roku życia, długotrwała antybiotykoterapia, hospitalizacja oraz wcześniejsze zakażenia ww. bakteriami. W ubiegłym roku 2023 na terenie powiatu limanowskiego odnotowano zwiększoną w stosunku do lat poprzednich liczbę zachorowań na zakażenia jelitowe wywołane *Clostridioides difficile* -131 przypadki (107 przypadków zachorowań u osób powyżej 60 lat).

Wykres 1 Liczba zachorowań spowodowanych zakażeniami *Clostridioides difficile*

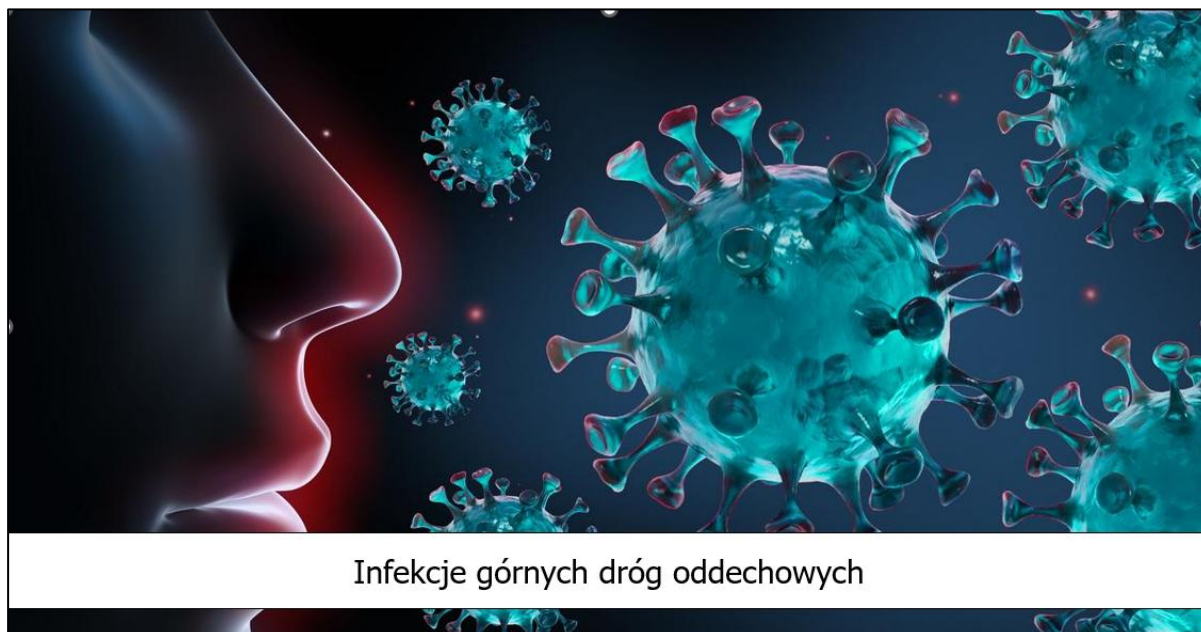
W Polsce najczęstszą przyczyną zatruc pokarmowych stanowią zakażenia wywołane odzwierzęcymi pałeczkami jelitowymi *Salmonella*. Bakterie te kolonizują przewód pokarmowy wywołując różne postaci kliniczne chorób. W 2023 roku na terenie powiatu limanowskiego zarejestrowano 40 przypadków zachorowań na salmonellozę, z których istotną część stanowiły dzieci do 14 lat – 26 (z czego 16 osób stanowiły dzieci w wieku do 4 lat). Dominującym serotypem odpowiedzialnym za zakażenia przewodu pokarmowego była *Salmonella Enteritidis*.

Wykres 2 Udział wybranych bakteryjnych i wirusowych czynników chorobowych wywołujących zakażenia jelitowe

1.2 Infekcje górnych dróg oddechowych

Obraz 3 Infekcje górnych dróg oddechowych

Od stycznia 2023 r. lekarze podstawowej opieki zdrowotnej mogli wykonywać refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) testy combo - testy typu „trzy w jednym”, które wskazują na zakażenie grypą (typu A lub B), SARS-CoV-2 lub wirusem RSV. Stosowanie tego typu testów kasetkowych daje natychmiastowy wynik oraz pozwala niezwłocznie włączyć niezbędne leczenie przeciwwirusowe. Ponadto lekarz po zdiagnozowaniu ww. zakażenia zgłasza ten fakt do organu inspekcji sanitarnej, a następnie jest wykazywane w sprawozdaniach statystycznych (MZ-56) do NIZP PZH-PZH.

Wzorem lat ubiegłych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej prowadzi stały nadzór nad grypą poprzez program Nadzoru Nad Grypą poprzez program SENTINEL. System ten jest ważnym narzędziem analitycznym do monitorowania sytuacji epidemiologicznej i wirusologicznej grypy. Celem programu jest nadzór nad grypą i innymi wirusami oddechowymi oraz pozyskanie danych na temat ich aktywności na danym terenie. Stanowi on podstawę do szacowania aktywności wirusa w Europie. W ramach programu laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie wykonuje badania laboratoryjne pobranych próbek materiału klinicznego (przekazywanych z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej) w kierunku wirusów oddechowych - grypy typu A i B, RSV oraz SARS CoV-2 metodą real time RT-PCR, jak również określa obecność wirusa grypy w hodowli komórkowej. Lekarze biorący udział w systemie Nadzoru Nad Grypą SENTINEL są zobowiązani do przesyłania do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego

w Limanowej (przez okres całego roku) cotygodniowych sprawozdań dotyczących liczby zachorowań na grypę lub grypopodobnych odnotowanych w danym tygodniu sprawozdawczym wraz z liczbą pacjentów „przypisanych” do danego lekarza (danej liczby lekarzy) raportujących w danym tygodniu z podziałem na grupy wiekowe (0-4, 5-9, 10-14, 15-25, 26-44, 45-64 i powyżej 65).

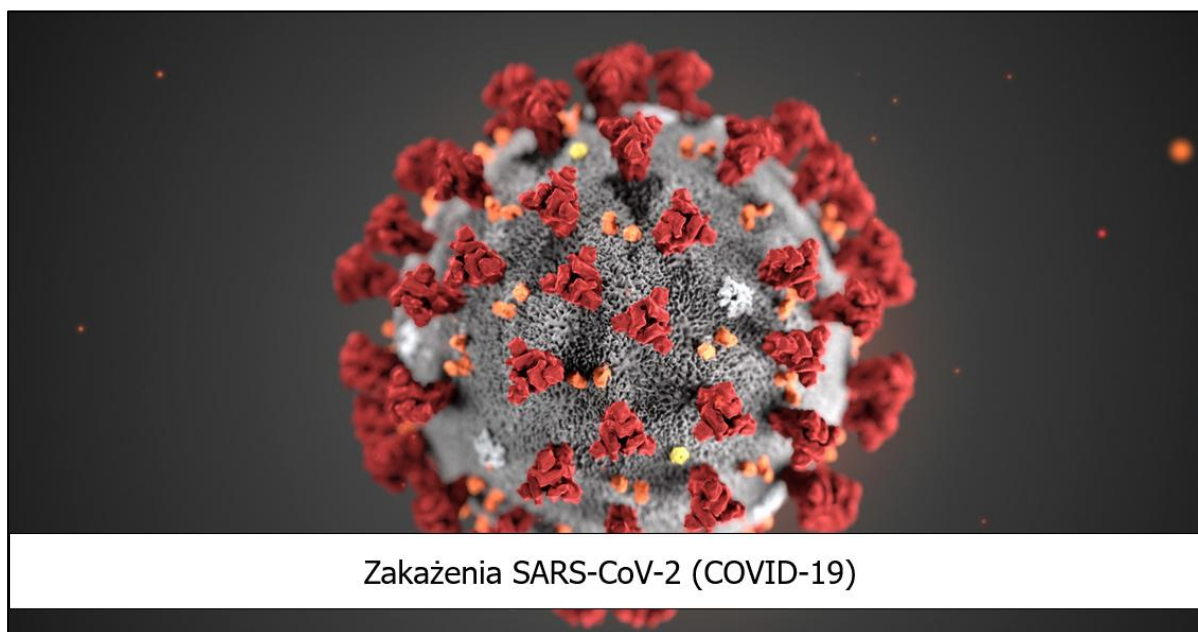
Na terenie powiatu limanowskiego w roku 2023 odnotowano 72 przypadki grypy zaklasyfikowanej zgodnie z definicjami opublikowanymi przez NIZP PZH-PZH, z których 68 odnotowano u dzieci w wieku od 0 do 14 lat. Ponadto stosowane przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej szybkich testów antygenowych umożliwia na bieżące monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zakażeń wirusem grypy, SARS-CoV-2 oraz RSV. Od początku roku 2023 zarejestrowano 162 przypadki zakażeń grypą oraz 102 przypadki zakażeń RSV (z czego 60 u dzieci do 2 lat), które zostały potwierdzone szybkim testem antygenowym (tabela nr 2).

Tabela 2 Zestawienie liczby zakażeń RSV i grypy potwierdzonych szybkim testem antygenowym w 2023 roku

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań
Zakażenia wirusem RSV ogółem	102
Zakażenia wirusem RSV u dzieci do lat 2	60
Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	162

1.3 Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)

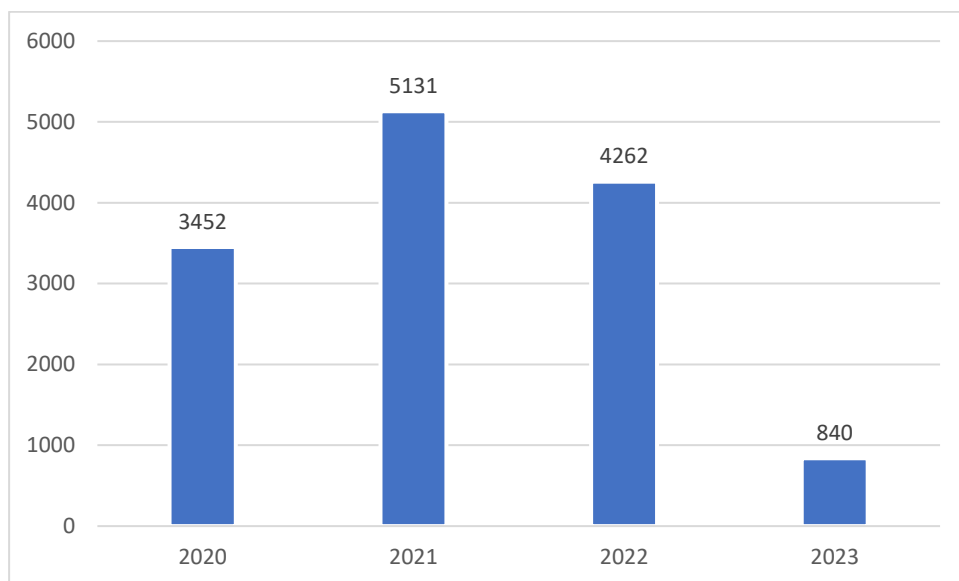
Obraz 4 Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)

COVID-19 to choroba układu oddechowego, która może przebiegać w postaci zapalenia płuc, ostrego zapalenia oskrzeli oraz zakażenie dolnych dróg oddechowych. W ciężkich przypadkach zakażenia może wystąpić zespół ostrej niewydolności oddechowej (ARDS). Zakażenia wirusem SARS-CoV-2 szerzą się głównie drogą kropelkowo-powietrzną lub kropelkowo-pyłową poprzez drogi oddechowe, ale także drogą bezpośredniego kontaktu błon śluzowych z zanieczyszczonymi powierzchniami. Zgodnie z definicją przypadku na potrzeby nadzoru epidemiologii klinicznej kryteria zakażenia to: gorączka, kaszel, duszności, utrata węchu, utrata smaku.

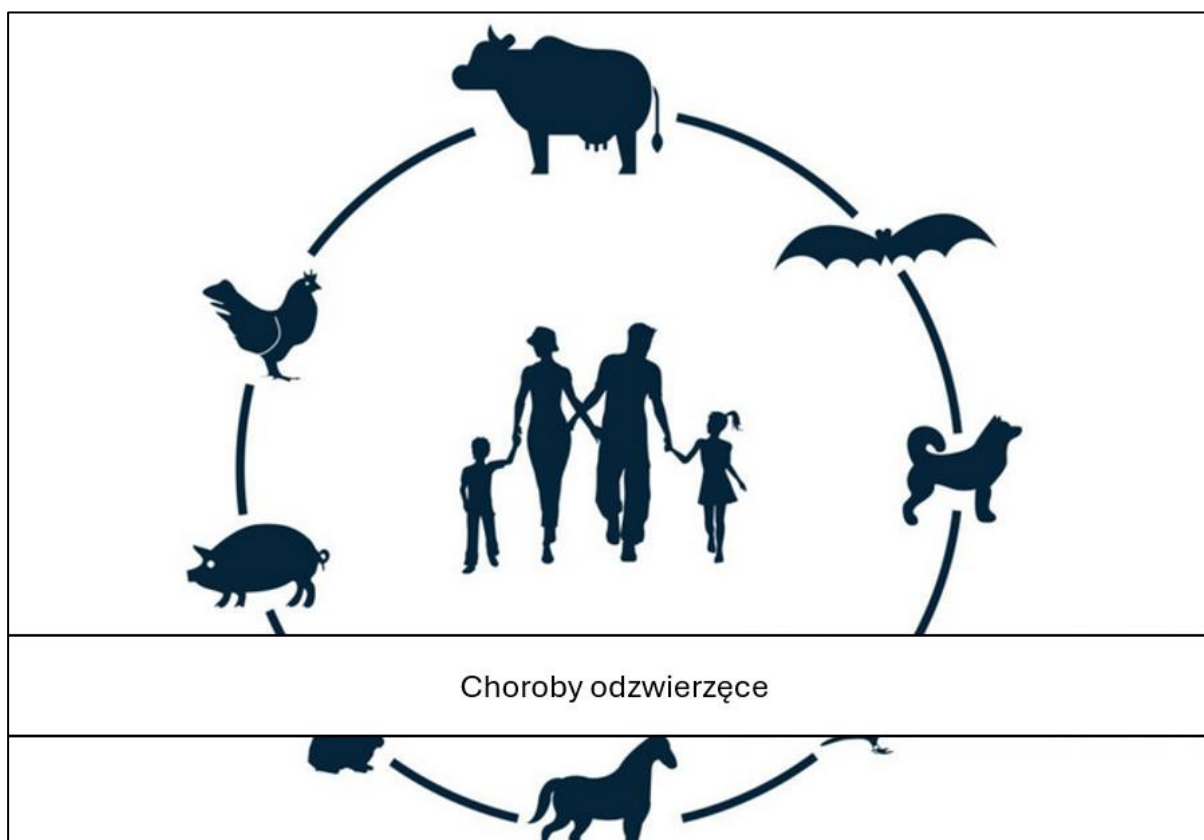
W Polsce pierwszy potwierdzony przypadek zakażenia koronawirusem (SARS-CoV-2) zarejestrowano w dniu 4 marca 2020 roku, natomiast w powiecie limanowskim w dniu 22 marca 2020 rok. W ubiegłym roku pierwszy raz zaobserwowano znaczny spadek liczby osób, które zostały zakażone wirusem SARS-CoV-2. W roku 2023 zarejestrowano 840 przypadków potwierdzonych zachorowań na COVID-19 oraz 72 przypadki możliwe. Natomiast hospitalizacji wymagało 107 osób.

Wykres 3 Liczba zachorowań spowodowanych zakażeniami SARS-CoV-2 na terenie powiatu limanowskiego w latach 2020-2023

1.4 Choroby odzwierzęce

Obraz 5 Choroby odzwierzęce

Nadzór nad chorobami odzwierzęcymi w Polsce realizuje Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną. Przyczyną wystąpienia większości zoonoz jest spożycie pokarmów pochodzenia zwierzęcego, zanieczyszczonych chorobotwórczymi dla ludzi bakteriami odzwierzęcymi (salmonellozy odzwierzęce, kampylobakterioza, jersinioza, listerioza). Poważny problem stanowią choroby odzwierzęce przenoszone przez wektory (stawonogi) oraz choroby pasożytnicze (włośnica, bąblowica), czy zoonozy nabywane w wyniku bezpośredniego kontaktu z chorym zwierzęciem (np. wścieklizna). W Polsce, podobnie jak w pozostałej części Europy, z roku na rok obserwuje się rosnącą liczbę zachorowań na boreliozę.

W powiecie limanowskim zarejestrowano:

- 89 przypadków boreliozy z Lyme, z których w jednym przypadku rozpoznano neuroboreliozę,
- 3 przypadki kleszczowego zapalenia mózgu,
- 37 przypadków styczności i narażenia na wściekliznę,
- 1 przypadek zachorowania na bąblowicę.

1.5 Ospa wietrzna

Obraz 6 Ospa wietrzna

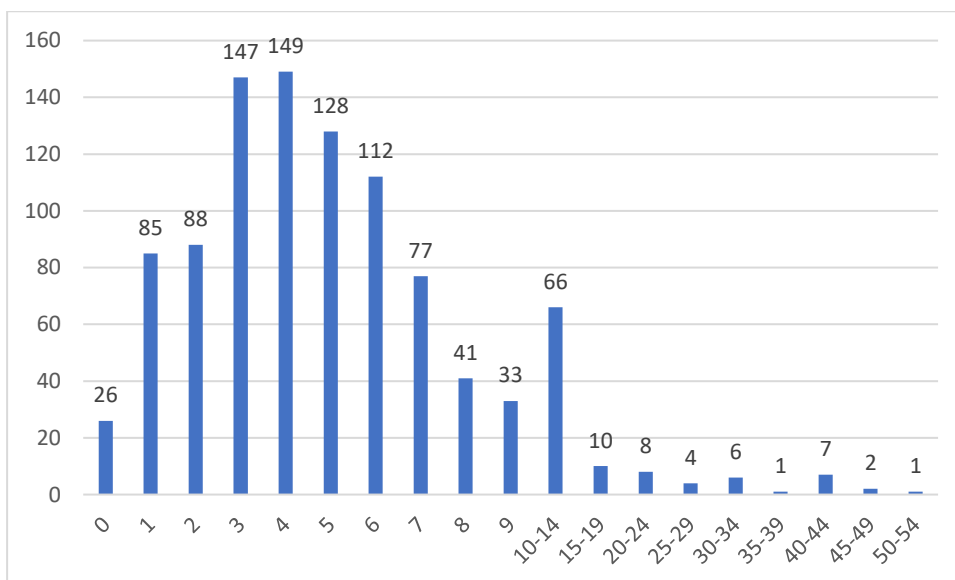

Ospa wietrzna jest najczęstszą chorobą zakaźną występującą u dzieci, której można zapobiegać poprzez szczepienia. W Polsce szczepienia te są w dalszym ciągu zaliczane do zalecanych z wyjątkiem dzieci z wybranych grup zagrożonych ciężkim przebiegiem choroby i znacznym ryzykiem wystąpienia powikłań oraz przebywające m.in. w zakładach opiekuńczo-leczniczych czy też uczęszczające do żłobków, klubów dziecięcych.

W stosunku do roku uprzedniego w 2023 roku odnotowano gwałtowny wzrost zachorowań na ospę wietrzną. W ubiegłym roku zostało zgłoszonych 991 przypadków zachorowań (z których 3 przypadki wymagały hospitalizacji), w 2022 roku - 684 natomiast w roku 2021 roku - 234.

Zachorowania na ospę wietrzną w 2023 roku dotyczyły 532 przypadków u mężczyzn i 459 u kobiet.

Wykres 4 Liczba zachorowań na ospę wietrzną według wieku w 2023 roku na terenie powiatu limanowskiego

Choroby zakaźne objęte programem eradykacji i eliminacji. Wśród chorób zakaźnych występują takie, które nie mają rezerwuaru zwierzęcego (tzn. występują jedynie u człowieka) i dla których dostępne są szczepionki o wysokim stopniu skuteczności. Dla nich możliwe jest osiągnięcie celu jakim jest eliminacja choroby na danym obszarze (rozumiana jako brak zakażeń na terenie kraju przy możliwych zawleczeniach z zagranicy), a następnie eradykacja choroby tzn. całkowite wyeliminowanie na świecie.

Wprowadzenie obowiązkowych szczepień przeciwko określonym chorobom zakaźnym wynika zarówno z uczestnictwa Polski w programach eliminacji i eradykacji chorób zakaźnych takich jak poliomyelitis (nagminnego porażenia dziecięcego), odra i różyczka, oraz krajowych

programach zwalczania chorób zakaźnych, a także konieczności zapewnienia ochrony indywidualnej dzieci wobec chorób o szczególnie ciężkim przebiegu i wysokiej śmiertelności. Poliomyelitis nagminne porażenia dziecięce dawniej choroba Heinego-Megina, jest to ostra choroba zakaźna wywołana przez poliwirusy należące do rodzaju Enterovirus. Okres wylegania choroby trwa około od 7 do 14 dni. Przebieg zakażenia może być: bezobjawowy, łagodny (zapalenie opon-mózgowo-rdzeniowych) oraz ciężki (zachorowania porażenne). W przypadku postaci porażennych, śmiertelność wynosi od 2% do 10% i wzrasta wraz z wiekiem. Natomiast zachorowaniom na poliomyelitis można skutecznie zapobiegać poprzez szczepienia. W Polsce od połowy lat 50-tych prowadzone są szczepienia przeciwko poliomyelitis. Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych (PSO) wszystkim dzieciom podawane są cztery dawki szczepionki inaktywowanej (IPV) przeciwko poliomyelitis. Szczepienie podstawowe obejmuje podanie trzech dawek odpowiednio w 3-4 miesiącu życia, 5-6 miesiącu życia oraz w 16-18 miesiącu życia. Czwarta przypominająca podawana jest w 6 roku życia. Oficjalnie od 2002 roku Polska jest uznana za kraj wolny od poliomyelitis (ostatnie zachorowanie miało miejsce w 1894 roku, spowodowany dzikim wirusem polio). Jest to sukces osiągnięty dzięki wieloletnim szczepieniom wszystkich dzieci zgodnie z PSO. Natomiast w dalszym ciągu prowadzona jest strategia eradykacji polio, która obejmuje:

- nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW),
- utrzymanie wysokiego odsetka osób zaszczepionych,
- prawidłową diagnostykę kliniczną i wirusologiczną.

Aktualnie w Polsce najważniejszym elementem jest nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi. Odra jest ostrą, wysoce zakaźną chorobą wirusową, zdolną do wywoływania epidemii. Zakaźność wirusa odry u osób podatnych jest bliska 100%. Indywidualne ryzyko zachorowania na odrę występuje u każdej osoby, która nie była szczepiona przeciw tej chorobie lub wcześniej na nią nie chorowała. Wprowadzenie w Europie szczepień ochronnych radykalnie zmniejszyło zachorowalność na odrę, ale pomimo ogólnie wysokiego poziomu zaszczepienia, choroba ta nadal powoduje częste epidemie. Zachorowanie na odrę rozpoczyna się wystąpieniem niespecyficznych objawów takich jak: wysoka temperatura, kaszel, katar, co zazwyczaj jest mylnie rozpoznawane jako przeziębienie. Po około 2-3 dniach pojawia się wysypka odrowa, która zaczyna się na linii włosów oraz za uszami, a kolejno rozprzestrzenia się w dół tułowia i kończyn z zajęciem powierzchni dłoniowych rąk i podeszw stóp. Wykwity często zlewają się. Gorączka zwykle ustępuje po 4-5 dniach od wystąpienia wysypki, która zanika w takiej kolejności, w jakiej się pojawiła.

Odra jest chorobą możliwą do eliminacji ponieważ: rezerwuarem wirusa odry jest jedynie człowiek, a po przebytych zakażeniu nie stwierdzono nosicielstwa wirusa, środowisko nie jest

skażone tym patogenem oraz istnieje skuteczny środek zapobiegawczy w postaci bezpiecznej szczepionki przeciwko odrze. Największą odporność zapewnia podanie dwóch dawek szczepionki przeciwko odrze. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki osoba zaszczepiona uzyskuje odporność na poziomie 95%. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osobie zaszczepionej osiągnąć odporność niemalże 100%. Najczęstszym powikłaniem u małych dzieci jest zapalenie ucha środkowego. Dość często dochodzi do zapalenia płuc wymagającego leczenia szpitalnego, zwłaszcza u dorosłych. Natomiast bardzo groźne są powikłania neurologiczne – zapalenie mózgu i/lub zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych. Ryzyko powikłań neurologicznych wzrasta z wiekiem, powyżej 10 roku życia jest 2-3 krotnie większe. W 2023 roku w powiecie limanowskim odnotowano jeden przypadek zachorowania na odrę, którego powikłaniem było zapalenie ucha środkowego (bez hospitalizacji).

Polska uczestniczy w programie Eliminacji Odry w ramach którego wszystkie podejrzenia lub zachorowania na odrę są zgłaszane przez lekarza diagnozującego chorego do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej. Od chorego pobiera się materiał do badań laboratoryjnych. Badania są wykonywane bezpłatnie przez Narodowe Laboratorium ds. Diagnostyki Odry i Różyczki znajdujące się w Zakładzie Wirusologii NIZP-PZH. Zgodnie ze strategią eliminacji odry konieczne jest utrzymywanie wysokiego odsetka osób zaszczepionych oraz wzmożony nadzór nad podejrzeniami/zachorowaniami na odrę oraz ścisłe monitorowanie przypadków wtórnych w ogniskach, zwłaszcza z wśród grup etnicznych o niskim stanie zaszczepienia (potencjalny rezerwuuar wirusa odry). W Polsce najczęstszym źródłem zakażeń pozostają przypadki importowane z innych krajów. Od kilku lat rejestrowane są sporadyczne ogniska zachorowań na odrę występujące najczęściej w środowiskach osób nieszczepionych. W takich sytuacjach podejmowane są działania mające na celu zaszczepienie p/odrze nieszczepionych osób ze styczności z chorym lub podejrzanym o zachorowanie.

Różyczka jest wirusową zakaźną chorobą objawiającą się wystąpieniem wysypki. Wirus obecny jest praktycznie we wszystkich wydzielinach i wydalinach ludzkich. Choroba ta dotyczy głównie dzieci, jednak osoby dorosłe również mogą ją przechorować, co pod wieloma względami jest dużo bardziej dla nich niebezpieczne.

U dzieci pierwszym objawem jest zwykle wysypka plamisto-grudkowa koloru czerwonego. U starszych dzieci i dorosłych na 1–5 dni przed wystąpieniem wysypki mogą wystąpić objawy prodromalne, takie jak umiarkowana gorączka, złe samopoczucie i powiększenie węzłów chłonnych (zauszných, szyjnych i podpotylicznych). Wysypka pojawia się najpierw na twarzy i rozszerza się stopniowo na całe ciało, przez tył do stóp. Widoczna jest wyraźniej po ciepłym prysznicu lub kąpiel. Zanika po 3 dniach, w kolejności odwrotnej do pojawiania się. Choroba

ma zwykle łagodny przebieg, ale opisano przypadki zapalenia opon mózgowych, które związane jest z dużą śmiertelnością. Polska uznawana jest za kraj, w którym różyczka występuje endemicznie, w którym prowadzone są powszechne szczepienia przeciw różyczce w 13-14 miesiącu życia i 10 roku życia, w kolejnych latach spodziewany jest dalszy spadek liczby zachorowań.

Różyczka najbardziej niebezpieczna jest dla kobiet w okresie rozrodczym, ponieważ w ciąży jest dużym zagrożeniem dla zdrowia i życia rozwijającego się płodu. Zakażenie wirusem różyczki w pierwszych tygodniach ciąży może prowadzić do śmierci płodu i poronienia. Im bardziej początkowy okres ciąży, w jakim doszło do zakażenia, tym powikłania są bardziej poważne. Różyczka do 22 tygodnia ciąży może powodować nieodwracalne uszkodzenia płodu i wady wrodzone. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Limanowej w roku 2023 nie zarejestrowała żadnego potwierdzonego zachorowania na różyczkę. Natomiast został zgłoszony jeden przypadek różyczki wrodzonej, który nie został potwierdzony przez badania laboratoryjne przeprowadzone w Zakładzie Wirusologii NIZP-PZH.

2 Szczepienia ochronne jako element zwalczania chorób zakaźnych

Szczepienia ochronne są najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom zakaźnym, jak również powikłaniom, które mogą wystąpić w wyniku zachorowania.

Osoby przebywające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane do poddania się szczepieniom ochronnym przeciwko chorobom zakaźnym zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, jak również do poddania się szczepieniom w przypadku ogłoszenia epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego. W stosunku do osób małoletnich odpowiedzialność za wykonanie obowiązku poddania się szczepieniom obowiązkowym spoczywa na rodzicach lub opiekunach dziecka. Obowiązkowi poddania się szczepieniom ochronnym nie podlegają osoby przebywające w Polsce przez okres krótszy niż trzy miesiące, za wyjątkiem szczepień przeciwko wściekliznie i tężcowi.

Obowiązkiem każdego lekarza rodzinnego jest poinformowanie rodziców małoletniego pacjenta o konieczności poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym, a także poinformowanie o szczepieniach szczególnie zalecanych.

Tabela 3 Wykaz szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych

Szczepienia obowiązkowe	Szczepienia nieobowiązkowe
Gruźlica	wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A)
wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW B)	WZW B (osoby narażone na zakażenie)
Błonica	ospa wietrzna
Tęžec	grypa
Krztusiec	rotawirusy
ostre nagminne porażenie dziecięce (poliomyelitis)	pneumokoki (dla urodzonych przed 1 stycznia 2017)
inwazyjne zakażenie <i>Haemophilus influenzae</i> typu B (Hib)	meningokoki
Odra	ludzki wirus brodawczaka (HPV)
Świnka	kleszczowe zapalenie mózgu
Różyczka	cholera
Pneumokoki	dur brzuszny
ospa wietrzna (w grupach ryzyka)	wścieklizna
	żółta gorączka

Na terenie powiatu limanowskiego w 2023 r. szczepieniom ochronnym podlegało 33 157 dzieci i młodzieży do 19 roku życia. Szczepienia realizowane były w 36 punktach szczepień spełniających wymagania gabinetu diagnostyczno - zabiegowego. Wskaźniki zaszczepienia w powiecie limanowskim kształtowały się na poziomie 46,4% - 100% i nie odbiegały od wskaźników województwa małopolskiego.

Tabela 4 Analiza uodpornienia dzieci i młodzieży w powiecie limanowskim w rocznikach podlegających szczepieniom według programu szczepień ochronnych w latach 2022-2023

Rocznik	Rodzaj szczepienia	2022 rok	2023 rok
3-latki	p/błonicy, tężcowi, krztuścowi,	93,6%	93,3%
	p/Polioomyelitis	96,3%	93,3%
	Hemophilus Influenzae typu B	93,6%	93,3%

	p/WZW typu B	98,9%	95,9%
	p/odrze, śwince i różyczce	85,2%	87,5%
6-latki	p/błonicy, tężcowi, krztuścowi	99,7%	99,2%
	p/Poliomyelitis	99,7%	99,2%
6-latki	p/odrze, śwince, różyczce	96,1%	97,8%
10-latki	p/odrze, śwince, różyczce	100%	100%
14-latki	p/błonicy i tężcowi od 2016r krztusiec	76,1%	76,2%
19-latki	p/błonicy i tężcowi	70,1%	75,0%

W 2023 r. przeprowadzono 40 kontroli w podległych punktach szczepień w zakresie oceny wykonawstwa szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży w rocznikach podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym, prowadzenia dokumentacji z zakresu szczepień ochronnych oraz gospodarki preparatami szczepionkowymi oraz zachowanie łańcucha chłodniczego poprzez sprawdzenie środków technicznych i rozwiązań organizacyjnych służących utrzymaniu oraz monitorowaniu łańcucha chłodniczego podczas przechowywania preparatów szczepionkowych. Każdy kontrolowany podmiot leczniczy – punkt szczepień posiada urządzenia chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych, wyposażone w rejestrator do pomiaru i kontroli temperatury wewnątrz urządzenia oraz termotorby z wkładami chłodniczymi i termometrem służące do prawidłowego transportu preparatów szczepionkowych z Powiatowej Stacji Sanitarно–Epidemiologicznych w Limanowej do podmiotu leczniczego. Ponadto z przeprowadzonych kontroli wynika, że szczepienia ochronne obowiązkowe i zalecane u dzieci, młodzieży wykonywane są zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych.

2.1 Dystrybucja preparatów szczepionkowych

Świadczeniodawcy zgłaszają swoje zapotrzebowanie na preparaty szczepionkowe do Powiatowej Stacji Sanitarно–Epidemiologicznej w Limanowej. Zamówienia te są analizowane i w uzasadnionych przypadkach weryfikowane w odniesieniu do stanu uodpornienia w poszczególnych grupach wiekowych oraz do liczby urodzeń objętych

programem szczepień z danego terenu. Po sporządzeniu zamówienia zbiorczego przekazywane jest ono do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej, gdzie dokumenty ponownie są weryfikowane, scalane i przesyłane do Głównego Inspektoratu Sanitarnego w Warszawie. Odbiór preparatów szczepionkowych odbywa się sukcesywnie z Centralnej Bazy Rezerw Sanitarno–Epidemiologicznych w Zduńskiej Woli do poszczególnych magazynów Wojewódzkich i Powiatowych Stacji Sanitarno–Epidemiologicznych. Każdorazowo przed dostawą uzgadniane są ilości i asortyment zamawianych preparatów szczepionkowych. Następnie preparaty odbierane są przez poszczególne punkty szczepień w podmiotach leczniczych .

Nieodzownym elementem dystrybucji jest transport i magazynowanie preparatów szczepionkowych. W celu zapewnienia idealnych warunków dla magazynowania i transportowania szczepionek konstruujemy „zimny łańcuch”, w którym na każdym poziomie uwzględnione są specyficzne wymagania. Do magazynowania szczepionek wykorzystujemy specjalnie przystosowane magazyny, lodówki, ewentualnie komory chłodnicze, termotorby. Temperaturą optymalną do przechowywania preparatów szczepionkowych jest temperatura od +2°C do +8°C. Wśród podstawowych wskazań dotyczących przechowywania szczepionek możemy wyróżnić m.in.:

- zwracanie szczególnej uwagi na zachowanie odpowiedniej temperatury przechowywania i transportu szczepionek,
- przechowywanie preparatów bez bezpośredniego promieniowania słonecznego,
- prowadzenie systematycznego, ciągłego monitoringu właściwej temperatury w urządzeniach chłodniczych,
- zapewnienie efektywnej dystrybucji szczepionek, nie dopuszczenie do przerwania „zimnego łańcucha”,
- przestrzeganie dat ważności szczepionek,
- zapewnienie zasilania zastępczego dla urządzeń chłodniczych na wypadek braku dopływu energii elektrycznej,
- dbanie o wyposażenie sprzętowe.

Należy podkreślić, iż tylko właściwa dystrybucja i systematyczny nadzór nad stosowaniem preparatów szczepionkowych, pozwoli na ich efektywne wykorzystanie i skutecznie uodpornienie populacji poddanej szczepieniom.

2.2 Niepożądane Odczyny Poszczepienne

W 2023 roku lekarze realizujący szczepienia ochronne zgłosili poprzez system SEPIS 10 odczynów poszczepiennych z czego 2 odczyny zakwalifikowano jako poważne, pozostałe jako łagodne.

2.3 Szczepienia zalecane

Tabela 5 Liczba zaszczepionych na wybrane szczepienia zalecane w latach 2020-2023 w powiecie limanowskim

Rodzaj szczepienia	2020	2021	2022	2023
p/ grypie	1606	2089	1565	1773
p/ rotawirusom	216	841	698	674
p/ wirusowi brodawczaka ludzkiego	4	10	29	202
p/ streptococcus pneumoniae	104	25	13	24
p/ Neisseria meningitidis	96	96	142	167
p/WZW-A	8	6	31	13
p/durowi brzuszemu	0	14	0	4
p/ kleszczowemu zapaleniu mózgu	111	58	54	93
p/ ospie wietrznej	114	131	198	191

2.4 Wirus brodawczaka ludzkiego HPV (Human Papillomavirus)

Rak szyjki macicy to jeden z najczęściej występujących nowotworów u kobiet. Istotnym czynnikiem jego rozwoju jest zakażenie wirusem HPV (brodawczaka ludzkiego, Human Papillomavirus), a także m.in.: palenie tytoniu, niezdrowy tryb życia, czy też wiele naturalnych porodów. Szczepienia przeciw HPV należą do działań profilaktycznych. Mają one na celu ochronę przed chorobami wywołanymi przez wirus brodawczaka ludzkiego, które mogą prowadzić do rozwoju stanów przednowotworowych i nowotworów takich jak: rak szyjki macicy, rak pochwy, rak odbytu, rak prącia czy brodawek narządów płciowych. Za niemal 100% przypadków raka szyjki macicy odpowiedzialnych jest zaledwie kilka podtypów HPV. Są to przede wszystkim typy: 16 i 18, a także 31, 33, 45 – czyli wirusy o wysokim ryzyku onkogennym.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Limanowej uczestniczyła od 1 czerwca 2023 r. w programie powszechnych szczepień przeciw HPV dla chłopców i dziewcząt w wieku

12-13 lat, który został w nowym roku szkolnym rozszerzony. Dwuwalentna szczepionka przeciw HPV jest teraz dostępna dla wszystkich dzieci od 9 do 18 roku życia. W Polsce w powszechnym programie szczepień przeciw HPV bezpłatnie dostępne są 2 szczepionki: 2-walentna szczepionka Cervarix i 9-walentna szczepionka Gardasil 9.

Czym się różni 2-walentna szczepionka od 9-walentnej?

Szczepionki te różnią się głównie ilością typów wirusa brodawczaka ludzkiego, przed którymi chronią zaszczepione osoby. Szczepionka 2-walentna to szczepionka przeciwko dwóm typom wirusa HPV: 16 i 18. Zapobiega wystąpieniu zmian przednowotworowych narządów płciowych i odbytu oraz rakowi szyjki macicy i rakowi odbytu związanych z onkogennymi typami HPV.

Natomiast szczepionka 9-walentna to szczepionka przeciwko dziewięciu typom wirusa brodawczaka ludzkiego, a mianowicie: 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58. Szczepionka chroni przed zmianami przednowotworowymi narządów płciowych i odbytu, rakiem szyjki macicy, rakiem odbytu oraz dodatkowo chroni przed wystąpieniem brodawek narządów płciowych (kłykcin kończystych) związanych przyczynowo z zakażeniem określonymi typami wirusa brodawczaka ludzkiego.

Aby zapisać dziecko na szczepienie należy umówić się na wizytę:

- w przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ),
- przez infolinię 989 do 15 grudnia 2023 r. (7 dni w tygodniu od godz. 7:00 do 20:00),
od 1 grudnia 2023 r. infolinia będzie dostępna pod numerem telefonu +48 800 100 101 (w godzinach od 8.00-18.00),
- przez Internetowe Konto Pacjenta (IKP).

Na terenie powiatu limanowskiego udział zadeklarowało 16 podmiotów leczniczych, które realizują program szczepień p/ HPV i pobierają preparaty szczepionkowe z magazynu Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej w Limanowej.

3 Higiena leczenia

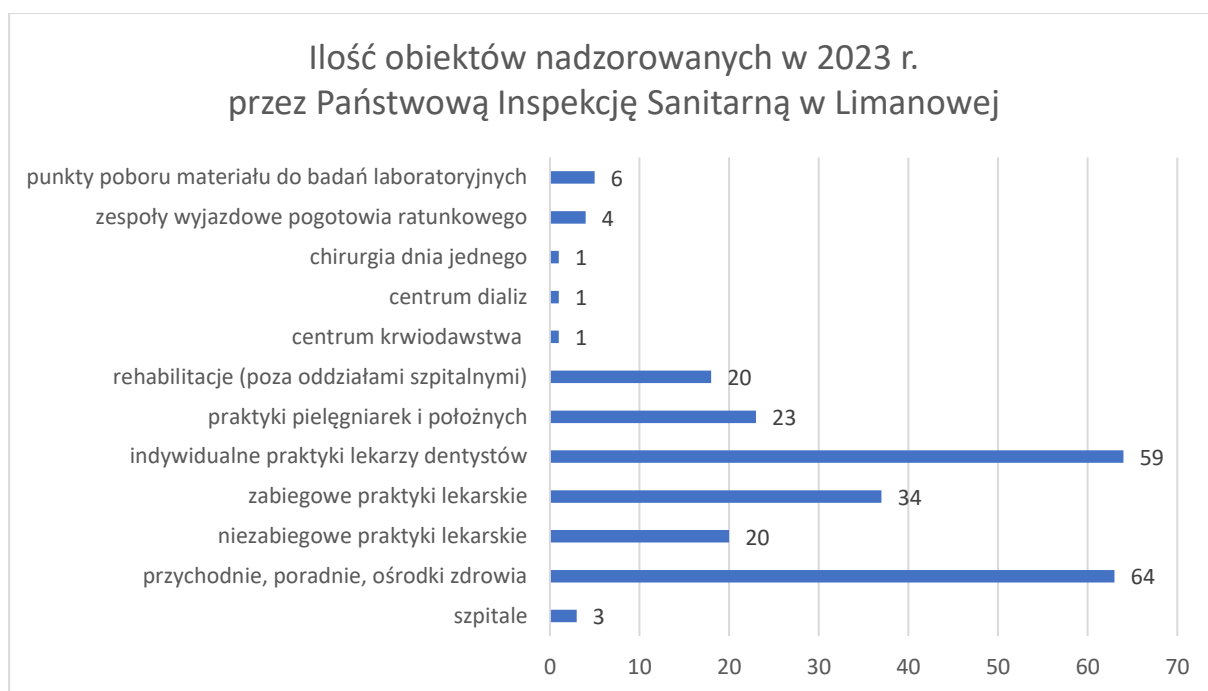
Świadczenia medyczne na terenie powiatu limanowskiego realizowane są przez podmioty wykonujące działalność leczniczą w ramach:

- stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych (szpitale),
- ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych (przychodnie, poradnie, punkt poboru materiału do badań), rehabilitacje (poza oddziałami szpitalnymi)
- praktyk zawodowych:

- a) indywidualne praktyki dentystów, zabiegowe praktyki lekarskie, niezabiegowe praktyki lekarskie,
- b) praktyki pielęgniarek i położnych
- zespoły wyjazdowe pogotowia ratunkowego, centrum krwiodawstwa, centrum dializ.

W 2023 r. pod nadzorem organów Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej na terenie powiatu limanowskiego pozostawały 240 placówki lecznicze.

Wykres 5 Obiekty służby zdrowia objęte nadzorem w 2023 roku

Łącznie w 2023 r. przeprowadzono 234 kontrole sanitarnych, w tym 221 kontrole planowanych. Pozostałe kontrole (13) były nieplanowane, dotyczyły kontrole sprawdzających, kontrole interwencyjnych oraz kontrole odbiorowych.

W czasie przeprowadzonych kontrole sanitarnych w 13 podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej oraz technicznej, wydano:

- 7 decyzji merytorycznych,
- 11 decyzji płatniczych,
- 2 mandaty karne.

W placówkach lecznictwa zamkniętego (3 szpitale) przeprowadzono 35 kontrole sanitarnych, w tym 1 kontrola sprawdzająca, 3 kontrole działalności Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych, 4 rekontrole wykonania decyzji.

W ramach 35 kontroli sanitarnych w nadzorowanych obiektach leczenia zamkniętego, stwierdzono nieprawidłowości z zakresu stanu sanitarno-higienicznego i technicznego m.in.:

- nieprzestrzeganie procedury higieny rąk,
- nieprawidłowy stan sanitarno – higieniczny w sali chorych,
- nieprawidłowy stan sanitarno – higieniczny w toalecie,
- meble z ubytkami i odpryskami,
- przeterminowane środki do dezynfekcji,
- w salach chorych o dużym nasłonecznieniu brak urządzeń przeciwsłonecznych,

W związku z powyższym wydano 2 decyzje nakazujące, 1 decyzję przedłużającą oraz 4 decyzje płatnicze. Ponadto w realizacji pozostają dwie decyzje wydane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, przedłużone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej dot. nieprawidłowości technicznych w dwóch oddziałach.

W ramach przeprowadzonych kontroli działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych (3 kontrole w podległych szpitalach) stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń szpitalnych oraz drobnoustrojów alarmowych. Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W Szpitalu Powiatowym w Limanowej Imienia Miłosierdzia Bożego, funkcjonuje 14 oddziałów szpitalnych w tym blok operacyjny, centralna sterylizatornia, chirurgia jednego dnia, 19 poradni specjalistycznych, 4 stacje wyjazdowe zespołów ratownictwa medycznego oraz pracownie diagnostyczne.

Szpital im. Jana Jerozolimskiego w Szczyrzycu świadczy usługi medyczne w oddziale chorób wewnętrznych i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Funkcjonuje również analityka medyczna, diagnostyka obrazowa i elektrokardiografia.

Z kolei w podmiocie leczniczym NZOZ RehStab; ul. J. Piłsudskiego 53 wyodrębnić należy: oddział rehabilitacji neurologicznej, oddział rehabilitacji ogólnoustrojowej, fizjoterapii ambulatoryjnej oraz fizjoterapię dzienną.

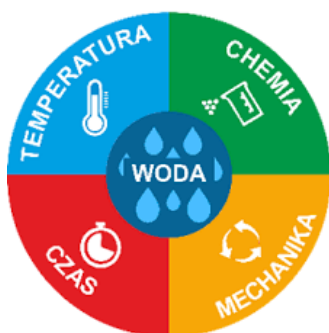
Sterylizacja w placówkach leczenia zamkniętego

W Szpitalu Powiatowym w Limanowej, funkcjonuje Centralna Sterylizatornia (CS), w której wydzielone zostały trzy strefy: strefa brudna, komora przyjęć, mycie i dezynfekcja wózków, strefa czysta, strefa sterylna. Między strefami znajdują się śluzy umywalkowo-fartuchowe.

Ponadto wydzielony jest również: magazyn, pomieszczenie porządkowe, pomieszczenie higieniczno-sanitarne, pokój socjalny, funkcjonuje także stacja uzdatniania wody dla potrzeb urządzeń. Wykorzystywana jest myjnia dezynfektor, która przeznaczona jest do mycia i dezynfekcji narzędzi chirurgicznych, ponadto myjnia kontenerów oraz obuwia operacyjnego, sterylizator parowy (3), kondensator oparów, wózek wsadowy do mycia i dezynfekcji narzędzi, wózek wsadowy do mycia i dezynfekcji narzędzi laparoskopowych, zgrzewarka rolkowa do opakowań.

Narzędzia chirurgiczne wielokrotnego użycia z Bloku Operacyjnego oraz z oddziałów zabiegowych przekazywane są CS do dezynfekcji zasadniczej i sterylizacji bezpośrednio po wykorzystaniu. Transport narzędzi i sprzętu medycznego do sterylizacji odbywa się w szczelnych pojemnikach transportowych.

Obraz 7 Koło Sinnera Skuteczne mycie powierzchni

W skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi, zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w podmiocie procedurami. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby.

W placówkach szpitalnych sukcesywnie prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z poprawą stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

3.1 Lecznictwo otwarte

W placówkach lecznictwa otwartego w 2023 r. przeprowadzono 186 kontroli sanitarnych, podczas których w 7 podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu

higieniczno-sanitarnego i technicznego (4), stanu higienicznego i sanitarnego (7), w zakresie stanu technicznego (6).

Najczęstsze nieprawidłowości:

- sprzęt medyczny służący do automatycznego mycia, smarowania i sterylizacji końcówek stomatologicznych usytuowany w pomieszczeniu porządkowym,
- przechowywanie wyrobów medycznych w pomieszczeniu porządkowym,
- w gabinetach diagnostyczno-zabiegowych ściany z pękniętym tynkiem i powstałymi w związku z tym szczelinami,
- brak pasków wskaźnikowych w pakietach z narzędziami wielokrotnego użycia,
- niesprawa umywalka w pomieszczeniu higieny osobistej dla pacjentek,
- brak prawidłowego opisanie pojemnika twardo ściennego na odpady medyczne
- przeterminowane środki do dezynfekcji,
- przeterminowane rękawiczki jednorazowe,
- przeterminowany sprzęt jednorazowego użycia,
- nieprawidłowe połączenie ścian i podłogi,
- meble, przewijak, kozetki, parawan z widocznymi odpryskami nie podlegające prawidłowemu procesowi mycia i dezynfekcji,

W związku z powyższym w podmiotach leczniczych wydano 5 decyzji płaćniczych i 4 decyzje merytoryczne, w indywidualnej praktyce lekarskiej lekarzy dentystów – wydano 1 decyzję płaćniczą, w innych podmiotach leczniczych – 1 decyzję płaćniczą.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (DZ. U. z 2022 r., poz. 1657 z późn. zm.) nakłada na Kierowników podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych obowiązek podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych poprzez opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym procedur dekontaminacji, postępowania z odpadami medycznymi, postępowania ze sprzętem wielorazowego użycia.

3.2 Postępowanie z odpadami

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzono, że gospodarka odpadami medycznymi w podmiotach leczniczych /przychodnie, poradnie, indywidualne praktyki lekarskie oraz laboratorium/ odbywała się zgodnie z wdrożonymi procedurami. Odpady medyczne były zbierane w miejscu ich wytwarzania z selektywnym podziałem na odpady

o kodach 180103, 180104. Pozostałe odpady medyczne w w/w podmiotach nieposiadające właściwości niebezpiecznych, gromadzone były w pojemnikach zamykanych, wyłożonych niebieskimi workami foliowymi. Odpady medyczne niebezpieczne umieszczane w pojemnikach wielokrotnego użytku zaopatrzonych w worki foliowe koloru czerwonego i transportowane do stacjonarnych urządzeń chłodniczych. Odbiorem odpadów zgodnie z zawartymi umowami zajmowały się firmy specjalistyczne. W dwóch podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie nieprzestrzegania procedury postępowania z odpadami medycznymi – wydano 2 decyzje płaćnicze.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sanitarnych zwracano uwagę na prawidłowe oznaczenie pojemnika lub worka z odpadami w miejscu ich powstawania, które powinno zawierać następujące dane:

- 1) kod odpadów medycznych w nim przechowywanych,
- 2) nazwę wytwórcy odpadów medycznych,
- 3) numer REGON wytwórcy odpadów medycznych,
- 4) numer księgi rejestrowej wytwórcy odpadów medycznych w rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą, o którym mowa w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638, 1948 i 2260), wraz z podaniem organu rejestrowego,
- 5) datę i godzinę otwarcia (rozpoczęcia użytkowania),
- 6) datę i godzinę zamknięcia.

Obraz 8 Pojemniki twarde ścienne na odpady medyczne

W przypadku wysoce zakaźnych odpadów medycznych pojemnik oznacza się dodatkowo znakiem ostrzegającym przed zagrożeniem biologicznym oraz umieszczonym poniżej napisem „MATERIAŁ ZAKAŻNY DLA LUDZI”. We wszystkich podmiotach leczniczych odpady medyczne przechowywano w wydzielonych urządzeniach chłodniczych zaopatrzonych w termometr do pomiaru temperatury, odpowiednio oznakowanych i zabezpieczonych.

3.2.1 Dezynfekcja

W skontrolowanych obiektach leczniczych stwierdzono wystarczające zaopatrzenie w preparaty dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania, jak również wykorzystywanie ich zgodnie z przeznaczeniem producenta. Nie stwierdzono braków w zakresie prawidłowego wyposażenia stanowisk mycia i dezynfekcji rąk oraz zapatrzenia w preparaty dezynfekcyjne, środki ochrony osobistej personelu medycznego i osłony dla pacjentów.

3.2.2 Sterylizacja w placówkach lecznictwa otwartego

Sterylizacja narzędzi wielorazowego użycia w placówkach lecznictwa otwartego odbywa się w nieprzelotowych autoklawach parowych na stanowiskach sterylizacji gabinetowej. Proces dekontaminacji narzędzi odbywa przy zachowanym jednokierunkowym ciągu technologicznym. Pomieszczenia te wyposażone są w zlew dwukomorowy i stanowisko higienicznego mycia rąk zorganizowane poza blatem roboczym. Liczba autoklawów w placówkach lecznictwa otwartego: 72.

Obraz 9 Przygotowanie narzędzi do sterylizacji

Sposób postępowania z narzędziami wielokrotnego użycia oraz kontrolę procesów sterylizacji regulują wytyczne Polskiego Stowarzyszenia Sterylizacji Medycznej oraz Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego. Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej w trakcie kontroli oceniali prawidłowość wyrobu sterylnego, m. in. obecność wskaźników chemicznych, wewnątrz- i zewnątrz pakietowych, wykonywanie testów biologicznych potwierdzających skuteczność procesów sterylizacji oraz przeglądy techniczne

autoklawu, wygląd pakietów z narzędziami, sposób i miejsce ich przechowywania. W związku z brakiem stosowania pasków wskaźnikowych (testów chemicznych) do kontroli skuteczności sterylizacji pakietów w 1 podmiocie leczniczym wydano decyzję płaćniczą. Ponadto w kolejnym podmiocie leczniczym wydano decyzję płaćniczą ze względu na korzystanie ze sprzętu medycznego służącego do automatycznego mycia, smarowania i sterylizacji końcówek stomatologicznych w pomieszczeniu porządkowym.

Testy biologiczne do autoklawów (np. Sporal A, testy fiolkowe, testy ampułkowe) wykorzystuje się zarówno podczas kwalifikacji procesowej autoklawów (PQ) oraz walidacji procesów sterylizacji. W przypadku procesów sterylizacji parą wodną wykorzystuje się w testach wskaźniki biologiczne zawierające zdolne do życia przetrwalniki (spory) *Geobacillus stearothermophilus*. Inaktywacja tego termoopornego drobnoustroju będzie bezpośrednim dowodem osiągnięcia przez autoklaw wymaganych warunków sterylizacji (temperatury sterylizacji, czasu sterylizacji, ciśnienia sterylizacji, odpowiedniej penetracji pary do wsadu / wnętrza pakietu) i tym samym bezpośrednim dowodem biobójczej skuteczności prowadzonego procesu sterylizacji.

Podmioty działalności leczniczej posiadają opracowane procedury, instrukcje oraz standardy postępowania mające na celu zapobieganie zakażeniom. Przestrzeganie przez personel medyczny procedur higienicznych i medycznych oraz utrzymanie właściwego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń, wpływa na zapewnienie bezpieczeństwa zarówno pacjentów, jak i pracowników medycznych.

Podczas przeprowadzania kontroli sanitarnych zwracano uwagę na przestrzeganie opracowane przez podmioty lecznicze procedury medyczne m. in. w zakresie przestrzegania higieny rąk, postępowania z narzędziami wielorazowego użytku oraz sprzętem medycznym, zapewnieniem sterylizacji wraz z kontrolą jej skuteczności, dekontaminacją powierzchni dotykowych, bezdotykowych, stosowaniem odzieży ochronnej oraz zapewnieniem prawidłowego postępowania z odpadami medycznymi.

4 Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

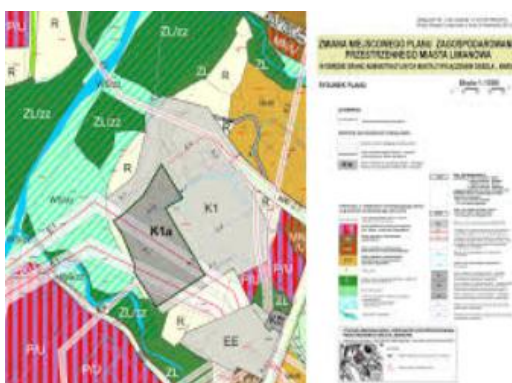
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny stanowił realizację ustawowych obowiązków i zadań w zakresie ochrony zdrowia publicznego, na etapach planowania przestrzennego, realizacji przedsięwzięć, jak i projektowania obiektów budowlanych, zapewniając stworzenie odpowiednich warunków sanitarnych i zdrowotnych, aby w trakcie eksploatacji obiektów nie powstały zagrożenia dla zdrowia ludzi powodowane przyjętymi w tym zakresie rozwiązaniami. Analiza projektowanych rozwiązań w szczególności przeprowadzona była w aspekcie oceny

narażenia na czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka w miejscu przebywania ludzi.

4.1 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

W zakresie działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem wpływu projektowanego sposobu zagospodarowania terenu na takie elementy jak: powietrze, wodę, powierzchnię ziemi, klimat, zasoby naturalne, krajobraz, rośliny, zwierzęta oraz ludzi we wzajemnym ich powiązaniu. Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

Obraz 10 Ocena oddziaływania na środowisko

W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny dokonał:

- 4 uzgodnienia dot. odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- 25 uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 29 opinii do projektu dokumentu wraz z prognozą

oddziaływania na środowisko.

Ponadto, w związku z nowelizacją ustawy z dnia 7 lica 2023 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, w 2023 roku wydano 48 stanowisk w formie postanowień, w tym:

- 34 stanowiska do warunków zabudowy i zagospodarowania terenu;
- 14 stanowisk dla lokalizacji inwestycji celu publicznego.

4.2 Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

W postępowaniu dotyczącym oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1093 z późn. zm.) wydano 37 uzgodnień przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w tym dla jednego przedsięwzięcia zlecono obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko określony w art 66 ww. ustawy. Podczas analiz dokumentacji zwracano szczególną uwagę pod kątem wpływu realizacji przedsięwzięć na stan środowiska, a tym samym na warunki zdrowotne życia ludzi. Ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko przedmiotowego przedsięwzięcia w zakresie: emisji hałasu, zanieczyszczeń do powietrza, wpływu na życie i zdrowie zamieszkujących w sąsiedztwie ludzi oraz wpływu przewidywanego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko podczas eksploatacji.

- Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN80 wraz z likwidacją istniejącego gazociągu DN80 w miejscowości Walowa Góra, gmina Limanowa;
- Budowa czterech ujęć wód podziemnych z istniejących otworu nr U2, U3, U4, S/555/1 wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowa sieci wodociągowej łączącej ujęcia z istniejącym zbiornikiem wody pitnej w miejscowości Nowe Rybie, gmina Limanowa;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stara Wieś – Zlewnia C. Wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej swym zakresem fragment miejscowości Stara Wieś w gminie Limanowa;
- Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 2 MW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na działce o nr ewid. 196, obręb Łososina Górna, gmina Limanowa;
- Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 2 MW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na działce o nr ewid. 420/3, obręb Koszary, gmina Limanowa;
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pisarzowa – os. Nad Szkołą;
- Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Świdnik – Gmina Łukowica;
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Świdnik;
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej od osiedla Gwizdówka do osiedla Podgórze w Słopnicach Królewskich na terenie gminy Słupnice;
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w osiedlu Koprowina oraz osiedlu Marciszkówka w Słopnicach Królewskich na terenie Gminy Słupnice;

- Budowa budynku magazynu wysokiego składowania, dwóch napowietrznych estakad technologicznych, czterokondygnacyjnego budynku socjalno - technicznego, budowie muru oporowego, stacji transformatorowej, parkingu dla 19-stu samochodów osobowych, zmianie sposobu użytkowania części istniejącej hali magazynowej na pomieszczenie pompowni wraz ze zbiornikiem zapasu wody, oraz infrastrukturą techniczną na terenie zakładu Tymbark - MWS sp. z o.o.,
- Budowa obwodnicy Limanowej w ciągu DK 28 według wariantu 1A;
- Budowa systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w miejscowości Konina, część Niedźwiedzia oraz Poręby Wielkiej w Gminie Niedźwiedź;
- Rozbudowa hali magazynowej o część produkcyjno-magazynową z zapleczem socjalno-biurowym na działce ewidencyjnej nr 1538/1 obręb Dobra;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej wraz z infrastrukturą w miejscowości Kamienica;
- Zbieranie i przetwarzanie odpadów innych niż niebezpieczne na terenie PBM Sułkowscy Sp. J. na terenie działek ewidencja nr: 380/21 oraz 380/54 obręb 3 miasto Limanowa;
- Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Mszana Dolna, ul. Ogrodowa;
- Budowa wału przeciwpowodziowego prawego rzeki Łososina w km 18+785 – 19+376 oraz budowa wału przeciwpowodziowego lewego rzeki Łososina w km 16+274 – 17+985 w ramach inwestycji pn.: Odcinkowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe przed wodami rzeki Łososina w km 16+170 – 19+430, gmina Laskowa, pow. Limanowski;
- Budowa stacji paliw obejmująca pawilon stacji, zbiorniki paliw płynnych, odmierzacze wraz z zadaszeniem, stanowisko ładowania samochodów elektrycznych, stanowisko kompresora i odkurzacza, pylon reklamowy, instalacje oraz infrastrukturę towarzyszącą w tym drogową w miejscowości Kasinka Mała dz. ew. nr 10507 obręb (0003), Gmina Mszana Dolna;
- Budowa budynku magazynu wysokiego składowania, dwóch napowietrznych estakad technologicznych, czterokondygnacyjnego budynku socjalno - technicznego, budowie muru oporowego, stacji transformatorowej, parkingu dla 19-stu samochodów osobowych, zmianie sposobu użytkowania części istniejącej hali magazynowej na pomieszczenie pompowni wraz ze zbiornikiem zapasu wody, oraz infrastrukturą techniczną na terenie zakładu Tymbark - MWS sp. z o.o.;
- Budowa budynku produkcyjno-handlowego (produkcja wyrobów garmazeryjnych i wędliniarskich) na terenie dz. nr ew. 703 obręb ew. 3 miasto Limanowa,
- Budowa systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w miejscowości Poręba Wielka w Gminie Niedźwiedź.

- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach Tymbark i Zamieście „Malarzówka”;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1627K, Raba Niżna - Olszówka, w km 0+000 - km 4+662, w miejscowości Raba Niżna i Olszówka, gm. Mszana Dolna;
- Zmiana warunków wydobywania kopaliny ze złoża piaskowca podmagurskiego „Męcina” na działkach nr 153/4, 153/2, 358/2, 358/4, 358/5, 358/6, 358/7, 358/8, 366, 367, 368, 369, 370, 377, 380/2, 1727/1, 1727/2 w miejscowości Męcina, gmina Limanowa;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1610K, Świdnik–Limanowa od istniejącego chodnika do skrzyżowania z Droga Gminną nr 340520K Łukowica-Jadamwola w miejscowości Łukowica;
- Budowa z rozbudową drogi gminnej nr 340479 K Sowliny oraz nr 340478 K Sowliny-Mordarka w km 0+605,00 - 4+800,00 w miejscowościach Sowliny oraz Mordarka.
- Rozbudowa ulicy Mickiewicza (droga gminna klasy L-lokalna) wraz z budową odcinka łączącego ulicę Mickiewicza z drogą krajową nr 28 w miejscowości Limanowa, województwo małopolskie.
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej na terenie Gminy Jodłownik, zadanie I.6 miejscowość Wilkowisko.
- Budowa systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w miejscowości Konina, część Niedźwiedzia oraz Poręby Wielkiej w Gminie Niedźwiedź;
- Rozbudowa ulicy Mickiewicza (droga gminna klasy L- lokalna) wraz z budową odcinka łączącego ulicę Mickiewicza z drogą krajową nr 28 w miejscowości Limanowa, województwo małopolskie;
- Przedsięwzięcie polegające na zmianie ilości zbieranych odpadów i zmianie kodów zbieranych odpadów na terenie działki ewidencyjnej nr 380/33 obr. ew. nr 3 położonej w mieście Limanowa przy ul. Fabrycznej 1,- Wiesław Zelek Firma Usługowo-Handlowa „ZOLTAR”, ul. Słoneczna 50A, 34-600 Limanowa;
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Tymbark oraz Zamieście;
- Przebudowa i rozbudowa mostu w ciągu drogi Gminnej nr 340641K Słopnice - Mogielica w KM 2+490 w Słopnicach;
- Obiekt mostowy zlokalizowany na działce ew. 1/1 w ciągu dróg gminnych urządzonych na działkach ew. 239 oraz 270 w miejscowości Stronie;
- Przebudowa obiektu mostowego JNI 35000277 w km 1+284 w ciągu drogi powiatowej nr 1630K Niedźwiedź – Konina w miejscowości Niedźwiedź oraz w miejscowości Konina;
- Budowa budynku produkcyjno-handlowo-usługowego (produkcja suchego lodu, odzysk CO₂, zaplecze socjalno-biurowe, magazyn gazów technicznych, pomieszczenia handlowe - sklep spawalniczy na terenie działki nr ew. 702 obr. ew. 3 w Limanowej;

- Przedsięwzięcie polegające na zmianie ilości zbieranych odpadów i zmianie kodów zbieranych odpadów na terenie działki ewidencyjnej nr 380/33 obr. ew. nr 3 położonej w miejscie Limanowa przy ul. Fabrycznej 1;
- Odbudowa mostu w ciągu drogi gminnej nr 340199K Kamienica – Parysz na potoku Zbludza;
- Budowa sieci i przyłączy wodociągowych wraz ze zbiornikiem oraz ujęciem wody w miejscowości Wilkowisko.

Obowiązek sporządzenia raportu oraz wskazanie jego zakresu określono dla przedsięwzięcia pn. Budowa obwodnicy Limanowej w ciągu DK 28 według wariantu 1A, z uwagi na szacowane ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko przedmiotowego przedsięwzięcia w zakresie m. in.: emisji hałasu, zanieczyszczeń do powietrza, ochrony środowiska gruntowo-wodnego, wpływu na życie i zdrowie zamieszkujących w sąsiedztwie ludzi, usytuowanie przedsięwzięć w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, niewystarczające informacje do określenia wielkości i wpływu przewidywanego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko podczas eksploatacji.

4.3 Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych

W ramach zadań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych. W trakcie odbioru szczególną uwagę zwraca się na zgodność wykonania inwestycji z zatwierdzonym projektem budowlanym pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz na zastosowane materiały i wyroby, które powinny posiadać wymagane atesty i certyfikaty.

W związku z uczestnictwem w dopuszczeniu do użytkowania w trybie art.56 ustawy Prawo budowlane wydano 16 opinii wyrażające stanowisko o braku sprzeciwu do użytkowania zgłoszonych obiektów mających szczególne znaczenie na dla powiatu limanowskiego.

- Sala gimnastyczna wraz z infrastrukturą towarzyszącą przy Szkole Podstawowej w Jastrzębiu na dz. ew. nr: 529, 528/17 obręb ewid. Jastrzębie, gmina Łukowica;
- Budowa budynku magazynu soli wraz z instalacją elektryczną i wodną oraz budynku socjalno-biurowego wraz z instalacjami wody, kanalizacji sanitarnej oraz zbiornika bezodpływowego na nieczystości w miejscowości Gruszowiec na dz. ew. nr: 1620, 1621, 1622, Gmina Dobra;
- Budowy sieci wodociągowej dla osiedli przy ul. Krakowskiej i przyległych w Limanowej – osiedle Zadziele;
- Placówka Wsparcia Dziennego przy ul. Józefa Marszałka Piłsudskiego 58 A w miejscowości Mszana Dolna;

- Budowa zbiornika pojemnościowego na wodę wraz z częściową rozbiórką sieci wodociągowych wPE 110 i wPE 75 kolidujących z projektowanym zbiornikiem oraz budową odcinków sieci wPE 110 i wPE 75 w nowej lokalizacji na dz. ewid. nr 1660/3, 1660/5, 1660/6, 1660/7, obręb ewid. Słupnice Królewskie;
- Niepublicznego Integracyjnego Żłobka „Wesołe Krasnoludki” przy ul. Krakowskiej 8 w miejscowości Limanowa;
- Budowa zbiornika pojemnościowego wraz z zasilaniem elektrycznym i infrastrukturą towarzyszącą na dz. ew. nr 394, 398, obr. Piekiełko, gm. Tymbark, powiat limanowski, woj. Małopolskie,
- Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Piekiełko + Zwodzie na dz. ew. nr 361, 362, 363/1 i 363/2 (powstałe z podziału dz. ew. nr. 363), 379, 328, 327/1, 326/1, 325, 313, 326/2, 322, 321, 376/2 (powstałej z podziału dz. ew. nr. 376), 385, 319, 318/3, 318/1, 386, 387, 404, 375/2 (powstałej z podziału dz. ew. nr. 375), 374/2 (powstałej z podziału dz. ew. nr. 374), 395/1 i 395/2 (powstałe z podziału dz. ew. nr. 395), 394/1 i 394/2 oraz 394/3 (powstałe z podziału dz. ew. nr. 394), 398, 400, 388, 389, 464, 463, 457/2, 457/4, 457/5, 466, 467, 460, 448/2, 448/5, 407, 454, 453/1, 333, 330, 383, 462, obr. Piekiełko, gm. Tymbark, powiat limanowski, woj. Małopolskie,
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Laskowa - Łęg, na terenie następujących działek ewidencyjnych nr: 1352, 910/1, 911/4, 911/2, 912/5, 912/4, 912/2, 912/6, 912/7 obr. Laskowa, Gmina Laskowa, powiat limanowski, woj. Małopolskie,
- Budowa studni kopanej $\varnothing$ 2000 mm, zbiornika pojemnościowego, dwóch studni betonowych $\varnothing$ 1000 mm, instalacji energetycznej zalicznikowej NN, obiektu kontenerowego stanowiącego zaplecze technologiczne, szczelnego zbiornika na wody technologiczne oraz odcinka sieci wodociągowej PE63 – do zasilania wodociągu gminnego w miejscowości Ujanowice na dz. ew. nr 194/2, obręb Ujanowice [0008] jednostka ewid. Gmina Laskowa [120706_2], powiat limanowski, województwo małopolskie;
- Budowa budynku sali gimnastycznej z instalacjami wewnętrznymi (elektryczną, wodno-kanalizacyjną, centralnego ogrzewania, wentylacji mechanicznej, odgromowej) i zewnętrznymi (elektryczną, wodno-kanalizacyjną, deszczową) oraz przebudowa przyłącza wodociągowego na dz. ew. nr 485, obr. ewid. Wilkowisko, jedn. ewid. Jodłownik, powiat limanowski, województwo małopolskie;
- Budowa zbiornika retencyjnego o pojemności 500 m³ na dz. ewid. nr: 37/3, 38, obręb ewid. Słupnice Szlacheckie, jedn. ewid. gmina Słupnice, powiat limanowski, województwo małopolskie,

- Budowa zbiornika pojemnościowego na wodę wraz z częściową rozbiórką sieci wodociągowych wPE 110 i wPE 75 kolidujących z projektowanym zbiornikiem oraz budową odcinków sieci wPE 110 i wPE 75 w nowej lokalizacji na dz. ewid. nr 1660/3, 1660/5, 1660/6, 1660/7, obręb ewid. Słupnice Królewskie, jedn. ewid. gmina Słupnice, powiat limanowski, województwo małopolskie;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Roztoka, Gmina Łukowica na terenie dz. ew. nr 514, 513, 515, 628/1, 199/2, 207, 517, 589/1, 587/5, 588, 592/6, 592/1, 586/3, 586/6, 587/7, 586/7, 585, 586/9, 584/1, obr. Roztoka, gm. Łukowica,
- Budowa oraz rozbudowa sieci wodociągowej wraz z umartwieniem części odcinka istniejącej sieci wodociągowej na dz. ew. nr 627/7, 626, 624/1, 625, 1077/4, 1077/1, 1077/3, 1068/3, 1068/2, 1069/2, 755, 754/12, 1080/1 obr. Przyszowa, Gmina Łukowica;
- Rozbudowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Przyszowa na dz. ew. nr: 1091, 17/10, 1092, 1093 obr. ewid. 0006 Przyszowa, jedn. ewid. 120708_2 Gmina Łukowica.

4.4 Uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych

Obraz 11 Uzgadnianie dokumentacji projektowej

Nadzór zapobiegawczy zajmuje się również opiniowaniem projektów pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych na etapie uzyskiwania decyzji o pozwoleniu na budowę oraz zmiany sposobu użytkowania. Podczas analizy dokumentacji projektowej szczególną uwagę zwraca się na zapewnienie właściwych warunków sanitarnych i zdrowotnych w miejscach pobytu ludzi, a także odpowiednich warunków pracy osobom zatrudnionym w zakładach pracy w taki sposób, aby w trakcie eksploatacji obiektu nie powodowały one zagrożeń dla zdrowia

i życia ludzi. W procesie inwestycyjnym, na etapie projektowania obiektów budowlanych i rozwiązań technologicznych uzgadniano dokumentację projektową dla 44 inwestycji, takich jak:

- Budowa budynku żłobka wraz z instalacjami w miejscowości Laskowa;
- Dostosowanie segmentu B Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w zakresie bezpieczeństwa pożarowego ze zmianą sposobu użytkowania ze szkoły podstawowej na przedszkole przy ul. Marii Konopnickiej dz. ew. nr 333, obręb 5 miasto Limanowa;
- Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Świdnik, Gmina Łukowica;
- Budowa budynku zaplecza boiska sportowego wraz z instalacjami na terenie dz. ew. nr 193/12 w miejscowości Ujanowice;
- Budowa systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w miejscowości Poręba Wielka w Gminie Niedźwiedź;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach Tymbark i Zamieście „Malarzówka”;
- Budowa sieci wodociągowej w Gminie Tymbark na terenie dz. ew. nr: 596/1, 416/3, 416/2, 589, 407/1, 407/2, 417/3, 413/2, 413/4, 419/2, 413/5, 413/6, 419/1, 420, 359, 358, 361/5, 361/4, 361/3, 361/2, 361/1, 422/2, 423/3, 423/1, 366/3, 416/1, 425, 429, 366/1, 450, 454, 444/1, 446, 439/1, 439/2, 447, 400/2, 449, 324 obręb Tymbark; - na terenie dz. ew. nr: 414, 415, 257/1, 257/3 obręb Piekietko,
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Podłopień - „osiedle nad DK28”, Gmina Tymbark.,
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Sowliny;
- Rozbudowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w osiedlu Miłkowskie w Słopnicach.;
- Rozbudowa sieci wodociągowej PE110, PE63 w Słopnicach Królewskich, Gmina Słopnice;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Roztoka, Gmina Łukowica na terenie dz. ew. nr 514, 513, 515, 628/1, 199/2, 207, 517, 589/1, 587/5, 588, 592/6, 592/1, 586/3, 586/6, 587/7, 586/7, 585, 586/9, 584/1;
- Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Młyńczyska na dz. ew. nr 421/1, 420, 414/7, 271/1, obr. 0004 Młyńczyska, jednostka ewid. Łukowica;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Małachowskiego w Limanowej.;
- Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Podobin;
- Budowa oraz rozbudowa sieci wodociągowej wraz z wyłączeniem części odcinka istniejącej sieci wodociągowej na dz. ew. nr 1077/4, 1077/1, 1077/3, 1069/2, 1068/3, 1068/2, 755, 754/3, 1080/2, 624/1, 625, 626, 627/7, obr. 0006 Przyszowa, gmina Łukowica;

- Rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej dla budynków mieszkalnych przy ul. Jana Biedronia na terenie dz. ew. nr: 429/7, 429/8 obręb 4 [0004] j. ew. Limanowa Miasto;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Piekietko;
- Budowa systemu wodno-kanalizacyjnego w Gminie Dobra - etap IV, część II w m. Jurków;
- Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Dobra na terenie dz. ew. nr: 1280/24, 1280/23, 1276, 1275/3, 1250/4, 1269/3, 1270/1, 1270/2, 1274, 1273/4, 1273/2, 1503, 1331/17, 1408, 1409/1, 1413, 1417, 1416, 1418, 1406, 6433, 1396/2, 1397/2, 1392, 1375/1, 1376 - obręb Dobra [0002], Gmina Dobra;
- Budowę sieci wodociągowej w miejscowości Dobra [0002], Gmina Dobra [120703_2] na terenie dz. ew. nr: 1280/24, 1280/16, 1280/15, 1280/12, 1280/6, 1299/2, 1299/1, 1284/1, 1250/1, 1284/4, 1280/17.;
- Rozbudowa sieci wodociągowej zlokalizowanej na dz. ew. nr 28/5, 28/6, 28/7, 337,336, 329, 330, 332, 333, 334, 335, 338, 18/15 w obrębie Wysokie, Gmina Limanowa;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Ujanowice obr. Ujanowice [0008], Gmina Laskowa [120706_2] na terenie dz. ew. nr: 335, 334, 331, 226, 330, 224/1, 223;
- Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Stara Wieś-południowa część „Zakopane”, gmina Limanowa;
- Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Przyszowa, gmina Łukowica;
- Rozbudowa sieci wodociągowej PE110 w miejscowości Kanina, gmina Limanowa;
- Budowa ujęcia wód powierzchniowych wraz z odcinkiem sieci wodociągowej w miejscowości Wola Skrzydlańska na dz. ew. nr 376, 495/3, 498, 501, obręb Wola Skrzydlańska [00011], gmina Dobra;
- Przebudowa i rozbudowa Szkoły Podstawowej w m. Kłodne;
- Przebudowa budynku administracji samorządowej – Urząd Miasta Mszana Dolna, ul Piłsudskiego 2, 34-730 Mszana Dolna na dz. ewid. nr 4906, obr. ewid. Śródmieście, Miasto Mszana Dolna;
- Budowa oraz rozbudowa sieci wodociągowej wraz z wyłączeniem części odcinka istniejącej sieci wodociągowej na dz. ew. nr 1077/4, 1077/1, 1077/3, 1069/2, 1068/3, 1068/2, 755, 754/3, 1080/2, 624/1, 625, 626, 627/7, obr. 0006 Przyszowa, gmina Łukowica.

Wszystkie działania podejmowane były na wniosek organów prowadzących postępowanie administracyjne lub wniosek zainteresowanych podmiotów i miały na celu eliminowanie nieprawidłowości natury sanitarnej na różnych etapach procesu inwestycyjnego:

planistycznym, projektowym oraz odbiorowym, przedsięwzięć znajdujących się na terenie powiatu limanowskiego.

Prowadzona jest stała współpraca z instytucjami samorządowymi na terenie całego powiatu limanowskiego, w skład którego wchodzi 12 gmin, z tego 2 gminy miejskie (Mszana Dolna i Limanowa) oraz 10 gmin wiejskich (Dobra, Jodłownik, Kamienica, Laskowa, Limanowa, Łukowica, Mszana Dolna, Niedźwiedź, Słopnice i Tymbark). Wydawane są opinie sanitarne do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, oraz opinii sanitarnych dla przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W 2023 roku:

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokonano:

- 4 uzgodnienia dotyczące odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- 25 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- zaopiniowano 28 projektów dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
- dokonano analizy warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych, wydano 48 postanowień.

W zakresie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko :

- przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięć na środowisko wydano 37 opinie sanitarne co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Dokonano analizy dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych obiektów na etapie uzyskiwania decyzji o pozwoleniu na budowę oraz zmiany sposobu użytkowania, w tym zakresie wydano 44 opinie sanitarne.

Przeprowadzono ogółem 180 kontroli sanitarnych, w tym:

- 180 kontroli odbiorowych;
- 9 kontroli w trakcie realizacji inwestycji.

5 Jakość wody przeznaczonej do spożycia

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi musi być wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych oraz substancji szkodliwych, jak również nie może zawierać nadmiernych ilości składników powszechnie występujących w przyrodzie (np. żelaza, manganu, azotanów itp.). Powinna być ona ponadto bezbarwna, bez zapachu, klarowna i mieć przyjemny i orzeźwiający smak. Dostarczana do odbiorców poprzez urządzenia wodociągowe musi spełniać wymogi zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 grudnia 2017 r. *w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Przedmiotowe rozporządzenie reguluje:

- wymagania dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- minimalną częstotliwość i miejsca pobierania do badania próbek wody;
- zakres badania jakości wody;
- program monitoringu jakości wody;
- ocenę przydatności wody oraz sposób informowania konsumentów o jakości wody;
- obowiązki organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- obowiązki producentów wody pitnej.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 537 z późn. zm.) zarządca wodociągu jest odpowiedzialny za jakość dostarczanej wody do sieci wodociągowej.

Art. 5 ust. 1 cyt.: „Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek (...) zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody (...)”,

ust. 1a. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane do prowadzenia regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody”.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór nad zdrowotną jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. *o Państwowej Inspekcji Sanitarnej* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 338 z późn. zm.).

Art. 4 ust. 1 cyt.: „Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

1) higieny środowiska, a zwłaszcza wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, (...) w zakresie ustalonym w odrębnych przepisach”.

W roku 2023 w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 537 z późn. zm.):

- pozytywnie zaopiniowano system jakości prowadzonych badań wody przez Laboratorium Wody i Ścieków Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej Mieszkaniowej Sp. z o. o. w Limanowej, tym samym zatwierdzono laboratorium jako uprawnione do przeprowadzania badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (art. 12 ust. 4, art. 12a ust. 1 – 5 ww. rozporządzenia);
- wydano pozytywne 3 oceny higieniczne dla materiałów i wyrobów zastosowanych w procesach uzdatniania wody w wodociągach (art. 12 ust. 2 ww. rozporządzenia).

Ponadto w roku 2023 do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej wpłynęło 8 wniosków dot. zatwierdzenia ocen analizy ryzyka dla wodociągów. Wszystkie przedmiotowe analizy ryzyka obejmowały informacje w zakresie:

- jakości i rodzaju ujmowanej wody;
- zanieczyszczeń występujących w środowisku, ze szczególnym uwzględnieniem usytuowania ujęcia wody;
- ustanowienia strefy ochronnej bezpośredniej ujęcia i oceny zagrożenia zdrowotnego przeprowadzonego w kontekście istniejącej strefy;
- zastosowanych technologii uzdatniania wody;
- materiałów użytych do budowy sieci wodociągowej;
- wieku wodociągu i długości sieci wodociągowej;
- aktualnych potrzeb.

Wszystkie przedłożone analizy ryzyka uzyskały zatwierdzenie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej. Zarządcy wodociągów, dla których opracowano oceny analizy ryzyka nie występowali do tutejszego organu o zmianę:

- wykazu parametrów podlegających monitorowaniu,
- minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań jakości wody.

Pod stałym nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej są 92 urządzenia dostarczające wodę, w tym:

- 49 wodociągów publicznych o produkcji:
  - <100 m³/dobę – 34 wodociągów,
  - 100 - 1000 m³/dobę – 14 wodociągów,
  - 1000 – 10000 m³/dobę – 1 wodociąg;

- 1 wodociąg zakładowy produkcja 1000 – 10000 m³/dobę Tymbark MWS;
- 41 wodociągi lokalnych o produkcji < 10 m³/dobę;
- 1 studnia publiczna.

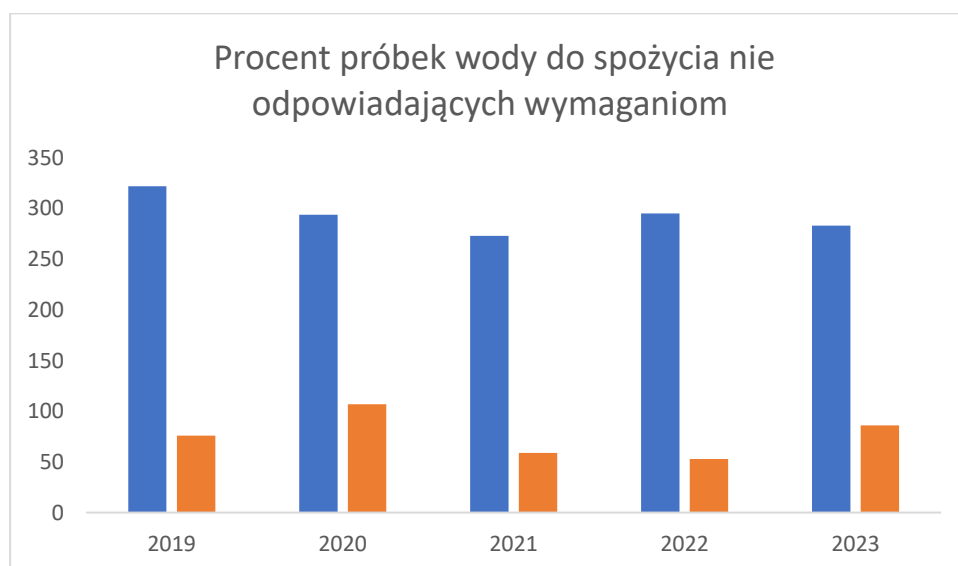
W 2023 r. upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej w ramach nadzoru sanitarnego pobrali do badań laboratoryjnych 245 próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz 38 próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wodociągów lokalnych, zaopatrujących obiekty użyteczności publicznej.

Badania przeprowadził Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie, Laboratorium akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji, certyfikat akredytacji nr AB 601.

Spośród wszystkich 283 próbek wody do spożycia przez ludzi aż 86 próbek (około 30%) nie spełniało norm jakościowych ustalonych dla wody pitnej, w tym:

- 50 próbek wykazało zanieczyszczenia fizyczne (głównie podwyższona mętność wody), tj. 17,67% wszystkich pobranych próbek;
- 38 próbek wykazało zanieczyszczenia mikrobiologiczne 13,43% wszystkich pobranych próbek;
- 5 próbek wskazało zanieczyszczenie chemiczne (przekroczona zawartość np.: żelaza, manganu, glinu) co stanowi 1,77% wszystkich próbek.

Wykres 6 Procent próbek wody do spożycia nie odpowiadających wymaganiom

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że najczęściej odnotowano przypadków przekroczeń parametru mętności. Jest to parametr wskaźnikowy, który nie ma bezpośrednio wpływu na zdrowie konsumenta. Wskazuje on na obecność zanieczyszczeń, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie, sygnalizuje zmiany jakości wody, może także wskazywać na nieprawidłowości w jej uzdatnianiu. Woda o wysokiej mętności może chronić mikroorganizmy przed działaniem dezynfekcyjnym oraz pobudzać wzrost bakterii. Dlatego zaleca się, aby mętność wody była utrzymywana na możliwie najniższym poziomie ze względu na jej znaczenie dla jakości wody pod względem mikrobiologicznym. Pojawienie się podwyższonej mętności wody mogło być związane z nagłymi i gwałtownymi opadami deszczu czy roztopami. Przeprowadzenie płukania zbiorników i sieci dały oczekiwane rezultaty i woda po kilku dniach ponownie osiągała prawidłowe parametry.

Równocześnie w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zarządzający wodociągami przekazali 160 sprawozdań z badań.

Wszystkie próbki wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zostały pobrane w punktach zgodności wyznaczonych przez zarządców wodociągów, tj. podawanie do sieci, zbiorniki wyrównawcze oraz z sieci wodociągowej.

Badanie wody wykonały:

- Laboratorium Wody i Ścieków Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej Mieszkaniowej Sp. z o. o., 34-600 Limanowa, akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji, nr AB 1223 oraz zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej decyzją nr 14/NHK/2023 z dnia 31 stycznia 2023 r., znak: NHK.9054.1.2023;
- Petrogeo Przedsiębiorstwo Usług Laboratoryjnych i Geologicznych Sp. z o. o., ul. Przemysłowa 11, 38-200 Jasło, akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji Nr AB 1185 oraz zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaśle decyzją nr PSK.904.1.2022 z dnia 28 października 2022 r.;
- Centralne Laboratorium Wodociągów Miasta Krakowa S.A., ul. Lindego 9, 30-148 Kraków, akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji nr AB 776 oraz zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie decyzją nr 184/2023 z dnia 3 marca 2023 r.;
- SGS Polska Sp. z o. o. Laboratorium Środowiskowe, ul. Cieszyńska 52A, 43-200 Pszczyna, akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji Nr AB 313 zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tychach decyzją z dnia 26 października 2022 r., nr NS-HK.9011.4.36.2022;

- Sądeckie Laboratorium Wody S. C. A i M Cembruch, ul. Nawojowska 166, 33-300 Nowy Sącz, zatwierdzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu decyzją nr 68 z dnia 11 maja 2022 r. oraz decyzją nr 37 z dnia 18 maja 2023 r.

Na przestrzeni 2023 roku woda przeznaczona do spożycia przez ludzi poddana była badaniom w zakresie:

- mikrobiologicznym: ogólna liczba mikroorganizmów w temp. 22°C w 1 ml wody, liczba bakterii grupy coli w 100 ml wody, liczba *Escherichia coli* w 100 ml wody, liczba *Enterokoków* w 100 ml wody, *Clostridium perfringens* w 100 ml wody;

- fizykochemicznym: barwa, mętność, pH, przewodność, temperatura, zapach, smak, jon amonowy, azotyny, azotany, żelazo ogólne, ogólny węgiel organiczny, utlenialność, twardość ogólna, mangan, chlorki, fluorki, indeks nadmanganianowy, siarczany, bromiany, cyjanki, bor, glin, Σ WWA, OWA, benzo(a)piren, arsen, rtęć, selen, kadm, ołów, nikiel, miedź, chrom, sód, antymon, Σ THM, Σ Trichloroetenu i Tetrachloroetanu, Trichlorometan (chloroform), Bromodichlorometan, Tetrachlorometanu (czterochlorek węgla), 1-2 dichloroetanu, benzen, Σ pestycydów, chlor pozostały wolny.

Obraz 12 Woda

Na podstawie wszystkich uzyskanych wyników badań laboratoryjnych, zgodnie § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. *w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) na bieżąco sporządzane były informacje stwierdzające: przydatność wody do spożycia, warunkową przydatność wody do spożycia lub brak przydatności wody do spożycia, które przekazywano do wiadomości zainteresowanym stronom.

W sytuacji stwierdzenia nieprawidłowego składu fizykochemicznego lub mikrobiologicznego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej podejmował następujące czynności:

1. Przeprowadzenie oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów wody.
  2. Telefoniczne powiadomienie o zaistniałej sytuacji zarządcę wodociągu.
  3. Drogą elektroniczną powiadomienie wójta/burmistrza, powiatowe centrum zarządzania kryzysowego oraz Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.
  4. Wydanie oceny zdrowotnej jakości wody z wodociągu. Ocena ta w zależności od rodzaju i stopnia skażenia wody zawiera orzeczenie o braku przydatności do spożycia, bądź o warunkowej jej przydatności.
  5. W zależności od stopnia ryzyka zdrowotnego:
    - stwierdzenie braku przydatności wody do spożycia - wydanie decyzji administracyjnej wprowadzającej zakaz użytkowania wody z jednoczesnym wskazaniem, po analizie ryzyka, czy woda może być wykorzystywana do innych celów oraz nakazanie właścicielowi wodociągu powiadomienie wszystkich użytkowników o wprowadzonym zakazie oraz podjęcie działań naprawczych (w roku 2023 wydano 28 takich decyzji z uwagi na zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody w sieci wodociągowej)
  - lub:
    - wydanie decyzji o warunkowej przydatności wody do spożycia ze wskazaniem warunków jakie musi dochować producent wody (nieprzekraczanie określonej wartości parametrycznej, zachowanie terminu trwania przekroczenia, podjęcie działań naprawczych) – w 2023 roku wydano 33 takie decyzje.
  6. Umieszczenie na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej komunikatu o ocenie jakości wody wraz ze wskazaniem m.in.:
    - rodzaju stwierdzonych zanieczyszczeń;
    - określeniem zakresu przydatności wody do spożycia (np. zakaz użytkowania, ograniczenia w użytkowaniu – inne cele niż spożywcze).
- Powyższy komunikat przesyłany jest również zarządcy wodociągu oraz właściwemu wójtowi/burmistrzowi, celem poinformowania mieszkańców.
7. Prowadzenie nadzoru w zakresie przestrzegania wzmożonego reżimu sanitarnego w obiektach użyteczności publicznej.
  8. Monitorowanie działań naprawczych podejmowanych przez jednostki odpowiedzialne za prawidłową jakość podawanej wody do spożycia.
  9. Po uzyskaniu prawidłowych parametrów wody, gdzie uprzednio stwierdzono przekroczenie, wydanie oceny stwierdzającej przydatność wody do spożycia i odwołanie wprowadzonych zakazów, nakazów, ograniczeń.

Jakość wody do spożycia przez ludzi dostarczana z sieci wodociągowych na terenie powiatu limanowskiego na koniec roku 2023 oceniana jest jako dobra. Niemniej jednak należy zauważyć, że uległa pogorszeniu w stosunku do roku 2022. W sytuacjach przekroczeń wymaganych wartości parametrów administratorzy wodociągów bezzwłocznie podejmowali działania naprawcze mające na celu uzyskanie wody jakości wymaganej przepisami

rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. *w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*, a ich skuteczność potwierdzały przedłożone wyniki badań laboratoryjnych. Stwierdzone przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w badanej wodzie w większości przypadków miały charakter krótkotrwały i nie powodowały długotrwałego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia jej konsumentów, co potwierdza brak

potwierdzonych zachorowań czy zgłoszeń reakcji niepożądanych. Istotnym jest fakt, iż w roku 2023 badania laboratoryjne nie wykazały przekroczeń zawartości substancji chemicznych o istotnym i bezpośrednim znaczeniu dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, takich jak: metale ciężkie, pestycydy, THM-y (powstające na skutek reakcji chloru z naturalnie występującymi w wodzie związkami organicznymi), WWA (powstające w przypadku stosowania materiałów otrzymywanych m.in. ze smoły powęglowej jako wykładzin rur i ścian zbiorników magazynujących wodę).

5.1 Awaryjne źródła zaopatrzenia ludności w wodę pitną

Na terenie powiatu limanowskiego nadal brak jest studni publicznych (czynna tylko jedna w Górze Św. Jana), które mogłyby stanowić dla mieszkańców alternatywne, awaryjne źródło wody pitnej. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej np. awaria wodociągu, powódź, susza itp. powstaje istotny problem w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę pitną.

Każde ograniczenie ilości dostarczanej wody powoduje obniżenie standardów higienicznych dla mieszkańców, a tym samym stanowi potencjalne zagrożenie zdrowotne, co z kolei wskazuje na powagę problemu.

5.2 Ujęcia powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Wody powierzchniowe w przeciwieństwie do wód podziemnych są znacznie bardziej narażone na niekorzystny wpływ wielu zagrożeń związanych z działalnością człowieka, bytowaniem zwierząt, czy też samym środowiskiem naturalnym (susze, intensywne opady, butwiejące szczątki roślin i zwierząt itp.). Ich skład fizykochemiczny i mikrobiologiczny oraz ilość podlegają ciągłym wahaniom (głównie zależą od charakteru zlewni, pory roku, wielkości opadów). Dlatego też ujęcia wody pitnej zlokalizowane na otwartych wodach muszą być szczególnie chronione, a sama woda musi bezwzględnie podlegać odpowiednio dobranemu systemowi uzdatniania.

Na terenie powiatu limanowskiego 10 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz wodociąg zakładowy TYMBARK zasilanych jest z rzeki lub potoku.

Limanowski wodociąg miejski oraz wodociąg zakładowy w Tymbarku korzysta z ujęć zlokalizowanych na rzece Łososina w pobliżu dróg, gdzie stopień zagrożenia zanieczyszczenia wody szacuje się jako duży.

Obraz 13 Ujęcie wody wodociągu miejskiego w Limanowej

Pozostałe 9 wodociągów do ujmowania wody wykorzystuje górskie potoki w miejscach oddalonych od domostw i terenów rolniczych, gdzie negatywny wpływ działalności człowieka na wodę jest stosunkowo mały.

Wszystkie ujęcia powierzchniowe są typu dennego – w korycie rzeki lub potoku pod warstwą materiału filtracyjnego ułożone są rury perforowane, które doprowadzają wodę do studzienki brzegowej.

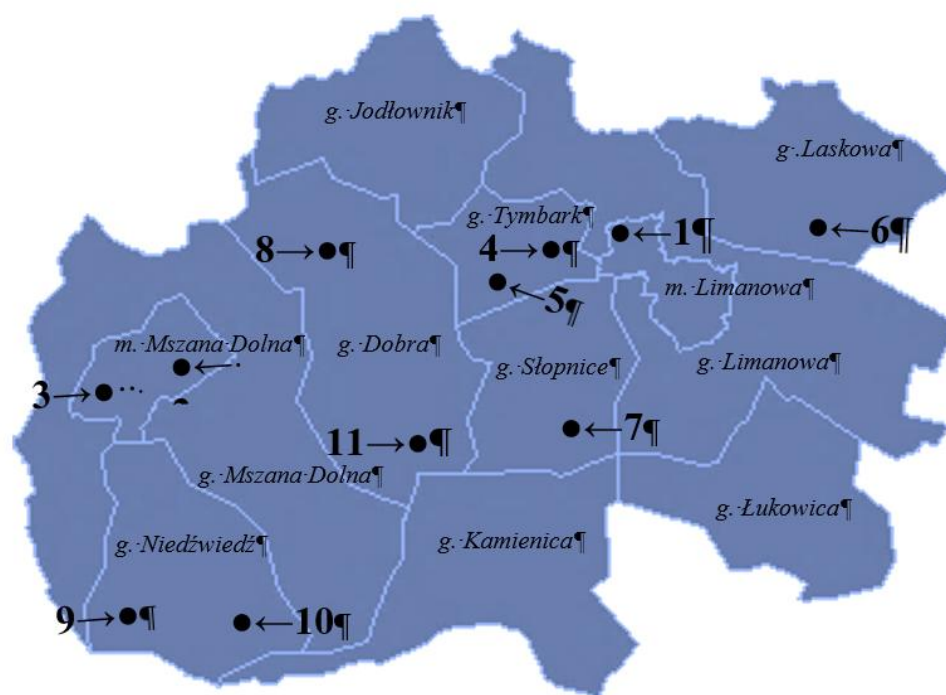
Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. ***w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi*** (Dz. U. z 2019 r., poz. 1747) ustala trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ❖ kategoria A1 – woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ❖ kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji;
- ❖ kategoria A3 – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji.

W 2023 roku przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej w ramach nadzoru sanitarnego nie pobrali do badań laboratoryjnych próbek wody powierzchniowej **wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną**

do spożycia przez ludzi. W związku z powyższym w roku 2023 nie przeprowadzono skategoryzowania ujęć.

Obraz 14 Lokalizacja ujęć powierzchniowych dla wodociągów zbiorowego zaopatrzenia

5.3 Ciepła woda użytkowa

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje również nadzór nad jakością zdrowotną ciepłej wody użytkowej rozprowadzanej wewnętrznymi instalacjami w budynkach użyteczności publicznej. Istotnym zagrożeniem jakie może pojawić się w takiej wodzie to obecność bakterii *Legionella pneumophila* (*Legionella*). Rozwijają się one w temperaturze około 25 – 50°C, dopiero przy temperaturze powyżej 60°C następuje ich dezaktywacja.

Bakteria *Legionella sp.* jest najczęstszym czynnikiem etiologicznym legionelozy (tj. legionellozowego zapalenia płuc) wyszczególnionej w załączniku pn. „Wykaz zakażeń i chorób zakaźnych” do ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 1284 z późn. zm.). Do zakażenia bakterią *Legionellą* dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego (krople o średnicy mniejszej niż 5 µm), którego źródłem mogą być: prysznice, wanny perłkowe, jacuzzi, jeżeli występują u człowieka problemy z osłabionym systemem immunologicznym (ludzie starsi lub chorzy, stany pooperacyjne itd.). Choroba przebiega z objawami ciężkiego zapalenia płuc (suchy kaszel, zaburzenia w oddychaniu, bardzo wysoka gorączka, zaburzenia świadomości). W roku 2023 jak i w latach ubiegłych nie zarejestrowano legionelozy na terenie naszego powiatu.

Rozwojowi bakterii sprzyjają zastoje ciepłej wody w instalacjach, ślepych odcinkach lub końcówkach, w podgrzewaczach, zasobnikach – na wewnętrznych ścianach pod osadami związków żelaza lub wapnia („kamienia kotłowego”).

Bardzo ważne w zapobieganiu rozwoju bakterii *Legionella* jest przestrzeganie następujących zaleceń:

- ❖ utrzymanie temperatury wody zimnej poniżej 20°C, a w instalacji wody gorącej powyżej 55°C;
- ❖ izolowanie rur wody ciepłej i zimnej od siebie, co nie zawsze jest respektowane przy projektowaniu instalacji, a jednocześnie może powodować podgrzewanie wody zimnej i prowadzić do rozwoju bakterii;
- ❖ unikanie tworzenia zastoin wody w instalacji;
- ❖ likwidacja ślepych odcinków instalacji zasilających, zapobieganie procesom korozji i tworzenia złogów w instalacjach;
- ❖ zapobieganie powstawaniu mikroaerozoli o średnicy kropeł 2-5 mm;
- ❖ utrzymanie instalacji w czystości.

W roku 2023 upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej w ramach nadzoru sanitarnego pobrali 48 próbek ciepłej wody użytkowej do badań w kierunku oznaczenia bakterii *Legionella sp.* z instalacji wewnętrznej wodociągowej, w tym w:

- 1) 3 podmiotach wykonujących działalność leczniczą z rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (we wszystkich nadzorowanych szpitalach) – pobrano ogółem 15 próbek. Przekroczenia stwierdzono w 2 obiektach - w 4 próbkach średnie oraz w 2 próbkach wysokie skażenie ciepłej wody użytkowej;
- 2) 7 domach pomocy społecznej (we wszystkich nadzorowanych) – pobrano ogółem 27 próbek. Przekroczenia stwierdzono w 2 obiektach - w 1 próbce średnie oraz w 1 próbce wysokie skażenie ciepłej wody użytkowej;
- 3) 1 obiekcie zakwaterowania – ośrodek wczasowy – pobrano 6 próbek, w tym w 3 próbkach stwierdzono średnie skażenie ciepłej wody użytkowej.

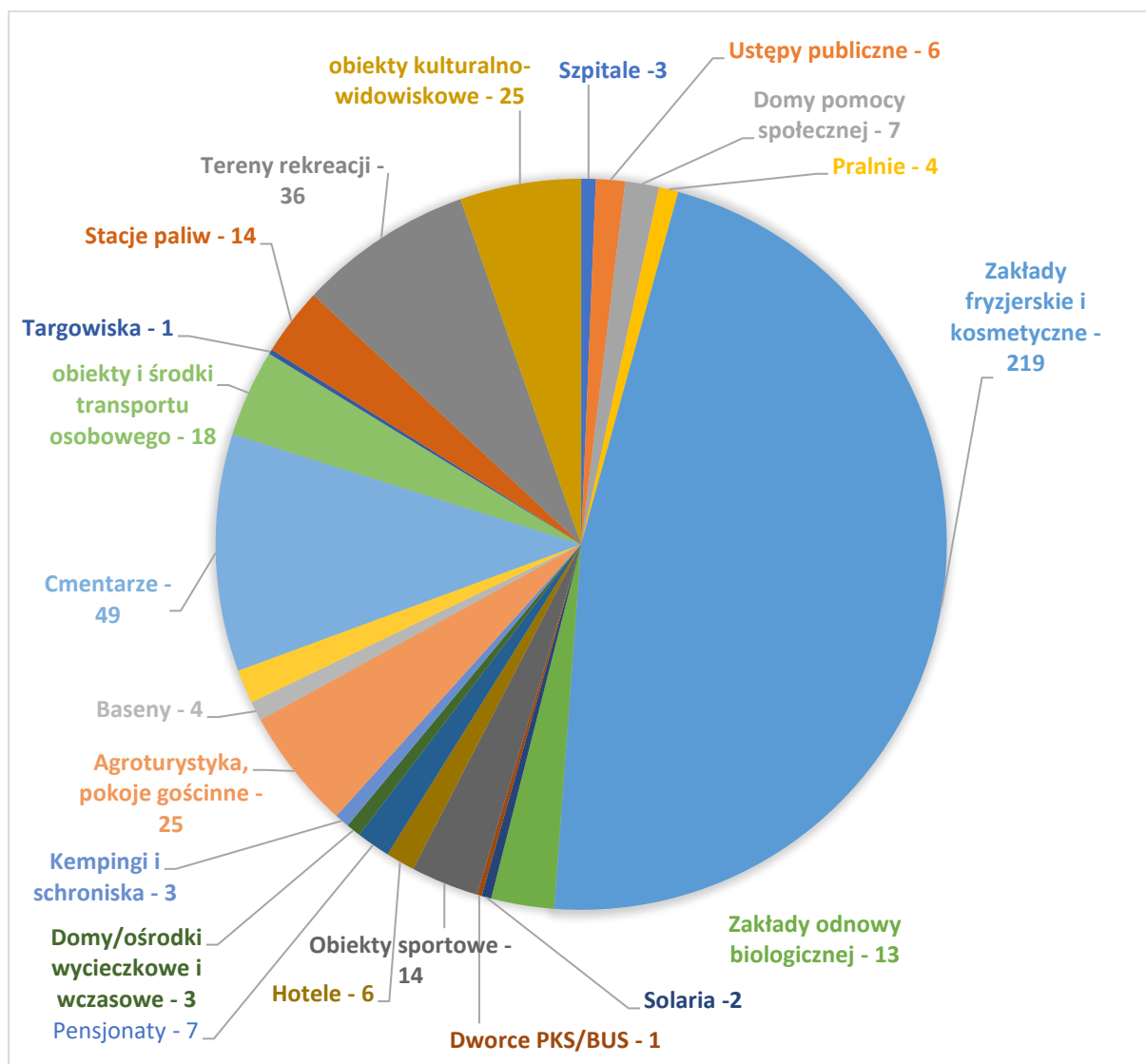
Ponadto w ramach kontroli wewnętrznej jakości ciepłej wody użytkowej w obiektach użyteczności publicznej pozyskano 74 sprawozdania z badań w kierunku oznaczenia bakterii *Legionella sp.* W 3 placówkach oświatowo-wychowawczych stwierdzono skażenie ciepłej wody

użytkowej, tj.: w 2 obiektach wysokie skażenie (6 próbek), a w 1 obiekcie średnie skażenie (2 próbki).

6 Stan sanitarno-techniczny obiektów użyteczności publicznej

W ramach realizowania zadań z zakresu zdrowia publicznego Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne m.in. w obiektach użyteczności publicznej. Jest to grupa obiektów bardzo liczna i różnorodna, obejmująca w głównej mierze: domy pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, ustępy publiczne, obiekty sportowe, rekreacyjne, kulturalno-widowiskowe, cmentarze, zakłady pogrzebowe, środki transportu osobowego.

Wykres 7 Kategorie oraz ilość obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w 2023 roku

W 2023 roku skontrolowano 232 obiektów użyteczności publicznej znajdujących się na terenie powiatu limanowskiego, spośród 468 ujętych w ewidencji, tj. 49,57 %. Kontrolą objęto: domy pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, ustępy publiczne, obiekty sportowe, rekreacyjne, kulturalno-widowiskowe, cmentarze, zakłady pogrzebowe.

W 30 obiektach stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: braku badania ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionelli sp.*, braku opracowanych instrukcji/procedur mycia i dezynfekcji narzędzi wielokrotnego użytku oraz postępowania zapewniającego ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, przeterminowanych środków dezynfekcyjnych bądź braku środków dezynfekcyjnych, dezynfekcji narzędzi prowadzonej w niepełnym zanurzeniu w roztworze

dezynfekcyjnym, braku kontroli skuteczności procesu sterylizacji pakietów z narzędziami kosmetycznymi za pomocą wskaźników chemicznych, braku zapisu daty wykonania sterylizacji na gotowych pakietach z narzędziami, brudnych narzędzi, braku zachowania należytej czystości, braku umowy na odbiór odpadów komunalnych oraz stanu technicznego obiektu (brudne lub zawilgocone ściany itp.).

Tabela 6 Zestawienie kontroli w obiektach użyteczności publicznej w 2023 roku

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów według ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba nieprawidłowości
Szpitala	3	3	3	0
Domy pomocy społecznej	7	7	7	0
Zakłady fryzjerskie	111	52	52	10
Zakłady kosmetyczne	83	74	74	8
Zakłady tatuażu	4	1	1	0
Zakłady odnowy biologicznej	9	8	8	0
Solaria	2	2	2	0
Zakłady świadczące więcej niż jedną usługę	7	9	9	1
Pralnie	4	3	5	1
Hotele	6	6	8	2
Inne obiekty świadczące usługi hotelarskie	32	15	15	4
Pływalnie i baseny kąpielowe	4	4	11	2

Obiekty sportowe	14	6	6	0
Zakłady pogrzebowe	8	6	6	3
Cmentarze	49	16	16	0
Targowiska	1	1	1	0
Ustępy publiczne	4	1	1	0
Tereny rekreacji	36	2	2	0
Kina, domy kultury, muzea, teatry	25	0	0	0
Inne obiekty użyteczności publicznej	70	5	5	1
Razem	479	216	232	34

6.1 Domy pomocy społecznej

Na terenie powiatu znajduje się 7 domów pomocy społecznej, w roku 2023 przeprowadzono kontrolę wszystkich. Kontrole były prowadzone w zakresie oceny stanu sanitarnego–technicznego i nie wykazały nieprawidłowości. Wszystkie te placówki zapewniają całodobową opiekę, całodzienne wyżywienie oraz oferują udział w programach rehabilitacyjnych i terapii zajęciowej.

Obraz 15 DPS w Mszanie

W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych próbki ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionella sp.* z instalacji wewnętrznej wodociągowej wszystkich nadzorowanych domów pomocy społecznej. Pobrano ogółem 27 próbek, a badania laboratoryjne wykonane na nich wykazały:

- średnie punktowe skażenie w jednym punkcie poboru ciepłej wody użytkowej w budynku: Domu Pomocy Społecznej w Szczyrzycu , 34-623 Szczyrzyc 182;
- wysokie punktowe skażenie w jednym punkcie poboru ciepłej wody użytkowej w budynku: Domu Seniora „Pod Jaworzynką”, 34-736 Lubomierz 298.

Na powyższe skażenie wydano decyzje administracyjne z rygorem natychmiastowej wykonalności nakazujące podjęcie działań naprawczych. Podjęte działania naprawcze pozwoliły uzyskać prawidłowe wyniki w kolejnych badaniach. W pozostałych 5 obiektach nie stwierdzono zanieczyszczeń instalacji ciepłej wody użytkowej bakteriami z rodzaju *Legionella sp.*

6.2 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, i fryzjersko - kosmetyczne, odnowy biologicznej, solaria, tatuażu

Sektor usług w tej branży to najbardziej dynamicznie rozwijająca się grupa obiektów. Rosnąca konkurencja wymusza na właścicielach zakładów poprawę warunków sanitarno-technicznych pomieszczeń, wyposażenia zakładu, jak również dbałość o estetykę wnętrza. Zdecydowana większość obiektów to zakłady nowoczesne, estetycznie urządzone i dobrze wyposażone. W roku 2023 przeprowadzono 141 planowych kontroli sanitarnych oraz 5 kontroli doraźnych. Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzono nieprawidłowości w:

- 10 zakładach fryzjerskich;
- 8 zakładach kosmetycznych;
- 1 obiekcie świadczącym więcej niż jedną usługę (usługi fryzjerskie i kosmetyczne z zakresu makijażu okolicznościowego).

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: braku opracowanych instrukcji/procedur mycia i dezynfekcji narzędzi wielokrotnego użytku oraz postępowania zapewniającego ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, przeterminowanych środków dezynfekcyjnych bądź braku środków dezynfekcyjnych, dezynfekcji narzędzi prowadzonej w niepełnym zanurzeniu w roztworze dezynfekcyjnym, brudnych narzędzi, braku kontroli skuteczności procesu sterylizacji pakietów z narzędziami kosmetycznymi za pomocą wskaźników chemicznych, braku

zapisu daty wykonania sterylizacji na gotowych pakietach z narzędziami, braku zachowania należytej czystości.

W pozostałych skontrolowanych zakładach z tej grupy obiektów przy wykonywaniu usług używane są technicznie sprawne narzędzia i urządzenia oraz środki dezynfekcyjne o aktualnym terminie ważności. Czystość pomieszczeń, stanowisk pracy, jak również narzędzi i sprzętu była zachowana. Elementy wyposażenia (meble) posiadają powierzchnie umożliwiające ich łatwe mycie i dezynfekcję. Zakłady wyposażone były w dostateczną ilość środków do utrzymania czystości oraz preparatów dezynfekcyjnych o pełnym spektrum działania. W zakładach kosmetycznych, z uwagi na stosowanie narzędzi mogących naruszać ciągłość tkanki istnieje wysokie ryzyko narażenia na przeniesienie zakażeń (np. HIV, WZW typu B, grzybica), dlatego też podczas sprawowania bieżącego nadzoru nad tymi zakładami wiele uwagi poświęcono procesowi mycia i dezynfekcji wykorzystywanego sprzętu.

6.3 Pływalnie / Baseny kąpielowe

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej swoim nadzorem sanitarnym w powiecie limanowskim obejmują 3 pływalnie oraz 1 basen kryty, nie będący pływalnią, tj.:

- kryta pływalnia w Limanowej przy ul. Z. Augusta;
- kryta pływalnia – Termy Gorce Poręba Wielka Sp. C.;
- basen kryty przy pokojach gościnnych „Wyspa Mszanka” w Mszanie Dolnej;
- basen kryty przy Hotelu „Górski Raj” w Porębie Wielkiej.

Zarządzający pływalniami zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. *w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1230) są zobligowani do prowadzenia wewnętrznej, udokumentowanej kontroli i oceny wody w niecce basenowej oraz systematycznego nadzoru urządzeń uzdatniających wodę. Ponadto zarządca zobowiązany jest informować ludność o jakości wody na pływalni w swoim obiekcie poprzez komunikat. Komunikat powinien zostać zamieszczony na tablicy informacyjnej w obiekcie oraz na stronie internetowej, jeśli zarządzający taką prowadzi.

W roku 2023 w obiektach basenowych przeprowadzono 3 kontrole sanitarne planowe pływalni oraz 1 kontrolę basenu kąpielowego, krytego funkcjonującego przy hotelu. Zakres kontroli obejmował: stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, proces uzdatniania wody oraz realizację wewnętrznej kontroli tego procesu, sposób postępowania z odpadami komunalnymi, przechowywanie środków dezynfekcyjnych. Obiekty posiadają zamknięte obiegi wody, zainstalowane filtry oraz urządzenia do dozowania chloru. W dwóch przypadkach została

stwierdzona nieprawidłowość, tj. brak systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody prowadzonych w zakresie dotyczącym parametrów określonych w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. *sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1230). Na powyższe nieprawidłowości zostały wydane decyzje administracyjne nakazujące prowadzenie systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody, zgodnie z harmonogramem ustalonym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Limanowej oraz każdorazowo w przypadku wystąpienia sytuacji mogącej mieć wpływ na pogorszenie jakości wody na pływalni. Przeprowadzono 1 kontrolę sprawdzającą wykonanie nakazu zawartego w decyzji, która nie wykazała nieprawidłowości.

W ramach realizowanego nadzoru sanitarnego nad jakością wody w obiektach użyteczności publicznej z grupy pływalnie oraz obiekty niespełniające definicji pływalni pobrano do badań laboratoryjnych 39 próbek wody - z niecek basenowych i systemów cyrkulacji, natrysków oraz wody doprowadzanej. Stwierdzono w 19 próbkach przekroczenia wartości parametrycznych określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. *w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1230), tj.:

- 1) 3 pływalniach – przekroczone wartości parametrów w pobranych próbkach wody z systemu cyrkulacji i niecek basenowych oraz natrysków: mętność, chloroform, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C, azotany, bakterie z rodzaju *Legionella sp.*;
- 2) 1 basenie kąpielowym krytym, funkcjonującym przy pokojach gościnnych – przekroczone wartości parametrów w pobranej próbce wody z niecki basenowej: mętność, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C.

W związku z przekroczeniami wartości parametrycznych wydano 4 decyzje administracyjne z rygorem natychmiastowej wykonalności nakazujące podjęcie działań naprawczych. Przeprowadzono 4 kontrole sprawdzające wykonanie nakazów zawartych w decyzjach. Ponadto z uwagi na niewykonanie obowiązków w terminie ustalonym w decyzji administracyjnej skierowano do zobowiązanych upomnienia. W jednym przypadku wydano decyzję zmieniającą termin realizacji obowiązku zawartego w decyzji nakazującej. W stosunku do zarządcy jednej pływalni wszczęto postępowanie egzekucyjne (wydano tytuł wykonawczy i dwa postanowienia o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia). Ponadto wydano 1 decyzję wygaszającą oraz 1 decyzję umarzającą.

W roku 2023 wydano 3 oceny roczne dla pływalni za 2022 r.

6.4 Obiekty hotelarskie oraz inne, w których świadczone są usługi noclegowe

Obraz 16 Hotel Stara Winiarnia, Mszana Dolna

Do tej grupy obiektów zaliczane są hotele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, kempingi, pokoje gościnne i gospodarstwa agroturystyczne.

W tej grupie obiektów przeprowadzono 23 kontrole stanu sanitarno–higieniczno–technicznego, z których w 6 przypadkach stwierdzono brak wyniku badania ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionella sp.* z wewnętrznej instalacji wodociągowej. Na powyższe nieprawidłowości zostały wydane: 2 decyzje nakazujące wykonanie badań ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionella sp.* Właściciele 4 obiektów wykonali badanie ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionella sp.*, a wyniki odpowiadały wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) – wydano 3 decyzje umarzające postępowanie. W przypadku jednego z hoteli, z uwagi na niewykonanie obowiązku w terminie ustalonym w przedmiotowej decyzji administracyjnej skierowano do zobowiązanego upomnienie, przeprowadzono kontrolę sprawdzającą oraz wszczęto postępowanie egzekucyjne (wydano tytuł wykonawczy i postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia).

6.5 Ustępy publiczne

Ustępy publiczne należą do obiektów, których bieżąca higiena winny być stale monitorowana, a utrzymanie ich w należytej bieżącej czystości będzie gwarantem bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi.

Skontrolowano 1 ustęp publiczny. Obiekt jest podłączony do sieci wodociągowej i kanalizacyjno-sanitarnej, wyposażony w umywalki z ciepłą i zimną wodą do mycia rąk oraz zaopatrzone w środki higieniczne, dezynfekcja pomieszczeń i urządzeń była prowadzona. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. W przypadku 2 toalet otrzymano informację o prowadzeniu prac remontowo-modernizacyjnych. Na terenie powiatu brak jest toalet przystosowanych dla osób niepełnosprawnych.

Należy również zwrócić uwagę na zbyt małą ilość ustępów publicznych w stosunku do zapotrzebowania, a zwłaszcza w miejscowościach turystycznych. Tego typu obiektów brakuje także na wielu cmentarzach.

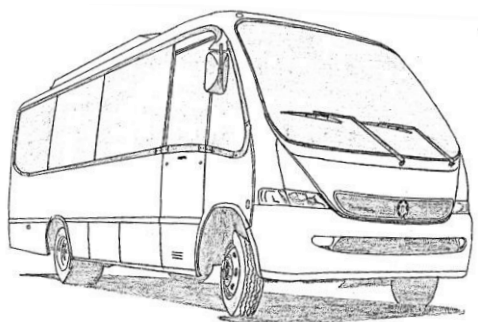
6.6 Obiekty i środki transportu

W roku 2023 skontrolowano 3 firmy przewozowe – 8 środków transportu oraz skontrolowano dworzec autobusowy w Mszanie Dolnej. Podczas przeprowadzanych czynności kontrolnych nie stwierdzono naruszeń.

Ponadto na wniosek stron skontrolowano 9 samochodów do przewozu bielizny.

W ramach kontroli zakładów pogrzebowych przeprowadzono kontrolę 6 samochodów do przewozu zwłok – karawanów.

Obraz 18 Środki transportu

6.7 Inne obiekty użyteczności publicznej

W ramach realizacji planu kontroli na 2023 rok w obiektach użyteczności publicznej, takich jak: pralnie, cmentarze, zakłady pogrzebowe, obiekty sportowe i kulturalno-widowiskowe, place targowe, CPN, parkingi itp. przeprowadzono:

- 16 kontroli cmentarzy;
- 1 kontrolę prosektorium;
- 5 kontroli pralni;
- 6 kontroli obiektów sportowych;
- 2 kontrole terenów rekreacji – parków;
- 1 kontrolę targowiska.

W 2023 roku realizowano współpracę z organami samorządu terytorialnego poprzez:

1. Opracowanie i przesłanie ocen dot.
  - a) Bezpieczeństwa i higieny powiatu.
  - b) Oceny warunków higieniczno-sanitarnych letniego wypoczynku w roku 2023.
2. Przekazywanie ocen o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

3. Opiniowanie wniosków w sprawie sprowadzania zwłok i szczątków ludzkich z zagranicy – wydano 13 opinii.
4. Opiniowanie „Regulaminów Gmin”.
5. Zatwierdzenie ocen analizy ryzyka dla wodociągów.
6. Zatwierdzenie systemu jakości badań wody do spożycia w zakresie pobierania próbek wody do badań oraz wykonywania oznaczeń dla laboratorium zewnętrznego.

Na umotywowaną prośbę rodzin wydano 29 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok celem zmiany miejsca pochówku. Prowadzony nadzór sanitarny nad postępowaniem ze zwłokami oraz szczątkami ludzkimi w trakcie ekshumacji nie wykazał nieprawidłowości sanitarno-higienicznych. Ponadto wydano dwie 2 decyzji zezwalające na przewóz zwłok/szczątków (wywóz poza granice RP).

W 2023 roku wpłynęło 5 wniosków w sprawie wydania opinii o niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej, zastrzeżeń do stanu technicznego obiektu (terenu) oraz przewidywanych zagrożeń dotyczących imprez masowych. Zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 2), ust. 3, 3a i 4 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. *o bezpieczeństwie imprez masowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 616 z późn. zm.) wszystkie wnioski zaopiniowano pozytywnie. W związku z powyższym przeprowadzono 5 kontroli doraźnych, tematycznych dot. przygotowania zaplecza sanitarno-technicznego imprez masowych, tj.:

- zapewnienia zaplecza higieniczno-sanitarnego w postaci toalet ogólnodostępnych z umywalkami w ilości nie mniej niż 1 kabina na 250 osób biorących udział w imprezie;
- zapewnienia pojemników i kontenerów na odpady, które w miarę potrzeb będą opróżniane na bieżąco;
- zapewnienia wody do spożycia, na czas trwania imprezy, spełniającej wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. *w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

7 Ocena jakości żywienia

W 2023 roku na terenie powiatu limanowskiego przeprowadzano 21 ocen jakości żywienia w 21 obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego: 1 blok żywienia w szpitalu, 6 bloki żywienia w domach pomocy społecznej, 6 stołówki na koloniach, półkoloniach, obozach, 6 stołówki w przedszkolach (w tym 4 stołówki w systemie cateringowym), 1 stołówka szkolna oraz 1 stołówka w zakładzie wychowawczym. Ogółem przeprowadzono 7 pełnych oraz 14 skróconych ocen jakościowych żywienia.

W 2023 roku w trakcie kontroli sanitarnych w placówkach oświatowych przeprowadzono oceny jakościowe żywienia pod kątem wymagań zawartych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości w zakresie sposobu żywienia dzieci i młodzieży w ocenianych jadłospisach.

W trakcie kontroli w szpitalu i zakładach opieki społecznej przeprowadzano pełną ocenę jakościową żywienia pacjentów na podstawie arkusza oceny dekadowej jadłospisu:

- Szpital pw. Św. Jana Jerozolimskiego Przedsiębiorstwo Podmiotu Leczniczego Stowarzyszenia Ochrony i Promocji Zdrowia w Szczyrzycu 107 – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety łatwo strawnej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową zadowalającą.
- Rodzinny Dom Opieki Zgromadzenia Sióstr Św. Jana Chrzyciela w Limanowej przy ul. Rupniowskiego 5a – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową prawidłową.
- Zaplecze żywieniowe – Dom Pomocy Społecznej w Szczyrzycu 182 – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową prawidłową.
- Węzeł żywieniowy – Dom Pomocy Społecznej w Limanowej przy ul. Wincentego Witosa 24/26 – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową zadowalającą.
- Dom Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej przy ul. Rakoczego 9 – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową prawidłową.
- Dom Pomocy Społecznej „DIANA” w Kasinie Wielkiej 448 A – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową zadowalającą.
- Dom Seniora „Pod Jaworzynką” Helios Sp. z o. o. w Lubomierzu 298 – poddano ocenie jadłospis dekadowy diety podstawowej, w wyniku której uzyskano ocenę końcową prawidłową

7.1 Działania w ramach systemu RASFF

System RASFF - System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt, ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności i pasz we wszystkich krajach Unii Europejskiej oraz szybkie informowanie o wystąpieniu zagrożenia.

W 2023 roku w ramach systemu RASFF przeprowadzono **37 postępowań**.

Dotyczyły one:

- stwierdzenie ciała obcego niespecyficznego dla produktu „Herbatka owocowa z ekstraktem z owoców” po 8 miesiącu, 200 g, Humana, data minimalnej trwałości: BBD: 29.11.2023, data produkcji PD: 29.11.2021 20:16, nr partii: 73033 C56

Powiadomienie alarmowe nr 2022.18 przekazanego przez Lubuskiego PWIS w Gorzowie Wielkopolskim.

Liczba przeprowadzonych kontroli – 4

W jednym spośród kontrolowanych obiektów w sprzedaży stwierdzono 2 sztuki ww. kwestionowanego produktu. Po otrzymaniu informacji o konieczności wycofania ze sprzedaży od przedstawiciela Magazynu PGD zostały odłożone celem zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć do wglądu w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego w terminie natychmiastowym po jego otrzymaniu. Jedna sztuka kwestionowanego produktu została sprzedana indywidualnemu klientowi bez możliwości identyfikacji.

Przedstawiono w PSSE Limanowa dokument zwrotu do dostawcy kwestionowanego środka spożywczego. W jednym z obiektów 3 sztuki kwestionowanego produktu zostało zwrócone do Magazynu PGD. Przedłożono do wglądu dokument potwierdzający zwrot. Pozostałe dwa opakowania zostały sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

W pozostałych obiektach nie stwierdzono kwestionowanych partii przedmiotowego produktu, zostały sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu – buprofezyny w próbce produktu pn.: Cytryny odmiana Enterdonato nr partii: 017-13399-01-22, Kraj pochodzenia Turcja.

Powiadomienie informacyjne nr 41.2022 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w 2 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej. W wyniku przeprowadzonych kontroli w sprzedaży nie stwierdzono

kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Ponadto w wyniku postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego w firmie wskazanej w liście dystrybucyjnej spółki CONSORFRUT Polska Sp. z o.o. ul. Christo Botewa 4, 32-798 Kraków tj.: Firma Handlowa J&K s.c. Jan Urban, Krzysztof Bugajski, Świdnik 103, 34-606 Łukowica - ustalono, że ww. przedsiębiorcy nie prowadzą działalności hurtowej w miejscowości Świdnik 103. Właściwy magazyn hurtowy znajduje się pod adresem: Kompleks Handlowy Rybitwy ul. Pułanki 33a Kraków.

- przenikania węglowodorów nasyconych olejów mineralnych (MOSH) oraz węglowodorów aromatycznych olejów mineralnych (MOAH) z opakowania do kaszy orkiszowej Sonko, 200 g, numer partii 77.9, najlepiej spożyć przed 10/02/2023.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr 2023.0392 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Myślenicach.

Przeprowadzono 3 kontrole w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni BZOMEX, 32-432 Pcim. W wyniku przeprowadzonych kontroli w sprzedaży nie stwierdzono kwestionowanej partii kaszy orkiszowej Sonko. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- przenikania węglowodorów nasyconych olejów mineralnych (MOSH) oraz węglowodorów aromatycznych olejów mineralnych (MOAH) z opakowania do kaszy orkiszowej Sonko, 200 g, numer partii 77.9, najlepiej spożyć przed 10/02/2023

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr 2023.0392 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wieliczce.

Przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej magazynu hurtowego „TROKOS” ul. Krakowska 409, 32-420 Gdów.

W wyniku przeprowadzonej kontroli w sprzedaży nie stwierdzono kwestionowanej partii kaszy orkiszowej Sonko. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- wykrycia obecności *Listeria monocytogenes* w produkcie pn. „Kiełki brokułu”, numer partii: 07.04.2023 Z2, należy spożyć do: 07.04.2023, producent UNIFLORA Sp. z o.o. ul. Lwowska 8, 42-202 Częstochowa.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Centrum Dystrybucyjnego w Sieroniowicach. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono

na stanie kwestionowanej partii środka spożywczego pn. „Kiełki brokułu”. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- znalezienia odłamków szkła w produkcie pn.: Sałatka Babuni obiadowa dinner salad, kod EAN 5903285001005, pochodzącym z Polski – producent ZPH PTAK, ul. Akacyjowa 5, 42-110 Popów. Powiadomienie alarmowe nr 2023.2377 w sprawie skargi konsumenckiej przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Myślenicach.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni BZOMEX Sp. z o.o., Sp. K., 32-432 Pcim 1.

Liczba przeprowadzonych kontroli – 17

W 11 obiektach w wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii środka spożywczego pn.: Sałatka Babuni obiadowa dinner salad, kod EAN 5903285001005, data przydatności do spożycia 08.02.2023 r. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji lub zużyty do przygotowania posiłków. W pozostałych 6 sklepach wskazanych w liście dystrybucyjnej stwierdzono łącznie 44 sztuki kwestionowanej partii środka spożywczego. Produkt został wycofany ze sprzedaży i odłożony w magazynie celem zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego w terminie natychmiastowym po jego otrzymaniu. Przedstawiono w PSSE Limanowa dokumenty zwrotu do dostawcy kwestionowanego środka spożywczego.

- wykrycia obecności Salmonella z gr.C w produkcie pn. Filet z kurczaka, nr partii 20230310 80005, termin przydatności do spożycia 15/03/2023, producent: Madej Wróbel sp. z o. o., ul. Magazynowa 45, 41-700 Ruda Śląska.

Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 604918 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Z uwagi, iż termin przydatności kwestionowanego produktu upłynął, sprawę przekazano do wiadomości.

- przekroczenia NDP deoksyniwalenolu w produkcie pn. pałeczki kukurydziane z Małego Beskidu, 50g, nr partii i data minimalnej trwałości 30/07/2023

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr 608262 zgłoszone przez ŚPWIS przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wadowicach.

Przeprowadzono kontrolę w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej firmy AXPAL Sp. z o.o. Sp.k., 34-120 Roczyny, ul. Zarieczna 50A, tj.: Hurtowni „MAX” Produkcja i Dystrybucja Marek Worwa ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna. W wyniku kontroli nie stwierdzono na stanie środka spożywczego pn. pałeczki kukurydziane z Małego Beskidu 50g, nr partii i data minimalnej trwałości 30/07/2023. Ustalono, że ww. produkt został

w całości rozdystrybuowany do odbiorców zlokalizowanych na terenie powiatów: suskiego, oświęcimskiego, nowosądeckiego, myślenickiego, krakowskiego, nowotarskiego, tatrzańskiego, wadowickiego, wielickiego zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Ponadto w trakcie kontroli zobowiązano właściciela hurtowni „MAX” Produkcja i Dystrybucja Marek Worwa ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna do poinformowania odbiorców o konieczności wycofania kwestionowanego środka spożywczego z obrotu handlowego.

Przekazano pismo wraz z listą dystrybucyjną do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami. Według informacji przekazanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z powiatów: suskiego, oświęcimskiego, myślenickiego, nowotarskiego, tatrzańskiego, wadowickiego i wielickiego, całość kwestionowanej partii produktu pn. pałeczki kukurydziane z Małego Beskidu została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Z informacji uzyskanych od Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie ustalono że: w 2 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej hurtowni „MAX” Produkcja i Dystrybucja Marek Worwa ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna, na terenie działania PPIS w Nowym Sączu stwierdzono że, kwestionowany produkt w ilości łącznie 15 szt. został wycofany z obrotu i czeka na zwrot do dostawcy. W pozostałych obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej całość kwestionowanej partii towaru została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Przedstawiciele PPIS w Krakowie przeprowadzili kontrole sanitarne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej hurtowni „MAX” Produkcja i Dystrybucja Marek Worwa ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna, w wyniku których stwierdzono w 1 obiekcie na stanie 2 szt. kwestionowanej partii produktu, które zostały wycofane z obrotu przez kierownika sklepu, a następnie zutylizowane na terenie zakładu. W jednym z obiektów wskazanych w liście dystrybucyjnej, ustalono, że jest to adres siedziby firmy pod którym nie jest prowadzona działalność żywnościowo-żywnościowa. W pozostałych obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej całość kwestionowanej partii towaru została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji. Ponadto, przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej przeprowadzili kontrole sanitarne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej hurtowni „MAX” Produkcja i Dystrybucja Marek Worwa ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna. W wyniku kontroli nie stwierdzono na stanie środka spożywczego pn. pałeczki kukurydziane z Małego Beskidu, 50 g, nr partii i data minimalnej trwałości 30/07/2023. Ustalono, że ww. produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia zawartości Benzo(a)pirenu ($19,2 \pm 7,1$) $\mu\text{g/kg}$ oraz Sumy czterech WWA ($127,0 \pm 27,5$) $\mu\text{g/kg}$ w produkcie „kabanos wieprzowy” numer partii: 05.05.2023, termin przydatności do spożycia 26.05.2023 r. Producent: Zakład Mięsny NAPORA Paweł i Mariusz Napora Spółka Cywilna 34-735 Niedźwiedź Podobin 195.

Powiadomienie informacyjne PLW w Limanowej.

Przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Zakładu Mięsnego NAPORA Paweł i Mariusz Napora Spółka Cywilna 34-735 Niedźwiedź Podobin 195. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

-stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych w produkcie pn.: Herbata Loyd Earl Grey, 100 g, numer partii: L18102213 A, data minimalnej trwałości: 12.2023, producent: MOKATE S. A., ul. Katowicka 265a, 43-450 Ustroń.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr 21.2023 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w 4 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni BZOMEX Sp. z o. o., Sp. K., 32-432 Pcim 1.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii środka spożywczego pn.: Herbata Loyd Earl Grey. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Ponadto przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Magazynu Hurtowego Eurocash ul. Komandosów 1/5, 32-085 Modlniczka.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Dodatkowo przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Magazynu Hurtowego Eurocash ul. Komandosów 1/5, 32-085 Modlniczka.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia zawartości Sumy czterech WWA ($58,6 \pm 13,3$) $\mu\text{g/kg}$ w produkcie „kiełbasa debreczyńska” numer partii: 130, termin przydatności do spożycia 20.05.2023 r. Producent: Zakład Masarski Roman Wiktor s.c., 34-620 Jodłownik 170.

Powiadomienie informacyjne PLW w Limanowej.

Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Zakładu Masarskiego Roman Wiktor s.c. 34-620 Jodłownik 170.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- stwierdzenia przekroczenia NDP pestycydu – linuronu na poziomie $0,027 \pm 0,014$ mg/kg w produkcie pn.: Korzeń pietruszki.

Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 617398 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni Tropicana sp. z o. o., ul. Pużaka 49, 38-400 Krosno.

Liczba przeprowadzonych kontroli – 2.

W wyniku przeprowadzonej kontroli w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej nie stwierdzono w sprzedaży kwestionowanej partii środka spożywczego pn. Korzeń pietruszki. Według oświadczenia kierownika sklepu po otrzymaniu informacji od przedstawiciela Hurtowni Tropicana o konieczności wycofania ww. produktu dokonano zwrotu kwestionowanego środka spożywczego w ilości 0,350 kg (przedstawiono dokument zwrotu). Pozostałe 4,650 kg produktu zostało sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

W drugim obiekcie w wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii środka spożywczego pn. Korzeń pietruszki. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów estrów glicydowych w produkcie pn.: Rafinowany olej palmowy.

Powiadomienie alarmowe nr 2023.4040 przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tarnowie.

Przeprowadzono kontrolę sanitarną w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej hurtowni Frukt ul. Kochanowskiego 30, 33-100 Tarnów.

W wyniku kontroli ustalono, że Rafinowany olej palmowy został w całości zużyty do produkcji w zakładzie. Ponadto ustalono, że zakład otrzymał informacje od przedstawiciela handlowego hurtowni FRUKT o natychmiastowym wycofaniu produktu będącego przedmiotem niniejszego powiadomienia. Według oświadczenia właściciela zakładu Rafinowany olej palmowy, pochodzący z kolejnej dostawy (10 l - 1 szt.) został wycofany i odłożony w magazynie celem zwrotu do dostawcy.

Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego - przedstawiono w PSSE Limanowa dokument zwrotu do dostawcy kwestionowanego środka spożywczego.

- stwierdzenia przekroczenia NDP ochratoksyny A ($6,2 \pm 1,5 \mu\text{g/kg}$) w produkcie pn.: „MAGNETIC KAKAO” o obniżonej zawartości tłuszczu extra ciemne, 200g, marki MAGNETIC, oznaczonego nr partii: L305152WO oraz L305161WO z datą minimalnej trwałości 11/2024.

Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 617522 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w 5 obiektach należących do sieci sklepów „Biedronka” zaopatrywanych przez Centrum Dystrybucyjne Kraków, Podchruście 9 Modlnica.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie ww. partii środka spożywczego, ustalono, że Centrum Dystrybucyjne Biedronka poinformowało odbiorców o konieczności wycofania produktu z obrotu.

W jednym obiekcie, zostało zwróconych 18 sztuk produktu pn.: „MAGNETIC KAKAO” o obniżonej zawartości tłuszczu oznaczonego nr partii: L305152WO do Centrum Dystrybucyjnego w Modlnicy Kraków ul. Podchruście 9.

W pozostałych skontrolowanych obiektach kwestionowane partie produktu zostały w całości sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- braku informacji o napromieniowaniu na etykiecie suplementu diety pn.: „Echinacea Suplement diety”, nr partii B 251352, kraj pochodzenia USA.

Powiadomienie informacyjne przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej firmy Green Port Team Sp. z o.o. ul. Matuszewska 20, 03-876 Warszawa.

W wyniku kontroli stwierdzono, że jedno opakowanie dostarczonego produktu pn.: „Echinacea Suplement diety”, zostało sprzedane klientowi indywidualnemu bez możliwości identyfikacji, natomiast jedno opakowanie z kolejnej dostawy zostało wycofane z obrotu po informacji uzyskanej z firmy Green Port Team Sp. z o.o. ul. Matuszewska 20, 03-876 Warszawa o konieczności jego wycofania i zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego - przedstawiono w PSSE Limanowa dokument zwrotu do dostawcy kwestionowanego środka spożywczego.

- obecność fragmentów metalu w tofu ze szpinakiem wyprodukowanym w Niemczech.

Powiadomienie alarmowe nr 2023.3539 zgłoszonego przez SCP Niemiec dotyczące skargi konsumenta przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrolę sanitarną w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Bio Planet S.A. Wilkowa Wieś 7, 05-084 Leszno.

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono na stanie 1 opakowanie kwestionowanego produktu pn. PASTA WARZYWNA ZE SZPINAKIEM I ORZESZKAMI PINIOWYMI bezglutenowa BIO 135 g – ALLOS, najlepiej spożyć przed: 27.03.24, nr partii: AHSB 012633058. Produkt został wycofany ze sprzedaży i odłożony w magazynie celem zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego w terminie natychmiastowym po jego otrzymaniu - przedstawiono w PSSE Limanowa dokument zwrotu do dostawcy kwestionowanego środka spożywczego.

Pozostałe 2 opakowania kwestionowanego produktu zostały sprzedane indywidualnym klientom, bez możliwości identyfikacji.

- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - linuronu ($0,025 \pm 0,013$ mg/kg) w selerze zwyczajnym - korzeń, uprawy krajowej.

Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi #622663 zgłoszonego przez Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przeprowadzono kontrolę sanitarną w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Hurtowni Korzeń-Pol Krzemyk Paweł i Musiał Zbigniew Spółka Cywilna, Złotniki 48, 32-125 Wawrzeńczyce.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono w sprzedaży środka spożywczego pn. seler zwyczajny – korzeń. Ponadto ustalono, że produkt w całości został sprzedany przedsiębiorcom z terenu powiatu limanowskiego na podstawie ustalonej w czasie kontroli listy dystrybucyjnej (sklepy, zakłady żywienia zbiorowego), klientom indywidualnym bez możliwości identyfikacji oraz przekazany jako odpad dla zwierząt leśnych.

Przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej hurtowni w wyniku którego ustalono, że kwestionowany seler zwyczajny – korzeń został sprzedany indywidualnym odbiorcom oraz zużyty do sporządzenia potraw w zakładach żywienia zbiorowego.

- przekroczenia NDP akryloamidu na poziomie 863 ± 191 µg/kg w produkcie pn. „Płatki Żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed 25.11.2023, numer partii: 0149 L211253L G32.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #613856 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrolę sanitarną w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Hurtowni Eurocash ul. Komandosów 1/5 w Modlniczce.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono w sprzedaży kwestionowanej partii środka spożywczego pn. „Płatki Żytnie Lubella”, został sprzedany indywidualnym klientom, bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia NDP akryloamidu na poziomie $1079 \pm 238 \mu\text{g/kg}$ w produkcie „Płatki żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed: 26.11.2023, numer partii: 0332 L211263LG3.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Myślenicach.

W wyniku postępowania wyjaśniającego ustalono, że żaden z obiektów wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni Bzomex Sp. z o. o. S k., 32-432 Pcim nie znajduje się na terenie działania tut. Inspektora, natomiast niniejszym powiadomieniem objęty jest sklep spożywczo – przemysłowy SILLA znajdujący się w miejscowości Jabłonka prze ulicy Magurskiej.

- niedozwolonych dodatków do żywności (E407 i E410) w mieszance galaretki pn. Jelly Straws 300g.

Powiadomienie alarmowe nr 2023.3300 #611893 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w wyniku którego ustalono, że wskazana w liście dystrybucyjnej osoba prywatna zakupiła na własny użytek 3 opakowania mieszanki galaretki pn. Jelly Straws 300g, z FHU Wesoil Karol Wesołowski, ul. Astrowa 21, 81-198 Kosakowo, w całości zostały skonsumowane.

- przekroczenia NDP akryloamidu na poziomie $863 \pm 191 \mu\text{g/kg}$ w produkcie pn. „Płatki żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed 25.11.2023, numer partii: 0149 L211253L G32.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #613856 przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w 2 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni „Galicja”, ul. Zawiszy Czarnego 35, 33-300 Nowy Sącz.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono w sprzedaży środka spożywczego pn. „Płatki żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed 25.11.2023, numer partii: 0149 L211253L G32. Kwestionowany produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom, bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia NDP akryloamidu na poziomie $1079 \pm 238 \mu\text{g/kg}$ w produkcie pn. „Płatki Żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed 26.11.2023, numer partii 0332 L211263LG3.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrolę interwencyjną w 1 obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono w sprzedaży kwestionowanej partii środka spożywczego pn. „Płatki Żytnie Lubella”, towar został sprzedany indywidualnym klientom, bez możliwości identyfikacji.

- przekroczenia NDP akryloamidu na poziomie $1079 \pm 238 \mu\text{g/kg}$ w produkcie pn. „Płatki żytnie Lubella”, najlepiej spożyć przed 26.11.2023, numer partii 0332 L211263LG3.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wieliczce

Przeprowadzono kontrole interwencyjne w 2 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii środka spożywczego pn. „Płatki żytnie Lubella”. Na podstawie przedłożonej listy dystrybucyjnej ustalono, że produkt z hurtowni został w całości sprzedany do zaplecza żywieniowego, gdzie został zużyty do przygotowywania posiłków.

- przekroczenia limitu migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych w produkcie pn. „Łyżka kuchenna nylonowa z drewnianą rączką” oznakowanym numerem partii KZ/21/053, producent: Yangijang Home&Idea Company Limited Hong Kong, importer: ALTOM Sp. z o. o. Sp. K. ul. Franklina Roosevelta 116A, 62-200 Gniezno.

Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 2023.5373 (iRASFF:626607) Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Przeprowadzono kontrole interwencyjne w 6 obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni EUROCASH ul. Radosna 7, 33-312 Tęgorze. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie produktu pn. „Łyżka kuchenna nylonowa z drewnianą rączką”. Ustalono, że ww. produkt do każdego z kontrolowanych sklepów został dostarczony w ilości 6 szt. i w całości zwrócony do dostawcy.

- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu rtęci w suplemencie diety pn. AllNutrition Creatine Muscle Max 500 g.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #632345 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Firmy SFD S. A., ul. Głogowska 41, 45-315 Opole.

W wyniku kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii suplementu diety pn. AllNutrition Creatine Muscle Max 500 g, całość została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości chloropirifosu ($0,14 \pm 0,07 \text{ mg/kg}$) w produkcie pn.: Mak niebieski, pochodzący ze Słowacji.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr #631796 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tarnowie.

Przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej Magazynu hurtowego BMS-G sp. z o.o. Oddział Tarnów ul. Skrzyszowska 7, 33-100 Tarnów.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanego środka spożywczego pn.: Mak niebieski. Według oświadczenia produkt został w całości zużyty na własne potrzeby.

- stwierdzenia przekroczenia NDP pozostałości chloropirifosu ($0,14 \pm 0,07$ mg/kg) w produkcie pn.: Mak niebieski, pochodzący ze Słowacji.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr #631796 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Przeprowadzono kontrolę interwencyjną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej firmy: Grupa Blackbird Sp. z o. o. Sp. k. ul. Wiśniowieckiego 116, 33-300 Nowy Sącz.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanego środka spożywczego pn.: Mak niebieski, całość towaru została zużyta do wypieku (makowców), które zostały sprzedane lub ich termin przydatności do spożycia upłynął.

- stwierdzenia wewnątrz opakowania produktu pn.: „Balsam Jerozolimski dla dzieci” suplement diety 200 ml opakowany w kartonik z nadrukiem, nr partii: 220602, najlepiej spożyć przed końcem: 052024, dystrybutor: Boni Fratres Pharmaceutical Sp. z o. o., ul. Krakowska 50 lok. 4, 31-066 Kraków, butelki z płynem – na etykiecie widniała informacja, że jest to produkt leczniczy pn. „Antinervinum”, oznaczony nr serii: 211001.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr #637706 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono 3 kontrole wskazane w liście dystrybucyjnej magazynu spółki Boni.

W 1 obiekcie w wyniku kontroli nie stwierdzono kwestionowanej partii przedmiotowego produktu, został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

W 1 obiekcie stwierdzono na stanie 3 opakowania ww. produktu. Przedstawiciel firmy Boni Fratres Pharmaceutical Sp. z o. o. poinformował o wycofaniu z obrotu kwestionowanej partii produktu ww. i polecił zwrócić do dystrybutora. Pozostałe 2 opakowania zostały sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Ponadto odbiorcą kwestionowanego środka spożywczego była osoba prywatna. W wyniku postępowania wyjaśniającego stwierdzono, na stanie 2 opakowania produktu, fabrycznie zakręcone, zamknięte. Przedstawiciel firmy Boni Fratres Pharmaceutical Sp. z o. o. poinformował o zaistniałym błędzie, z informacją o zaleceniu dokonania zwrotu kwestionowanego produktu. Osoba prywatna, oświadczyła że wobec zgodności opakowania kartonowego oraz znajdującego się wewnątrz opakowania szklanego nie ma intencji zwrotu ww. partii produktów pn. „Balsam Jerozolimski dla dzieci” suplement diety.

- stwierdzenia wewnątrz opakowania produktu pn. „Balsam Jerozolimski dla dzieci”, suplement diety 200 ml, nr partii: 220602, data minimalnej trwałości: 052024, butelki z płynem oznakowanym jako produkt leczniczy pn. Antinervinum, oznaczony nr serii: 211001, termin ważności: 102023.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr #637706 Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Przeprowadzono 3 kontrole wskazane w liście dystrybucyjnej. W dwóch obiektach nie stwierdzono kwestionowanej partii przedmiotowego produktu, został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji. W trzecim obiekcie dwa opakowania ww. produktu pn. „Balsam Jerozolimski dla dzieci”, zostały zwrócone do dostawcy: Hurtowni Farmaceutycznej „SLAWEX” ul. Asnyka 4, 33-300 Nowy Sącz (wł. Przedsiębiorstwo Dystrybucji Farmaceutycznej „SLAWEX” Sp. zo.o., ul. Budowlana 28, 20-469 Lublin) – w trakcie kontroli przedłożono raport o wycofaniu produktu z obrotu. Pozostałe 6 opakowań zostało sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji;

- wykrycia napromieniowania suplementu diety pn.: Sylimarol Gastro, nr partii: 010422, należy spożyć do 30/04/2025, producent: Poznańskie Zakłady Zielarskie „Herbapol” S.A., ul. Towarowa 47/51, 61-896 Poznań.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #639354 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrolę interwencyjną w obiekcie wskazanym w liście dystrybucyjnej hurtowni farmaceutycznej NOVO S.A., ul. Mikołowska 232, 43-100 Tychy. W wyniku przeprowadzonej kontroli w sprzedaży nie stwierdzono kwestionowanej partii ww. suplementu diety. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- wykrycia napromieniowania suplementu diety pn.: Sylimarol Gastro, nr partii: 010422, należy spożyć do 30/04/2025, producent: Poznańskie Zakłady Zielarskie „Herbapol” S.A., ul. Towarowa 47/51, 61-896 Poznań.

Przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej hurtowni farmaceutycznej „SLAWEX” ul. Asnyka 4, 33-300 Nowy Sącz. W wyniku przeprowadzonej kontroli w sprzedaży stwierdzono jedno opakowanie kwestionowanej partii suplementu diety pn.: Sylimarol Gastro, produkt został wycofany ze sprzedaży i odłożony celem zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot kwestionowanego środka spożywczego w terminie natychmiastowym po jego otrzymaniu.

W drugim obiekcie podanym w liście dystrybucyjnej nie stwierdzono kwestionowanej partii ww. suplementu diety. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- produktu pn. „Balsam Jerozolimski Forte” suplement diety 200ml, nr partii: 221001, data minimalnej trwałości: 102024, w którym stwierdzono wewnątrz opakowania butelkę z płynem oznakowanym jako produkt leczniczy pn.: Antinervinum, nr serii: 220801, termin ważności 082024.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #637669 oraz powiadomienie uzupełniające #643790 przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Liczba przeprowadzonych kontroli – 3.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ustalono że odbiorcy kwestionowanego środka spożywczego znajdują się na terenie podległym Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Nowym Sączu i Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bochni.

Według informacji przekazanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni oraz przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu całość kwestionowanej partii produktu pn. „Balsam Jerozolimski Forte” suplement diety 200 ml, nr partii: 221001, data minimalnej trwałości: 102024, została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji lub zużyta w całości na własne potrzeby.

- nieoznakowanego napromieniowania suplementu diety pn.: Alliofil Forte, numer partii: 011221, najlepiej spożyć przed końcem: 11.2024, producent: Poznańskie Zakłady Zielarskie Herbapol S.A., ul. Towarowa 47/51, 61-896 Poznań.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #639340 przekazane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nowym Sączu.

Przeprowadzono kontrole interwencyjne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni „SLAWEX” ul. Asnyka 4, 33-300 Nowy Sącz.

Liczba przeprowadzonych kontroli – 6

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii produktu pn.: Alliofil Forte. Produkt został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- obecności niezadeklarowanego alergenu - gluten w produkcie bezglutenowym – 100 % makaron z kukurydzy z Rumunii, najlepiej spożyć przed 21.03.25.

Powiadomienie alarmowe nr 2033.6614 Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przeprowadzono 3 kontrole interwencyjne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni BZOMEX Sp. z o. o., Sp. K., 32-432 Pcim 1.

W wyniku kontroli na stanie sklepu stwierdzono 2 opakowania kwestionowanego środka spożywczego. Produkt został wycofany ze sprzedaży i odłożony w magazynie celem zwrotu do dostawcy. Polecono przedłożyć w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokument potwierdzający zwrot w terminie niezwłocznym po jego otrzymaniu. Według oświadczenia pracownika sklepu pozostałe dostarczone 4 opakowania produktu pn.: 100 % makaron z kukurydzy zostały sprzedane indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji. W pozostałych 2 obiektach nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii produktu. Według oświadczenia pracownika sklepu całość towaru została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

- niedozwolonych dodatków do żywności E407 i E410 w produkcie Jelly Straws

Powiadomienie alarmowe o numerze #639182 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono kontrole interwencyjne w obiektach wskazanych w liście dystrybucyjnej Hurtowni Max Produkcja-Dystrybucja Marek Worwa, ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna.

Liczba Kontroli – 6.

W wyniku przeprowadzonych 4 kontroli nie stwierdzono na stanie kwestionowanej partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji. W wyniku przeprowadzonego postępowania w 1 obiekcie stwierdzono na stanie 18 opakowań , a w kolejnym stwierdzono na stanie 1 opakowanie kwestionowanych partii produktu Jelly Straws. Środki spożywcze zostały wycofane ze sprzedaży i złożone na magazynie celem zwrotu do dostawcy. Przedłożono w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Limanowej dokumenty potwierdzające zwrot kwestionowanego środka spożywczego w terminie natychmiastowym po jego otrzymaniu.

Ponadto w dniu 28 listopada 2023 r. skierowano pismo wraz z załączoną listą dystrybucyjną Hurtowni Max Produkcja-Dystrybucja Marek Worwa, ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Bochni, Chrzanowie, Oświęcimiu, Suchej Beskidzkiej, Wieliczce, Krakowie, Myślenicach, Nowym Targu, Zakopanem, Wadowicach, Nowym Sączu oraz Proszowicach.

Według informacji przekazanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wadowicach, Myślenicach, Wieliczce, Nowym Sączu, Suchej Beskidzkiej, Nowym Targu, Krakowie ustalono, że w wyniku przeprowadzonych kontroli interwencyjnych stwierdzono na stanie łącznie 423 opakowania kwestionowanej partii środka spożywczego pn. Jelly Straws. Produkty zostały wycofane ze sprzedaży i złożone na magazynie celem zwrotu do dostawcy.

Ponadto w 7 obiektach stwierdzono ogółem 700 sztuk produktu pn. Jelly Straws, ww. środki spożywcze zostały wycofane ze sprzedaży i zabezpieczone na magazynach do czasu podjęcia decyzji o dalszym postępowaniu z produktem. Pozostały towar został sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji. Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Krakowie ustalił, że kwestionowany środek spożywczy został sprzedany do obiektu znajdującego się na terenie powiatu chrzanowskiego. W związku z powyższym przekazał ww. informacje do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chrzanowie, który ustalił, że całość kwestionowanej partii przedmiotowego środka spożywczego została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

Według informacji przekazanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Zakopanem, Oświęcimiu, Bochni, Proszowicach, Chrzanowie ustalono, że całość kwestionowanej partii produktu została sprzedana indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji.

W dniu 21 grudnia 2023 r. otrzymano informację od Hurtowni Max Produkcja-Dystrybucja Marek Worwa, ul. Fabryczna 8, 34-730 Mszana Dolna, że całość kwestionowanych środków spożywczych pochodzących ze zwrotów została wycofana ze sprzedaży i zwrócona do zakładu importera tj.: Beagley Copperman Sp. z o.o., ul. Grzeczmarowskiego 2/801, 26-600 Radom. W dniu 3 stycznia 2024 r. otrzymano dokumenty potwierdzające zwrot kwestionowanych środków spożywczych.

- obecności serratiopeptydazy w składzie suplementu diety pn. HEPATICA Serrapeptaza 250 000 IU, 60 kapsułek, nr partii: 202309, data minimalnej trwałości: 05.2027 producent: Hepatica Sławomir Rasiński, Nasutów 164, 21-025 Niemce.

Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań #650506 przekazane przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie.

Przeprowadzono rozmowę telefoniczną z klientem indywidualnym wskazanym w liście dystrybucyjnej, podczas której ustalono, iż kwestionowany produkt został zużyty w całości na własne potrzeby.

Liczba szkoleń dotyczących systemu RASFF – 3

- funkcjonowanie systemu RASFF w świetle nowych wytycznych ACN,
- aktualne zagadnienia związane z bezpieczeństwem żywności – system Rasff,
- szkolenie „Better Trauning for Safer Food” - Rapid Alert System for Food and Feed szkolenie PSSE Limanowa.

Liczba powiadomień własnych – 1

- stwierdzenia obecności *Pseudomonas aeruginosa* w 5 z 5 próbek w produkcie pod nazwą: NORVIL Naturalna woda mineralna niegazowana niskosodowa średniozmineralizowana; najlepiej spożyć przed: 06.07.2024 r., numer partii: 06.07.24 A 02:43 7743, wyprodukowano dla: Stokrotka Sp. z o.o., ul. Projektowa 1, 20-205 Lublin przez BEWA Sp. z o.o., Ruszczyn 1, 97-360 Kamieńsk, kraj pochodzenia Polska; Dostawca: Logistyka Stokrotka, Tarnobrzeg, ul. Strefowa 30.

Próbki ww. produktu pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności w Sklepie spożywczo-przemysłowym – Market „Stokrotka”, 34-654 Męcina 880 w dniu 2 sierpnia 2023 r. Badania laboratoryjne zostały przeprowadzone przez Oddział Laboratoryjny w Wadowicach, ul. Teatralna 2, 34-100 Wadowice zgodnie ze sprawozdaniem z badań nr LZW/Z/350-354/N/2023 z dnia 9 sierpnia 2023 r. W wyniku przeprowadzonych badań przedmiotowego środka spożywczego stwierdzono obecność *Pseudomonas aeruginosa* w 5 z 5 próbek.

Wobec powyższego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej sporządził formularz powiadomienia alarmowego do systemu RASFF i przekazał do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie powiadomienie własne celem objęcia ww. produktu postępowaniem w ramach systemu RASFF.

7.2 Kontrola graniczna

A. Urzędowe kontrole żywności wykonywane w 2023 roku przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej dotyczyły również sanitarnych odpraw granicznych żywności pochodzenia roślinnego. Graniczne kontrole wykonano na wniosek podmiotu działającego na rynku spożywczym na terenie powiatu, odpowiedzialnego za towary wywożone poza teren Unii Europejskiej.

B. W 2023 roku zarejestrowano 17 wniosków o dokonanie kontroli granicznej żywności eksportowanej do Singapuru, Iraku i Tunezji.

Tabela 7 Wnioski o dokonanie kontroli granicznej żywności

Powiat	Liczba wydanych świadectw			
		Importowych	Eksportowych	Razem
Limanowski		0	17	17

- C. Liczba świadectw niespełniających wymagań zdrowotnych w roku 2023 r. – 0.
- D. Wykaz asortymentu sprowadzonego w 2023 r. - 0
- E. Asortyment wysyłany poza kraje UE
- Sok jabłkowo-porzeczkowy producent Gospodarstwo Sadownicze Wincenty Krzyżak Żmiąca 208, 34-603 Ujanowice, kraj docelowy Singapur,
  - Sok jabłkowy producent Gospodarstwo Sadownicze Wincenty Krzyżak Żmiąca 208, 34-603 Ujanowice, kraj docelowy Singapur,
  - Sok jabłkowo-pomarańczowy producent Gospodarstwo Sadownicze Wincenty Krzyżak Żmiąca 208, 34-603 Ujanowice, kraj docelowy Singapur,
  - Sok jabłkowo-marchwiowy producent Gospodarstwo Sadownicze Wincenty Krzyżak Żmiąca 208, 34-603 Ujanowice, kraj docelowy Singapur,
  - Sok jabłkowo-żurawinowy producent Gospodarstwo Sadownicze Wincenty Krzyżak Żmiąca 208, 34-603 Ujanowice, kraj docelowy Singapur,
  - Tiger Energy Drink producent Grupa Maspex Grupa Sp. z o.o. 34-100 Wadowice ul. Legionów 37, kraj docelowy Irak,
  - Napój Cappuccino LA FESTA producent Grupa Maspex Grupa Sp. z o.o. 34-100 Wadowice ul. Legionów 37, kraj docelowy Tunezja,
  - Ilość ocenionych partii – 25

7.3 Wzmoczone działania

W 2023 roku nie było prowadzonych lokalnych akcji zarządzanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej.

W 2023 r. prowadzono wzmoczony nadzór:

- nad stołówkami prowadzących żywienie w obiektach wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 roku nadzorem objęto obiekty żywnościowo-żywieniowe znajdujące się w placówkach pobytu dzieci i młodzieży. Na terenie powiatu limanowskiego, w 49 zorganizowanych formach wypoczynku zimowego i letniego dokonano oceny warunków zdrowotnych żywności przeprowadzając 49 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

- nad sprzedaż mięsa oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego w związku z wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF).

W związku z wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń ASF, poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego kontynuowano wzmożony nadzór nad sprzedażą oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli weryfikowano źródła pozyskania mięsa wieprzowego, dziczyzny i produktów z nich otrzymanych oraz zwracano szczególną uwagę na sposób zagospodarowania odpadów ze szczególnym uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz częstotliwość ich odbierania. Z przeprowadzonych działań przekazywano miesięczny meldunek do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Ogółem skontrolowano w ww. zakresie 261 zakłady:

W tym:

Stoiska i kioski na targowiskach - 0

Żywienie zbiorowe - 200

Inne – 184

- nad zakładami i obiektami małej gastronomii oraz żywienia zbiorowego zamkniętego w miejscowościach turystycznych w szczególności w okresie wzmożonego ruchu turystycznego

Na terenie powiatu limanowskiego nadzorem objętych jest 88 zakładów małej gastronomii, w tym 17 obiektów ruchomych lub tymczasowych oraz 245 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, w tym 73 obiekty działające w systemie cateringowym.

W okresie od 20 czerwca 2023 r. do 30 września 2023 r. w miejscowościach turystycznych skontrolowano 46 obiektów spośród ww. grup, w tym 8 zakładów małej gastronomii, oraz 38 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, z czego 2 działające w systemie cateringowym.

W omawianej grupie obiektów w okresie letnim przeprowadzono łącznie 47 kontroli sanitarnych. Nie wydano decyzji administracyjnych.

W zakładach małej gastronomii przeprowadzono 9 kontroli sanitarnych. W danej grupie obiektów stwierdzono nieprawidłowość dotyczącą braku bieżącej czystości i porządku. Nałożono 1 mandat karny na kwotę 100,00 zł.

W zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego przeprowadzono łącznie 38 kontroli sanitarnych. W danej grupie obiektów nie stwierdzono nieprawidłowości.

- nad obiektami obrotu żywnością typu supermarket/hipermarket

W tej grupie obiektów wpisanych jest 27 zakładów. W III i IV kwartale roku 2023 skontrolowano 22 zakłady, w których przeprowadzono 43 kontrole ogółem, w tym 16 kontroli interwencyjnych. Kontrole interwencyjne dotyczyły:

- 2 kontrole w związku z sygnałami obywatelskimi dotyczącymi złej jakości środków spożywczych lub złego stanu sanitarno-higienicznego zakładu,
- 12 kontroli związanych z powiadomieniami RASFF,
- 2 kontrole na polecenie MPWIS - pismo Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie interwencji dotyczącej przechowywania żywności na zewnątrz w sklepach sieci Biedronka.

Przeprowadzono 16 kontroli tematycznych związanych z poborem próbek żywności do badań laboratoryjnych oraz 11 kontroli kompleksowych.

W okresie sprawozdawczym w grupie obiektów supermarket/hipermarket pobrano 34 próbki żywności do badań laboratoryjnych, w tym 1 próbkę owoców świeżych (gruszki) dostarczonych do Polski z krajów Unii Europejskiej kraj pochodzenia Holandia kierunek badania pestycydy – próbki nie zostały zakwestionowane.

Stwierdzone niezgodności dot. stanu higieniczno-sanitarnego obiektów: brak bieżącej czystości i porządku; środki spożywcze po upływie daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia, zły stan sanitarno- techniczny zakładu.

W związku ze stwierdzonymi niezgodnościami nałożono 2 mandaty karne po 100 zł oraz wydano 1 decyzję administracyjną.

- nad warunkami przechowywania wód butelkowanych i napojów w punktach obrotu i magazynowania

W roku 2023 skontrolowano 32 sklepy spożywcze, w tym 5 supermarketów oraz 1 hurtownię. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania wód butelkowanych i napojów.

- nad warunkami produkcji, przechowywania oraz oznakowania wód mineralnych i źródłanych

Ponadto przeprowadzono 1 kontrolę dot. oceny warunków produkcji, przechowywania oraz oznakowania wód mineralnych i źródłanych w zakładzie: Rozlewnia Wód Mineralnych, 34-607 Szczawa 496, prowadzonym przez: Polskie Wody Lecznicze Sp. z o.o. Sp.k., ul. Węgierska 119, 33-300 Nowy Sącz.

Podczas kontroli dokonano oceny oznakowania wód mineralnych pn.:

- Zakopiańska naturalna woda mineralna niegazowana,
- Rabka Zdrój naturalna woda mineralna niskozmineralizowana niegazowana nienasycona CO₂.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie oznakowania i przechowywania wód mineralnych i źródłanych. Wody butelkowane przechowywane prawidłowo, zgodnie z wytycznymi producenta.

- nad warunkami sanitarno-higienicznymi oraz nad jakością żywienia pacjentów w szpitalach

W 2023 r. przeprowadzono 1 kontrola sanitarną kompleksową szpitala podczas której dokonano oceny stanu żywienia pacjentów na podstawie jadłospisów.

- Szpital pw. Św. Jana Jerozolimskiego Przedsiębiorstwo Podmiotu Leczniczego Stowarzyszenia Ochrony i Promocji Zdrowia 34-623 Szczyrzyc 107

Kontrolę przeprowadzono w dniu 16 lutego 2023 r. i objęto nią pomieszczenia zaplecza żywieniowego usytuowane w wydzielonej części na parterze budynku szpitala tj.: jadalnia dla pacjentów, kuchnia właściwa, zmywalnia naczyń stołowych, pomieszczenie obróbki wstępnej jarzyn, w której znajduje się również wydzielone stanowisko do mycia i dezynfekcji jaj, magazyn jarzyn, magazyn podręczny kuchni, szatnia, magazyn odpadów, toaleta dla personelu, komunikacja. Zakres prowadzonej działalności: produkcja posiłków od surowca do gotowej potrawy, w ramach całodziennego wyżywienia (śniadania, obiad, kolacja - w tym diety indywidualne) dla pacjentów szpitala.

Teren wokół budynku utwardzony utrzymany czysto.

Personel kuchni: 4 kucharki, intendentka, dietetyczka - z długoletnim stażem pracy, przeszkolony z zakresu prawidłowego żywienia i przygotowywania posiłków.

Orzeczenia lekarskie do celów sanitarno-epidemiologicznych aktualne.

Wentylacja pomieszczeń grawitacyjna sprawna. Nad stanowiskami grzewczymi w kuchni zainstalowany jest sprawny wyciąg mechaniczny. Skuteczność wentylacji potwierdzona protokołem z okresowego przeglądu przewodów kominowych z dnia 21 października 2022 r. nr 128/10/2022. Wynik badania wody z dnia 17 października 2022 r. Sprawozdanie z badań nr 2069/Z/22 – woda odpowiada wymaganiom zawartym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). Ciepła woda przy wszystkich punktach poboru wody zapewniona centralnie. Rozdział surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w urządzeniach chłodniczych zachowany - temperatura przechowywania prawidłowa. Dezynfekcja jaj odbywa się za pomocą naświetlacza - naświetlacz sprawny. Mycie i dezynfekcja pomieszczeń urządzeń i sprzętu odbywa się zgodnie z opracowanym harmonogramem. W obiekcie został opracowany i wdrożony system bezpieczeństwa żywności oparty na zasadach HACCP. W ramach systemu opracowano program warunków wstępnych w skład którego wchodzi procedury i instrukcje GHP i GMP. W zakładzie sporządzono listę wszystkich zagrożeń i środków kontroli oraz na tej podstawie wyznaczono krytyczne punkty kontroli takie jak: CPP1 mycie i dezynfekcja jaj oraz CPP2 przechowywanie surowców i składników. Opracowano system monitorowania danych punktów krytycznych oparty na pomiarach i zapisach odpowiednich

wartości. Prowadzone są zapisy: mycia i dezynfekcji urządzeń chłodniczych, rozmrażania zamrażarek, kontroli temperatur w urządzeniach chłodniczych, mycia i dezynfekcji jaj, dopuszczenia pracownika w danym dniu do pracy, mycia i dezynfekcji wyposażenia kuchennego. Zapisy prowadzone są przez wyznaczoną osobę na każdej zmianie. Zapisy - odnotowywane są na bieżąco. Ścieki odprowadzane do własnej oczyszczalni ścieków.

Odpady poprodukcyjne i komunalne usuwane do worków foliowych, zamykane i usuwane do własnego kontenera zbiorczego usytuowanego przy posesji, a następnie wywożone przez specjalistyczną firmę.

Odpady pokonsumpcyjne przelewane są do specjalnych pojemników, zamykane i wynoszone na bieżąco do magazynu odpadów znajdującego się na zewnątrz zakładu, a następnie odbierane przez specjalistyczną firmę.

W czasie kontroli przedłożono stosowne umowy a także karty przekazania odpadów.

Sprawdzono dowody dostaw środków spożywczych i listę dostawców – zasada śledzenia produktów (Traceability) jest realizowana w zakładzie. Zakup surowców i produktów spożywczych odbywa się u stałych dostawców.

W magazynie nie stwierdzono środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości i terminie przydatności do spożycia.

W dniu kontroli w szpitalu przebywało 19 pacjentów. Najczęściej stosowane diety: podstawowa łatwo strawna, z ograniczeniem łatwo przyswajalnych węglowodanów (cukrzycowa), wątrobowa. Jadłospis układany przez dyplomowaną dietetyczkę. Przy opracowywaniu diet zakłada się zapotrzebowanie energetyczne na poziomie 2100 – 2300 kcal. Jadłospis modyfikowany jest codziennie w zależności od zaleceń lekarskich. Każdy rodzaj diety posiada charakterystykę (wartość odżywcza, poziomy składników odżywczych, środki spożywcze użyte do przygotowania potrawy). Jadłospis prawidłowy, urozmaicony, zróżnicowany pod względem smaku, kolorystyki i konsystencji. Dieta dla pacjentów szpitala jest dietą lekkostrawną, wyeliminowano z niej produkty, potrawy i technologie drażniące przewód pokarmowy. Dieta ta powinna pokryć 10-15% energii z białka, 25-30% energii

z tłuszczów, 55-60% energii z węglowodanów, przy czym cukry proste nie więcej niż 10%. Produkty dobrane są tak aby łatwo ulegały trawieniu i przyswajaniu w przewodzie pokarmowym. Stąd też ograniczono produkty z dużą zawartością błonnika pokarmowego. Składniki pokarmowe są podawane w formie łatwo przyswajalnej. Ogranicza się lub całkiem eliminuje produktu nadmiernie obciążające przewód pokarmowy czyli ciężko strawne lub niestrawne oraz produkty wzdymające. W diecie dla pacjentów nie stosuje się ostrych przypraw ani zasmażek do podprawiania zup i sosów. W jadłospisie znajdują się produkty

z poszczególnych grup spożywczych: produkty zbożowe (pieczywo pszenno-żytnie, drobne kasze (manna, jęczmienna, ryż, makarony), jaja, mleko i produkty nabiałowe, mięso, wędliny, ryby, tłuszcze, warzywa, owoce, napoje (herbata, kawa biała, kompot). Białko pełnowartościowe stanowi składnik każdego głównego posiłku. Warzywa i owoce są dodawane do wszystkich posiłków w tym co najmniej w jednym z nich są w postaci surowej. Jadłospis udostępniany jest pacjentom poprzez wywieszanie w widocznym miejscu w jadalni.

Codziennie prowadzone są raporty żywieniowe. Personel kuchni przeszkolony z zakresu prawidłowego żywienia i przygotowywania posiłków. Stawka żywieniowa ok. 15 zł. Posiłki przygotowywane bezpośrednio przed podaniem. Pacjenci chodzący spożywają posiłki w jadalni, dla pacjentów leżących posiłki wynoszone są przez dietetyczkę w zamkniętych termosach i bemarkach, a talerze i sztućce w zamkniętych pojemnikach – dopuszczonych do kontaktu z żywnością.

Wymienione w recepturze alergeny i substancje powodujące reakcje nietolerancji są wyróżniane w jadłospisie zgodnie z Rozporządzeniem (UE) nr 1169/2011 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności.

Dokonano oceny żywienia prowadzonego przez zakład na podstawie jadłospisu dekadowego. Ocenie poddano dietę łatwo strawną. Na podstawie arkusza oceny uzyskano 27,5 pkt. Ocena końcowa sposobu żywienia/jadłospisu – zadowalający.

Bieżący stan sanitarno - porządkowy wszystkich pomieszczeń, urządzeń i sprzętu nie budził zastrzeżeń.

- Szpital Powiatowy im. Miłosierdzia Bożego w Limanowej, ul. Piłsudskiego 61

W związku z modernizacją zaplecza żywieniowego w roku 2023 nie przeprowadzono kontroli sanitarnej zakładu.

- Kuchnia zastępcza Szpital Powiatowy im. Miłosierdzia Bożego w Limanowej, ul. Piłsudskiego 61

W związku z wnioskiem o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, dyrektora Szpitala Powiatowego w Limanowej w dniu 23 czerwca 2023 r. przeprowadzono kontrolę zatwierdzającą zakład: Kuchnia zastępcza Szpital Powiatowy im. Miłosierdzia Bożego w Limanowej, ul. Piłsudskiego 61. W zakresie: przygotowywanie i podawanie posiłków od surowca do gotowego wyrobu, przygotowywanie i podawanie napojów gorących. Dania i napoje podawane i wydawane w naczyniach jednorazowego użycia.

7.4 Próbk

A. Realizacja planu pobierania próbek i badania żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Plan poboru próbek żywności w 2023 roku został zrealizowany w 100%. Zaplanowanych do pobrania było 217 próbek żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Dodatkowo pobrano 16 próbek doraźnych w tym: 5 próbek produktu pn.: Kruchy wafelek z kremem kakaowym (49%) obłany czekoladą (30%) Prince Polo XXL Classic, 1 próbkę Suplementu diety „CARBOsal syrop o smaku coli”, oraz 10 próbek lodów waniliowych i pistacjowych GRYCAN w związku z wnioskami klientów dotyczącymi niewłaściwej jakości zdrowotnej środka spożywczego.

Zaplanowane próbki pobrano zgodnie z planem na rok 2023 w nadzorowanych zakładach.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych jakość zdrowotna pobranych próbek w 6 przypadkach nie odpowiadała wymaganiom prawa żywnościowego, a były to: 1 próbka Suplementu diety „CARBOsal syrop o smaku coli” pobrana doraźnie w kierunku oceny oznakowania oraz 5 z 5 pięciu próbek produktu pn.: NORVIL Naturalna woda mineralna niegazowana niskosodowa, średniozmineralizowana w kierunku obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

Wszystkie próbki transportowane były do badań zgodnie z ustalonym harmonogramem.

Łącznie do badań laboratoryjnych pobrano 233 próbki żywności, z czego 6 próbek zakwestionowano.

W związku z realizacją planu poboru próbek w 2023 roku nie było większych problemów z dostępnością środków spożywczych w nadzorowanych zakładach.

B. Postępowanie ze środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

- 1 próbka Suplementu diety „CARBOsal syrop o smaku coli”, producent: PPUH Gorvita mgr Paweł Domek, 34-607 Szczawa 106.

Powyższa próbka pobrana została przez przedstawiciela Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności w związku z wnioskiem konsumenta dotyczącym wprowadzenia do obrotu nieprawidłowo oznakowanego produktu w dniu 28 marca 2023 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowo-Handlowym „GORVITA” - Zakład produkcji suplementów diety, 34-607 Szczawa 106, zgodnie z protokołem pobrania próbek żywności nr 15/HŻ/2023. Pobrana próbka przekazana została do Oddziału Laboratoryjnego w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej

Epidemiologicznej w Krakowie, celem przeprowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku oceny oznakowania, w wyniku których stwierdzono nieprawidłowości.

Wobec powyższego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej wydał decyzję nakazującą prawidłowe oznakowanie wprowadzanego do obrotu suplementu diety pn. „CARBOsal syrop o smaku coli” poprzez zamieszczenie informacji, że syrop przeznaczony jest do spożycia dla dzieci powyżej 3 lat.

Wszczęto postępowanie administracyjne mające na celu obciążenie opłatą producenta za czynności kontrolne polegające na pobraniu próbek i wykonaniu badań laboratoryjnych.

- 5 z 5 próbek produktu pn.: NORVIL Naturalna woda mineralna niegazowana niskosodowa, średniozmineralizowana; Wyprodukowano dla: Stokrotka Sp. z o.o., ul. Projektowa 1, 20-205 Lublin przez BEWA Sp. z o.o., Ruszczyn 1, 97-360 Kamieńsk, najlepiej spożyć przed: 06.07.2024 r., numer partii: 06.07.24 A 02:43 7743.

Powyższa próbka pobrana została przez przedstawiciela Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności w dniu 2 sierpnia 2023 r. w Sklepie spożywczo-przemysłowym - Market „Stokrotka”, 34-654 Męcina 880, zgodnie z protokołem pobrania próbek żywności nr 64/HŻ/2023. Pobrana próbka przekazana została do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie, Oddział Laboratoryjny w Wadowicach ul. Teatralna 2, 34-100 Wadowice celem przeprowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku Mikrobiologia. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono obecność *Pseudomonas aeruginosa* w 5 z 5 próbek przedmiotowego produktu.

Wobec powyższego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej sporządził formularz powiadomienia alarmowego do systemu RASFF i przekazał do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, celem objęcia produktu postępowaniem w ramach systemu RASFF. Jednocześnie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej przekazał powyższą informację do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie i Radomsku zgodnie z właściwością miejscową i rzeczową. Wszczęto postępowanie administracyjne mające na celu obciążenie opłatą producenta za czynności kontrolne polegające na pobraniu próbek i wykonaniu badań laboratoryjnych.

7.5 Skargi, wnioski zażalenia na stan sanitarny

W roku 2023 do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej wpłynęły 24 wnioski od konsumentów w tym anonimowych 5 wniosków.

Liczba wniosków które uznano za zasadne – 3

Liczba wniosków które uznano za częściowo zasadne – 3;

Liczba wniosków które uznano za niezasadne - 16;

Liczba wniosków które przekazano według właściwości - 2.

Tabela 8 Przyczyny wniosków

	Wniosek	Ilość/w tym zasadnych i częściowo zasadnych
1	niewłaściwa jakość zdrowotna środków spożywczych	10/2
2	nieprzestrzeganie zasad higieniczno-sanitarnych	3/2
3	niewłaściwa jakość zdrowotna potraw serwowanych w zakładach żywienia zbiorowego	2/0
4	nieprawidłowe przechowywanie żywności, w tym napojów w obiektach obrotu żywnością	3/0
5	niewłaściwe oznakowanie suplementów diety	1/1
6	Brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno- epidemiologicznych	1/0
7	Przygotowywanie posiłków z udziałem mięsa niewiadomego pochodzenia	1/0
8	Niewłaściwa prezentacja i reklama produktów	1/1

Sygnały pochodzące od klientów są każdorazowo rozpatrywane i skutkują podjęciem natychmiastowych działań wyjaśniających, a w sytuacjach które tego wymagają także działań represyjnych.

7.6 Współpraca z innymi instytucjami

W celu sprawnego i skutecznego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności oraz ochrony zdrowia konsumentów organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu limanowskiego w 2023 roku współdziała z innymi instytucjami w ramach podpisanych porozumień: Inspekcją

Weterynaryjną, Państwową, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych, Państwową Inspekcją Farmaceutyczną oraz Inspekcją Ochrony Środowiska.

Ponadto w związku z potrzebą prowadzenia w Polsce skoordynowanego nadzoru w obszarze produkcji pierwotnej żywności pochodzenia niezwierzęcego zostało podpisane porozumienie w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. W ramach zawartego porozumienia przyjęto do realizacji plan działania na rok 2022 r., który został w całości zrealizowany.

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną;

Współpraca z organami Inspekcji Weterynaryjnej w roku 2023 opierała się na zapisach porozumienia ramowego o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej z dnia 14 listopada 2018 r.

W ramach współpracy organy obu inspekcji uzgodniły listy zakładów wspólnie nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną i Państwową Inspekcję Sanitarną.

Pod wspólnym nadzorem znajdowały się dwa zakłady, przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową, podczas której stwierdzono nieprawidłowości dotyczące złego stanu sanitarno-technicznego wyposażenia i pomieszczeń zakładu.

Z Inspekcji Weterynaryjnej otrzymano 8 pism dotyczących:

- stwierdzenia obecności *Salmonella spp.* w badaniach właścicielskich partii 91/2 wyprodukowanej w zakładzie IMEX Poland Sp. z o.o., ul. Szczepanowska 35, 32-800 Brzesko - asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Z uwagi na fakt, iż termin przydatności do spożycia kwestionowanego mięsa upłynął, powyższe informacje zostały przekazane do wiadomości i wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencjami;
- stwierdzenia obecności *Salmonella Enteritidis* w pięciu z badanych próbek skórek szyi tuszek drobiowych pobranych w zakładzie: Zakłady Mięsne Brado-2 S.A, Tomice ul. Dworska 18, 34-100 Wadowice - asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Z uwagi na fakt, iż termin przydatności do spożycia kwestionowanego mięsa upłynął, powyższe informacje zostały przekazane do wiadomości i wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencjami;

- stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonelli* w próbkach skórek z szyi kurczących, pobranych w Zakładzie Er-Drob Sp. z o.o. Kolonia Zawada, ul. Sadowa 22, 97-200 Tomaszów Mazowiecki
- asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebuowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Z uwagi na fakt, iż termin przydatności do spożycia kwestionowanego mięsa upłynął, powyższe informacje zostały przekazane do wiadomości i wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencjami;
- stwierdzeniu obecności *Salmonella Infantis* w mięsie drobiowym wyprodukowanym w zakładzie: Cedrob S.A. Ujazdówek 2A, 06-400 Ciechanów Zakład drobiarski 32-005 Niepołomice, ul. Mokra 7 - asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebuowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Z uwagi na fakt, iż termin przydatności do spożycia kwestionowanego mięsa upłynął, powyższe informacje zostały przekazane do wiadomości i wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencjami;
- stwierdzenia obecności *Listeria monocytogenes* w jednej z pięciu badanych próbek pieczeni rzymskiej pobranych w zakładzie: Zakład Produkcji Mięsno-Wędliniarskiej Marek Florczak, 34-735 Niedźwiedź 45 - asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebuowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez przedstawiciela Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej nie stwierdzono kwestionowanych partii przedmiotowego produktu. Towar został w całości sprzedany indywidualnym klientom bez możliwości identyfikacji;
- stwierdzeniu obecności pałeczek *Salmonelli* w próbkach skórek z szyi kurczących, pobranych w Zakładzie Er-Drob Sp. z o.o. Kolonia Zawada, ul. Sadowa 22, 97-200 Tomaszów Mazowiecki
- asortyment produktów został dostarczony do zakładu znajdującego się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej i rozdyskrebuowany do odbiorców zgodnie z przekazaną listą dystrybucyjną. Z uwagi na fakt, iż termin przydatności do spożycia kwestionowanego mięsa upłynął, powyższe informacje zostały przekazane do wiadomości i wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencjami;

W roku 2023 nie przeprowadzono szkoleń z udziałem przedstawicieli Inspekcji Weterynaryjnej ani szkoleń z zakresu przepisów weterynaryjnych bez udziału przedstawicieli Inspekcji Weterynaryjnej.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

Na podstawie porozumienia o współpracy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie małopolskim zawartego w dniu

25 sierpnia 2008 r. współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną w roku 2023 prowadzona na terenie powiatu limanowskiego przedstawiała się następująco:

W rejestrze zakładów wpisanych jest 53 obiektów w tym 39 apteki, 10 punktów aptecznych i 4 sklep zielarsko-medyczny. W 2023 roku wpisano do rejestru zakładów 2 apteki.

Liczba próbek pobranych do badań laboratoryjnych – 1

W dniu 27 października 2023 r. przeprowadzono kontrolę sanitarną w sklepie zielarsko – medycznym w związku z monitoringiem sprzedaży suplementów diety prezentowanych jako suplementy diety na pasożyty. W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono konfekcjonowanie produktu nie będącego suplementem diety pn. „ Mieszanek ziołowa wspomagająca walkę z pasożytami”.

Ze względu na wątpliwości co do składu, kwalifikacji oraz oznakowania produktu jak również przypisywania produktowi właściwość zapobiegania chorobom lub leczenia chorób Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej przekazał powyższe do wiadomości i wykorzystania służbowego Wojewódzkiemu Inspektorowi Farmaceutycznemu w Krakowie. Delegatura w Nowym Sączu.

Nie przeprowadzano kontroli w związku powiadomieniami w systemie RASFF.

Współpraca z organami samorządowymi;

W roku 2023 przekazano do Starostwa Powiatowego w Limanowej skróconą ocenę stanu sanitarnego powiatu za rok 2022.

Współpraca z WIORIN

Współpraca z WIORIN w 2023 r opierała się wyłącznie na wykonywaniu zadań realizowanych w ramach Planu działania dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach *Porozumienia z dnia 22 grudnia 2020r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego*".

7.7 Nadzór nad suplementami diety i środkami spożywczymi do których dodawane są witaminy i składniki mineralne

W ramach nadzoru nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego i środkami spożywczymi, do których dodawane są witaminy i składniki mineralne u producentów suplementów diety przeprowadzono: 2 kontrole kompleksowe planowane, 1 kontrolę sprawdzającą, 1 kontrolę interwencyjną na zlecenie GIS, dot. stwierdzenia obecności

substancji niedeklarowanej jako składnik suplementu diety pn. EROTIC dla mężczyzn, 1 kontrolę interwencyjną dot. nieprawidłowości w zakresie oznakowania suplementu diety pn. CARBOsal syrop, 3 kontrole tematyczne związane z poborem próbek.

Natomiast w aptekach przeprowadzono 9 kontrole kompleksowych planowanych, 2 kontrole tematyczne na zlecenie GIS, 1 kontrolę tematyczną związaną z poborem próbek oraz 16 kontroli interwencyjnych w związku z powiadomieniem w systemie RASFF.

W ramach realizacji planu pobierania próbek i badania żywności w 2023 roku pobrano:

1 próbkę suplementu diety w kierunku „znakowanie”, 2 próbki składników do produkcji suplementów diety: Witamina C (kwas L-askorbinowy) w kierunku „kryteria czystości - suplementy diety i żywność wzbogacana”, 6 próbek suplementów diety w kierunku „witaminy i inne żywieniowe”, 5 próbek suplementów diety w kierunku „mikrobiologia”, 1 próbkę suplementu diety w kierunku „oznaczenie jakości zawartości niedeklarowanych aktywnych farmakologicznie substancji oraz substancji zabronionych zgodnie z listą światowej Agencji Antydopingowej z 2023 r.”

1. Suplement diety pn. CARBOsal syrop o smaku coli – producent: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „GORVITA” mgr Paweł Domek, 34-607 Szczawa 106. Próbką pobrana w zakładzie producenta w ramach urzędowej kontroli żywności, kierunek badań: ocena oznakowania.

2. Składnik do produkcji suplementów diety: Witamina C E300 (kwas L-askorbinowy) – producent: BONAFARM Sp. z o.o., Al. Adama Mickiewicza 21, 31-120 Kraków - Zakład produkcyjny 34-608 Kamienica 600. Próbką pobrana w zakładzie producenta w ramach urzędowej kontroli żywności, w kierunku oznaczenia zawartości ołowiu, rtęci i arsenu.

3. Składnik do produkcji suplementów diety: Kwas L-askorbinowy E300 – producent: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „GORVITA” mgr Paweł Domek, 34-607 Szczawa 106. Próbką pobrana w zakładzie producenta w ramach urzędowej kontroli żywności, kierunek badań: oznaczenie zawartości ołowiu, rtęci i arsenu.

4. Suplement diety pn. Koncentrat białka serwatkowego o smaku mango z dodatkiem enzymów papainy i bromelainy, wyprodukowano dla OTCF SA ul. Grottgera 30, 32-020 Wieliczka przez BIO Tech USA Kft Huszti ut. 60, 1033 Budapeszt, Węgry. Próbką pobrana w ramach urzędowej kontroli żywności w Sklepie sportowym „Koperniak” w Mszanie Dolnej, ul. Starowiejska 2N, kierunek badań: oznaczenie zawartości białka oraz ocena oznakowania.

5. Suplement diety pn. 100% WHEY PREMIUM ActivLab Lift Your World, wyprodukowano przez: UNIPRO Sp. z o.o. Targowisko 553, 32-015 Kłaj, Polska. Próbką pobrana w ramach

urzędowej kontroli żywności w Sklepie Martes Sport, 34-600 Limanowa, ul. Zygmunta Augusta 12a, kierunek badań: oznaczenie zawartości białka oraz ocena oznakowania.

6. Suplement diety pn. Witamina C kwas L-askorbinowy, producent Intenson Europe sp. z o.o. Całowanie 94G, 05-480 Karczew. Próbką pobrana w ramach urzędowej kontroli żywności w Sklepie nr 770 Rossmann SDP, Sp. z o.o. ul. Starowiejska 2N, 34-730 Mszana Dolna, kierunek badań: oznaczenie zawartości witaminy C oraz ocena oznakowania.

7. Suplement diety pn. Gold-Vit C 2000 o smaku cytrynowym, wyprodukowano przez: Olimp Laboratories Sp. z o.o., PL - 39-200 Dębica, Pustynia 84F. Próbką pobrana w ramach urzędowej kontroli żywności w Punkcie sprzedaży internetowej KROKUS PHARM, 34-607 Szczawa 515, kierunek badań: oznaczenie zawartości witaminy C oraz ocena oznakowania.

8. Suplement diety Babka Płesznik (5 próbek), wyprodukowano dla JOYFOOD Sp. z o.o. ul. Dąbrowskiego 207/225, 93-231 Łódź. Próbką pobrana w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w zakładzie: Supermarket Drogerijny Rossmann Drogeria nr 2194, ul. Tarnowska 7A, 34-600 Limanowa, kierunek badań: oznaczenie bakterii Salmonella spp.- obecność w 25 g, Listeria monocytogenes - liczba w 1 g.

9. Suplement diety pn. Libido dla mężczyzn, producent: Noble Health Sp. z o.o., ul. Legackiego 7, 26-600 Radom. Próbką pobrana w Sklepie Rossmann nr 580, ul. Rynek 11, 34-600 Limanowa, w ramach urzędowej kontroli i monitoringu. Kierunek badań: oznaczenie obecności niedeklarowanych aktywnych farmakologicznie substancji (syldenafile, tadalafilu, wardenafilu, sybutraminy i ich analogów, winpocetyny, hupercyny, johimbiny) oraz substancji zabronionych zgodnie z Listą Substancji i Metod Zabronionych Światowej Agencji Antydopingowej w 2023 r. (ostaryny, ligandrolu, RAD-140, andaryny, kardaryny, YK-11, S-23, SR9009, metylosynefryny, BPC-157)

10. Suplement diety pn. MAX VITA C 1000, producent: Zakłady Farmaceutyczne COLFARM S.A., ul. Wojska Polskiego 3, 39-300 Mielec. Próbką pobrana w Aptece „CENTRUM”, ul. Rynek 2, 34-600 Limanowa, w ramach urzędowej kontroli żywności. Kierunek badań: oznaczenie zawartości witaminy C oraz ocena oznakowania.

11. Suplement diety pn. Witamina C 1000 mg z bioflawonoidami, producent: BONAFARM Sp. z o.o., Al. Adama Mickiewicza 21, 31-120 Kraków - Zakład produkcyjny, 34-608 Kamienica 600. Próbką pobrana w zakładzie producenta w ramach urzędowej kontroli, kierunek badań: oznaczenie zawartości witaminy C oraz ocena oznakowania.

Zakwestionowana została 1 próbka suplementu diety pn. „CARBOsal syrop o smaku coli” – kierunek badań: ocena oznakowania.

Podmiot wprowadzający do obrotu	Producent	Produkt	Stwierdzone niezgodności	Podjęte działania	Stan aktualny (ew. podjęte działania korygujące firmy)
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „GORVITA” mgr Paweł Domek, 34-607 Szczawa 106	Zakład produkcji Suplementów Diety, 34-607 Szczawa 106	Suplement diety „CARBOsal syrop o smaku coli”	W wykazie składników suplementu diety widnieje barwnik – węgiel roślinny E153, który dopuszczony jest jako barwnik spożywczy w suplementach diety z wyłączeniem suplementów diety dla niemowląt i małych dzieci. Oceniony suplement diety kierowany był zarówno dla dorosłych jak i dla dzieci (od 2 lat).	Wydano decyzję administracyjną nakazującą prawidłowe oznakowanie wprowadzane go do obrotu suplementu diety pn. „CARBOsal syrop o smaku coli”, poprzez zamieszczenie informacji, że syrop przeznaczony jest do spożycia dla dzieci powyżej 3 lat.	Przedsiębiorca usunął niezgodności. Prawidłowo oznakowano wprowadzany do obrotu suplement diety pn. „CARBOsal syrop o smaku coli”.
Sklep sportowy KOPERNIAK ul. Starowiejska 2N, 34-730 Mszana Dolna wł.: Koperniak Sp. z o.o. 34-700 Rabka-Zdrój, ul. Jana Pawła II 42	BioTech USA Kft Huszti ut.60, 1033 Budapeszt Węgry	Koncentrat białka serwatkowego o smaku mango z dodatkiem enzymów papainy i bromelaniny	-	-	-
Sklep Martes Sport, 34-600 Limanowa, ul. Zygmunta Augusta 12A	UNIPRO Sp. z o.o. Targowisko 553, 32-015 Kłaj, Polska	100% WHEY PREMIUM ActivLab Lift Your World	-	-	-

Sklep Rossmann nr 770 SDP Sp. z o.o., ul. Starowiejska 2N, 34-730 Mszana Dolna	Intenson Europe Sp. z o.o., Całowanie 94G, 05-480 Karczew	Suplement diety Witamina C kwas L-Ascorbinowy	-	-	-
Punkt sprzedaży internetowej KROKUS PHARM, 34-607 Szczawa 515	Olimp Laboratories Sp. z o.o., PL - 39-200 Dębica, Pustynia 84F	Suplement diety Gold-Vit C 2000	-	-	-
Sklep Delikatesy Szubryt, Kamienica 46A, 34-608 Kamienica	Nestle Polska S.A., ul. Domaniewska 32, 02-672 Warszawa	Gerber Jabłuszka z truskawkami i jagodami	-	-	-
Sklep Delikatesy Szubryt, Kamienica 46A, 34-608 Kamienica	Nutricia Polska Sp. z o.o., ul. Bobrowiecka 8, 00-728 Warszawa	Bobo Vita banany, gruszki i jabłka			
Sklep spożywczo-przemysłowy Lewiatan, 34-654 Męcina 825 właściciel: F.H.U. AVANTI s.c. Barbara Gaik, Wiesław Gaik	BUNGE POLSKA Sp. z o.o., ul. Niepodległości 42, 88-150 Kruszwica	„Słynne MR roślinne. Margaryna. Zawartość tłuszczu 80%”	-	-	-
Apteka CENTRUM ul. Rynek 2, 34-600 Limanowa	Zakłady Farmaceutyczne COLFARM S.A., ul. Wojska Polskiego 3, 39-300 Mielec	Suplement diety pn. MAX VITA C 1000	-	-	-
Zakład Produkcyjny BONAFARM Sp. z o.o., Al. Adama Mickiewicza 21, 31-120 Kraków / 34-	BONAFARM Sp. z o.o. al. Adama Mickiewicza 21, 31-120 Kraków	Witamina C 1000 mg z bioflawonoidami	-	-	-

608 Kamienica 600					

W roku 2023 przeprowadzono 2 kontrole sanitarne w grupie obiektów Wytwórnice suplementów diety, w trakcie których zakłady zostały ocenione na podstawie arkusza oceny zakładu produkcji żywności. Oba zostały zakwalifikowane do grupy średniego ryzyka. Podczas kontroli dokonano oceny oznakowania suplementów diety wprowadzanych do obrotu przez:

- Zakład produkcyjny BONAFARM, 34-608 Kamienica 600 należący do spółki BONAFARM Sp. z o.o., Al. Adama Mickiewicza 21, 31-120 Kraków:
  - Suplement diety „MAGNEZ+WITAMINA B6 - mleczan magnezu”.
- Zakład produkcji suplementów diety „GORVITA”, 34-607 Szczawa 106, właściciel Paweł Domek prowadzący działalność gospodarczą pn. PPUH Gorvita mgr Paweł Domek, 34-607 Szczawa 106:
  - Suplement diety Chrom z zieloną herbatą wzbogacony cynkiem i Wit. B6,
  - Suplement diety COLAFIT.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że produkty nie zawierają składników niedozwolonych do stosowania w suplementach diety, jak również witamin i minerałów w ilościach wyższych niż dozwolone. Użyte formy chemiczne witamin i składników mineralnych są zgodne z załącznikami I i II do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 października 2007 r. w sprawie składu i oznakowania suplementów diety (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 79). Analiza znakowania wykazała, że skład i oznakowanie produktu są zgodne z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie dodatków do żywności (Dz. Urz. UE L 354, z 31.12.2008 r. z późn. zm.). Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne wskazane w etykiecie produktu są zgodne z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności (Dz. urz. UE L 12 z 18.01.2007 r., z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Komisji (UE) nr 432/2012 z dnia 16 maja 2012 r. ustanawiającym wykaz dopuszczonych oświadczeń zdrowotnych dotyczących żywności, innych niż oświadczenia odnoszące się do zmniejszenia ryzyka choroby oraz rozwoju i zdrowia dzieci (Dz. Urz. UE L 136 z 25.05.2012 r. z późn. zm.). Oceniane produkty spełniają także wymagania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 października 2007 r. w sprawie składu i oznakowania suplementów diety (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 79). Nieprawidłowości nie stwierdzono.

7.8 Ocena małej gastronomii i żywienia zbiorowego w okresie letnim

L p	Obiekty	Liczba obiektów w skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba w których stwierdzono nieprawidłowości	Liczba mandatów w/kwota	Liczba decyzji ogółem	Płatniczy ch	zarządza jących
1	Żywnienie zbiorowe typu otwartego	42	48	4	4/500	10	8	2
2	W tym zakłady małej gastronomii	12	16	1	1/100	5	4	1
3	Stołówki w domach wczasowych	5	7	0	0	0	0	0

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- braku czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu,
- złych warunków sanitarno – technicznych zakładu

8 Ocena stanu sanitarnego szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych

Pracownik pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu limanowskiego w 2023 r. przeprowadził kontrole sanitarne planowe kompleksowe w 141 placówkach nauczania i wychowania. Skontrolowano 18 (tj. 85,7% z 21 w ewidencji) żłobków/klubów dziecięcych, 41 (tj. 97,7% z 42 w ewidencji) przedszkoli, 60 (tj. 64,5% z 93 w ewidencji) szkół i zespołów szkół, 3 (tj. 75% z 4 w ewidencji) placówki z pobytem całodobowym, 1 (100% z 1 w ewidencji) placówkę wsparcia dziennego, 17 (tj. 44,8% z 38 w ewidencji) placówek wychowania pozaszkolnego, 1 (tj. 50% z 2 w ewidencji) placówkę rekreacyjną.

Ponadto przeprowadzono kontrole sezonowe (kontrole turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży zima/lato) w liczbie 62 (162 turnusy zarejestrowane w bazie MEN). Łącznie w 2023 r. przeprowadzono 212 kontroli sanitarnych.

8.1 Stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych

W 2023 r. skontrolowane 3 placówki oświatowe nie spełniały wymagań sanitarno-technicznych. W związku z tym wydano 3 decyzje zarządzające oraz 3 decyzje płatnicze.

Decyzje zarządzające dotyczyły:

- - złego stanu sanitarno-technicznego nawierzchni placu zabaw i urządzeń terenowych,
- - złego stanu sanitarno-technicznego parkietu, ścian, sufitów w sali gimnastycznej,
- - złego stanu sanitarno-technicznego konstrukcji zabawowej w sali zabaw dla dzieci.

Podczas kontroli sanitarnych stwierdzono, że stan sanitarno-techniczny budynków ulega sukcesywnej poprawie w związku z realizacją decyzji wydanych w latach ubiegłych oraz pozyskaniem przez samorządy lokalne funduszy z programów unijnych. Niemal we wszystkich placówkach oświatowo-wychowawczych prowadzone były prace konserwatorsko-porządkowe mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego funkcjonujących placówek. Prace konserwatorsko-porządkowe, zwłaszcza przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego obejmowały generalne sprzątanie wszystkich pomieszczeń szkół, konserwację urządzeń sanitarnych, porządkowanie terenów zielonych i boisk sportowych.

Tabela 9 Ocena stanu sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych za rok 2023

Powiat	Liczba obiektów				
	Według ewidencji	Skontrolowanych		Nieodpowiadająca wymaganiom	
		n	%	n	%
bocheński					
brzeski					
chrzanowski					
dąbrowski					
gorlicki					
krakowski					
M. Kraków					
limanowski	204	141	69,12	3	1,47
miechowski					
myślenicki					
nowosądecki					
M. Nowy Sącz					
nowotarski					
olkuski					

oświęcimski					
proszowicki					
suski					
tarnowski					
M. Tarnów					
wadowicki					
wielicki					
tatrzański					
Ogółem:	204	141	69,12	3	1,47

8.2 Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej dzieci i młodzieży

W 2023 r. oceniono, że spośród skontrolowanych obiektów właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zostały zapewnione we wszystkich placówkach nauczania i wychowania. Wśród placówek oświatowych stwierdzono właściwy stan techniczny pomieszczeń sanitarnych. Braków bieżącej ciepłej i zimnej wody nie odnotowano. Zapewniono środki do utrzymania higieny osobistej w wystarczającej ilości w każdej placówce.

Tabela 10 Ocena warunków do utrzymania higieny w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu limanowskiego 2021–2023

Placówki	2021			2022			2023		
	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny
Przedszkola	24	0	0	40	0	0	41	0	0
Szkoły	33	0	0	77	0	0	60	0	0
Pozostałe	9	0	0	21	0	0	40	0	0
Razem	66	0	0	138	0	0	141	0	0

8.3 Ocena dostosowania mebli szkolnych i przedszkolnych do wymagań ergonomii

W ramach sprawowanego nadzoru kontrolowano w placówkach oświatowo-wychowawczych stanowiska pracy ucznia pod kątem dostosowania mebli do wzrostu uczniów.

Szczegółowo oceniono 97 oddziałów w 97 placówkach, 1734 stanowisk uczniowskich. We wszystkich skontrolowanych placówkach stoliki i krzesła w salach lekcyjnych były prawidłowo oznakowane, odpowiednio dostosowane do wzrostu korzystających z nich dzieci i młodzieży.

Dyrektorzy szkół przedstawili do wglądu pomiary dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

Tabela 11 Dostosowanie mebli do zasad ergonomii

PLACÓWKI/ODDZIAŁY/STANOWISKA	2021	2022	2023
Liczba ocenionych oddziałów/liczba placówek	58/24	100/89	97/97
Liczba oddziałów z nieprawidłowościami/liczba placówek	0/0	0/0	0/0
Liczba stanowisk ocenionych/liczba stanowisk nieprawidłowych	0/0	0/0	0/0

8.4 Możliwość pozostawienia podręczników przez uczniów w szkołach

Pracownik pionu higieny dzieci i młodzieży, podczas kontroli sanitarnych w szkołach różnego szczebla nauczania sprawdzał, w jaki sposób szkoły realizują zapis § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2009 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604). Przepis ten stosuje się od dnia 1 września 2009 r. do uczniów klas, w których realizuje się podstawę programową kształcenia ogólnego.

Tabela 12 Możliwość pozostawienia w pomieszczeniach szkoły części podręczników i przyborów szkolnych

W	2021		2022		2023	
pomieszczeniach szkoły zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych	Liczba szkół	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN (Dz. U.03.6.69 ze zm.) §4a	Liczba szkół	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN (Dz. U.03.6.69 ze zm.) §4a	Liczba szkół	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN (Dz. U.03.6.69 ze zm.) §4a
Szkoły podstawowe	24	24	48	48	34	34
Szkoły ponadpodstawowe i zespoły szkół	9	9	29	29	26	26
Razem	33	33	77	77	60	60

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach

(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604), § 4a określa, iż w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Szkoły zapewniają możliwość pozostawienia części podręczników w szafkach, wydzielonych półkach w klasach. Jednak nie rozwiązuje to problemu przeciążonych uczniowskich tornistrów i plecaków. Dyrektorzy szkół informują, iż w wielu przypadkach uczniowie nie korzystają z możliwości pozostawienia podręczników na terenie placówki, ponieważ program nauczania wymaga zabrania podręcznika i wykonania zadania lub nauki na kolejny dzień.

W szkołach ponadpodstawowych uczniowie często nie przynoszą podręczników do szkoły. Najczęściej z możliwości pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych korzystają uczniowie klas I–III szkoły podstawowej. W klasach starszych stosuje się zasadę przynoszenia do placówki jednego podręcznika na ławkę.

8.5 Higiena procesów nauczania (rozkłady zajęć)

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604), § 4a określa, iż plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Zgodnie z wytycznymi oceniano, czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami jest nie większa niż 1 godzina oraz czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia jest nie większa od 1 godziny. W ramach bieżącego nadzoru nad placówkami oświatowymi oceniano realizację zaleceń rozporządzenia w 31 szkołach podstawowych - tj. 343 oddziałach i 25 zespołów szkół – tj. 242 oddziałach. W skontrolowanych oddziałach nie stwierdzono nieprawidłowości.

Tabela 13 Higiena procesu nauczania

ODDZIAŁY / PLACÓWKI	2021	2022	2023
Liczba ocenionych oddziałów/liczba placówek	201/18	623/67	585/56
Liczba oddziałów z nieprawidłowościami/ liczba placówek	0/0	0/0	0/0

8.6 Żywnienie dzieci i młodzieży w szkołach

W roku 2023 r. na skontrolowane 34 szkoły podstawowe i 21 zespołów szkół w zakresie żywienia 30 szkół przygotowywało posiłki na miejscu w formie pełnych obiadów oraz 25 jako

posiłki jednodaniowe. Ze wszystkich posiłków skorzystało 7593 dzieci i młodzieży, w tym 1096 skorzystało z posiłków dofinansowanych. Ponadto w skontrolowanych szkołach podstawowych i zespołach szkół w 38 placówkach były organizowane II śniadania i w 35 placówkach wydawane napoje.

8.7 Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami

W skontrolowanych 60 placówkach stwierdzono, że 48 szkół posiada gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, natomiast w 12 placówkach profilaktyczna opieka zdrowotna organizowana była w pomieszczeniach zastępczych. Wszystkie skontrolowane placówki korzystają z gabinetów stomatologicznych zlokalizowanych poza terenem szkoły.

8.8 Warunki sanitarne wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 r. w bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej zarejestrowano na terenie powiatu limanowskiego 162 turnusy wypoczynku zorganizowanego dla dzieci i młodzieży w formie wyjazdowej i w miejscu zamieszkania (wypoczynek zimowy 40, wypoczynek letni 122). Pracownik pionu higieny dzieci i młodzieży przeprowadził 62 kontrole. Skontrolowano 62 turnusy (wypoczynek zimowy 18 kontroli, wypoczynek letni 44). Z wypoczynku zorganizowanego w powiecie limanowskim skorzystało 2526 dzieci i młodzieży, w tym w czasie letniego wypoczynku 1862 dzieci i młodzieży, a z zimowego wypoczynku 664.

Tabela 14 Wypoczynek dzieci i młodzieży na terenie powiatu limanowskiego w latach 2021–2023

	Liczba turnusów w bazie MEN	Liczba kontroli pionu HDiM	Liczba uczestników
2021	139	57	2502
2022	179	63	2415
2023	162	62	2526

W 2023 r. skontrolowano 38,3% turnusów, w 2022 r. skontrolowano 35,2% turnusów, w roku 2021 było to 41%.

W roku 2021 na terenie powiatu limanowskiego wypoczywało 2502 dzieci i młodzieży, natomiast w roku 2022 uczestników zorganizowanego wypoczynku było 2415, w 2023 r. liczba uczestników wynosiła 2526.

Tabela 15 Liczba uczestników korzystających z wypoczynku w powiecie limanowskim,

	Usługi hotelarskie	Obiekty sezonowe	Obozy pod namiotami	Wypoczynek w miejscu zamieszkania
Liczba uczestników	1048	1280	0	198

W trakcie kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży odnotowano, iż najwięcej uczestników wypoczywało w obiektach sezonowych (internaty i bursy) – 1280, w obiektach całorocznych usług hotelarskich – 1048 oraz w miejscu zamieszkania (szkoły, młodzieżowe domy kultury) – 198 dzieci i młodzieży.

Tabela 16 Liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku w woj. małopolskim

Powiat	Liczba turnusów w bazie MEN	Liczba kontroli pionu HDiM	Liczba uczestników
Bocheński			
Brzeski			
chrzanowski			
dąbrowski			
gorlicki			
krakowski			
M. Kraków			
limanowski	162	62	2526
miechowski			
myślenicki			
nowosądecki			
M. Nowy Sącz			
nowotarski			
olkuski			
oświęcimski			
proszowicki			
suski			
tarnowski			
M. Tarnów			
wadowicki			
wielicki			
tatrzański			
Ogółem	162	62	2526

Słowem podsumowania w 2023 r. podobnie jak w latach ubiegłych stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych ulegał systematycznej poprawie. Przeprowadzane remonty, wykonywane na bieżąco prace konserwatorskie w nadzorowanych placówkach znacząco przyczyniły się do podniesienia jakości warunków nauki i wypoczynku. Placówki systematycznie wdrażały wytyczne opracowywane przez MEN, GIS, dbały o czystość,

porządek, przestrzeganie regulaminów i procedur mając na uwadze bezpieczeństwo dzieci i młodzieży.

Wszystkie skontrolowane szkoły i placówki oświatowe zlokalizowane były w budynkach spełniających wymagania w zakresie funkcjonalności dla obiektów użyteczności publicznej przeznaczonych na stały lub czasowy pobyt ludzi. Dostosowane budynki, zaplecze a także certyfikowane wyposażenie, umożliwiły przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny. Nowo otwarte placówki otrzymały pozytywne opinie sanitarne i zostały objęte bieżącym nadzorem sanitarnym. Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej i bezpieczeństwa w nadzorowanych placówkach nauczania i wychowania nie wykazała zaniedbań w tym zakresie.

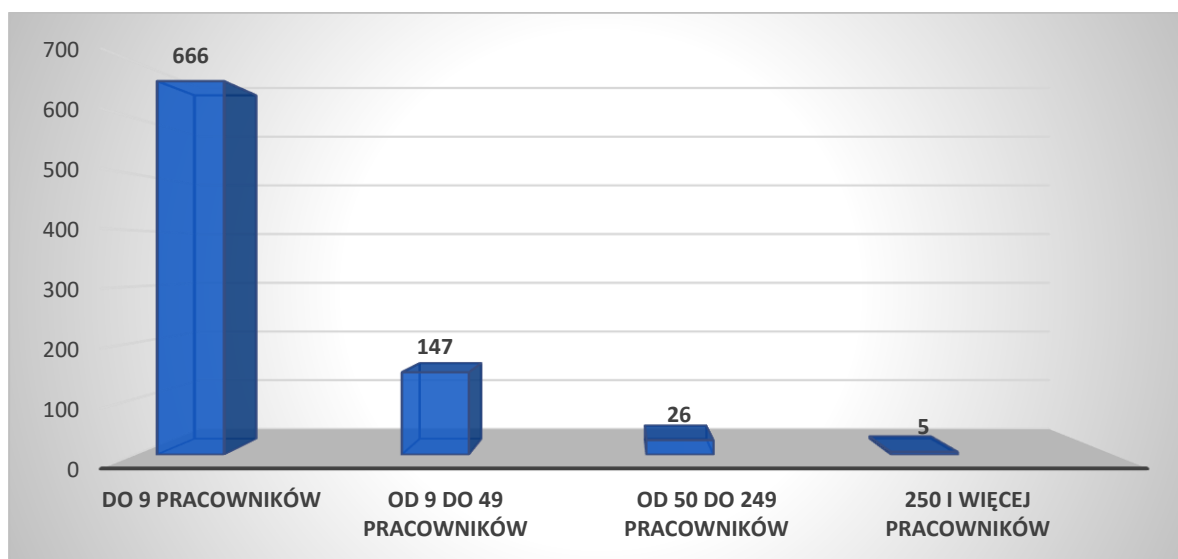
9 Warunki środowiska pracy

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy pracowników poprzez kontrolowanie przestrzegania przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu sanitarno-technicznego zakładów pracy oraz w zakresie zapobiegania powstawania chorób zawodowych związanych z wykonywaną pracą.

Ponadto prowadzony jest nadzór nad przestrzeganiem przepisów unijnych i krajowych w zakresie kosmetyków, chemikaliów, produktów biobójczych, detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej objął nadzorem 844 zakłady pracy różnych branż, które zatrudniają 9734 pracowników. W ewidencji nadzorowanych podmiotów przeważają zakłady małe do 9 pracowników tj. 666 obiektów co stanowi 79 % ogółu nadzorowanych zakładów pracy. Pozostałe podmioty to zakłady pracy zatrudniające pracowników w przedziale od 10-49, co stanowi 17,4 % (147 obiektów), zakłady z ilością zatrudnienia w przedziale 50 – 250 to 3,1% (26 obiektów), natomiast zakłady z zatrudnieniem 250 i więcej to 0,6% (5 obiektów) ogółu zewidencjonowanych podmiotów gospodarczych. Skontrolowano warunki pracy w 226 zakładach pracy zatrudniających 4369 pracowników.

Wykres 8 Struktura zakładów pracy w zależności od ilości zatrudnionych - rok 2023

W 2023 r. przeprowadzono 311 kontroli w tym 183 kontroli planowanych i 128 kontroli nieplanowanych .

Ogółem wydano 63 decyzje administracyjne, w tym:

- 27 merytoryczne
- 2 umarzające ;
- 1 przedłużająca;
- 33 płatnicze.

W nadzorowanych zakładach pracy osoby zatrudnione pracują w ekspozycji na: hałas, pyły, czynniki rakotwórcze, mikroklimat, czynniki chemiczne, czynniki biologiczne i drgania mechaniczne, natomiast narażenie pracowników na szkodliwe czynniki obecne w środowisku pracy występuje w zakresie: hałasu i rakotwórczych pyłów drewna (na podstawie kontroli z 2023 r.)

W roku sprawozdawczym 2023 w wyniku sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego stwierdzono narażenia pracowników na szkodliwe czynniki obecne w środowisku pracy w zakresie hałasu, drgań ogólnych i zapylenia (pył drewna). W 21 skontrolowanych zakładach pracy stwierdzono przekroczenia NDN hałasu ustalono, że w narażeniu na hałas pracuje 325 pracowników.

W wynikaniu stwierdzonych przekroczeń normatywów higienicznych tj. NDN hałasu została wydana jedna decyzja administracyjna w roku 2023 dotycząca sporządzenia programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia pracowników na hałas

(dotyczy kontroli przeprowadzonej w 2022 r.). Ponadto pracodawcy corocznie przeprowadzają badania środowiska pracy w zakresie hałasu, oraz prowadzą regularne badania audiometryczne słuchu pracowników zatrudnionych. Specjaliści ds. bhp przeprowadzają okresowy monitoring warunków pracy, sporządzają program działań organizacyjno-technicznych zmierzający do ograniczenia narażenia pracowników na hałas, oraz prowadzą dobór odpowiednich środków ochrony indywidualnej.

Ponadto w jednym zakładzie pracy o PKD 31 wystąpiło przekroczenie NDS pyłów drewna, ustalono, że w narażeniu pracują 4 osoby. Natomiast w dwóch obiektach o PKD 23 stwierdzono przekroczenie stężenia pyłu zawierającego krystaliczną krzemionkę, w narażeniu na przedmiotowy czynnik pracuje 6 osób. W związku z powyższym wydane zostały decyzje administracyjna nakazujące podjąć działania i środki zmierzające do zlikwidowania przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) pyłów.

9.1 Czynniki rakotwórcze

Obraz 19 Czynniki rakotwórcze

Na terenie powiatu limanowskiego pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej pozostaje 209 zakładów pracy, w których występują czynniki rakotwórcze takie jak: pyły drewna, benzen, dichromian potasu, chromian potasu, promieniowanie jonizujące, formaldehyd oraz pyły krystalicznej krzemionki – frakcja respirabilna.

W ramach nadzoru na czynnikami rakotwórczymi w 2023 r. przeprowadzono 45 kontroli w 51 zakładach pracy. W obiektach gdzie występuje czynnik rakotwórczy liczba narażonych wynosi 428 osób: w tym 392 mężczyzn i 36 kobiet

W trakcie kontroli zwrócono uwagę na działania profilaktyczne obejmujące ograniczenie występowania czynnika rakotwórczego, ograniczenie liczby pracujących z czynnikami

rakotwórczymi do niezbędnego minimum, stosowanie na stanowiskach pracy właściwej wentylacji ogólnej i miejscowej, stosowanie środków ochrony indywidualnej, informowanie pracowników o potencjalnych skutkach zdrowotnych, wykonywanie badań środowiska pracy, a w przypadku stwierdzenia przekroczeń podejmowanie działań zmierzających do obniżenia stężeń poniżej NDS. Dokonano sprawdzenia rejestrów czynników rakotwórczych pod kątem: wykazu stanowisk pracy, na których występuje narażenie, liczby pracowników pracujących w narażeniu, rodzaju podjętych środków i działań ograniczających stopień narażenia.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 7 zakładach pracy stwierdzono nieprawidłowości co skutkowało wydaniem 6 decyzji administracyjnych z terminem wykonania na rok 2023, oraz 1 decyzji rachunkowej z uwagi na natychmiastowe usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W powyższym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnego rejestru prac, których wykonanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z czynnikiem o działaniu rakotwórczym (4 nakazy).
- brak aktualnego rejestru pracowników narażonych na działanie czynnika o działaniu rakotwórczym (4 nakazy)
- brak przekazania właściwemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu informacji o substancjach i ich mieszaninach, czynnikach lub procesach o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – według obowiązującego wzoru (3 nakazy).

9.2 Czynniki biologiczne

W 2023 r. przeprowadzono ogółem 34 kontrole w zakresie występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, skontrolowano 33 zakłady pracy.

Ogółem pracowników narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne w zakładach skontrolowanych jest 735; w tym na czynniki biologiczne zaliczane do grupy 2 -731 osób, do grupy 3 – 457 osób.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości w kontrolowanych obiektach.

Natomiast podczas kontroli zakładów, w których występują zagrożenia biologiczne dokonano oceny działań pracodawców w zakresie dokumentacji ryzyka zawodowego, informowania pracowników o istniejących zagrożeniach dla zdrowia. Sprawdzone czy prowadzony jest rejestr prac i pracowników narażonych na czynniki biologiczne w przypadku zakwalifikowania

szkodliwych czynników biologicznych do 3 lub 4 grupy zagrożenia. Stwierdzono, że pracodawcy prowadzą szkolenia obejmujące zagadnienia dotyczące potencjalnego zagrożenia dla zdrowia pracowników spowodowanego działaniem czynnika biologicznego, zastosowania środków zapobiegawczych, wymagań higieniczno-sanitarnych.

Ponadto w skontrolowanych zakładach pracy pracownicy mają zapewnione odpowiednie pomieszczenie do spożywania posiłków, właściwe środki ochrony indywidualnej, oraz środki higieny osobistej. Posiadają aktualne orzeczenia lekarskie bez przeciwwskazań do wykonywania pracy na danym stanowisku, które wydał lekarz medycyny pracy.

9.3 Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, produktami biobójczymi i produktami kosmetycznymi

Obraz 20 Nadzór nad preparatami

Znaczący zakres działalności inspektora sanitarnego stanowi nadzór nad przestrzeganiem przepisów krajowych i unijnych dotyczących wprowadzania do obrotu, udostępniania na rynku i stosowania w działalności zawodowej niebezpiecznych substancji chemicznych ich mieszanin, w tym produktów biobójczych, prekursorów narkotyków, detergentów i kosmetyków.

W ewidencji stacji obecnie jest 330 podmiotów stosujących substancje i ich mieszaniny chemiczne niebezpieczne, 2 dalszych użytkowników (formulator), oraz 24 dystrybutorów

substancji chemicznych niebezpiecznych i ich mieszanin oraz 4 zakłady wytwarzające produkty kosmetyczne.

W roku 2023 przeprowadzono 98 kontroli w zakładach pracy stosujących w działalności substancje i ich mieszaniny chemiczne. Ponadto u dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono 15 kontroli, natomiast 1 kontrolę przeprowadzono u dalszego użytkownika- formulatora. W wyniku powyższych czynności nie stwierdzono nieprawidłowości.

Produkty biobójcze

W zakresie udostępniania na rynku produktów biobójczych przeprowadzono 52 kontrole. W wyniku powyższych czynności stwierdzono w 1 obiekcie nieprawidłowość dot. oznakowania produktu, które wprowadza w błąd konsumenta, poprzez sugerowanie właściwości biobójczych. Wydano 1 decyzję administracyjną.

Produkty kosmetyczne

W 2023 r. skontrolowano 4 zakłady wytwarzające i konfekcjonujące produkty kosmetyczne natomiast 29 kontroli przeprowadzono w obiektach obrotu produktami kosmetycznymi. Wydano 6 decyzji administracyjnych.

Dwie decyzje dotyczyły udostępniania na rynku produktów kosmetycznych, które w wykazie składników zawierają substancję zakazaną Butylphenyl Methylpropional (tj. lilial, aldehyd 2-(4-tert-butylobenzylo)propionowy), który zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2021/1902 z dnia 29 października 2021 r., zmieniającym załączniki II, III i V do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1223/2009 *w odniesieniu do stosowania w produktach kosmetycznych niektórych substancji sklasyfikowanych jako rakotwórcze, mutagenne lub działające na rozrodczość*, został umieszczony w załączniku nr II rozporządzenia 1223/2009, jako substancja zakazana w produktach kosmetycznych (poz. 1666 załącznika II). Zakaz udostępniania na rynku produktów kosmetycznych zawierających w swoim składzie Butylphenyl Methylpropional obowiązuje od 1 marca 2022 r. Mając na uwadze powyższe, kwestionowane produkty zawierające w swoim składzie Butylphenyl Methylpropional (lilial), który trafił na listę substancji niedozwolonych z uwagi na klasyfikację jako CMR (substancja działająca szkodliwie na rozrodczość kategorii 1B), mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.

Ponadto pozostałe 4 decyzje wydano w zakresie udostępniania na rynku produktów kosmetycznych, które nie posiadały oznakowania w języku polskim. Brak niezbędnych i wymaganych przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego informacji na opakowaniach

produktów kosmetycznych w istotny sposób narusza interes konsumentów, którzy dokonując takiego zakupu nie mają rzetelnej i pełnej informacji o produkcie. Dla osób, które nie posiadają wiedzy o prawidłowym użytkowaniu produktu kosmetycznego, ani o jego składzie produkt taki może stanowić niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia.

Środki zastępcze

Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora sanitarnego w Limanowej przeprowadzili 4 kontrole dotyczące przestrzegania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych zgodnie z art. 44b oraz 44c Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.). W powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

9.4 Radon w miejscu pracy

Obraz 21 Radon

Radon jest gazem promieniotwórczym, który występuje naturalnie w środowisku w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu.

Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który z kolei tworzy się w wyniku rozpadu uranu. Jako gaz łatwo się przemieszcza w otwartej przestrzeni jego stężenie jest bardzo małe natomiast w zamkniętych, źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy oraz w budynkach o mieszanym przeznaczeniu.

Stężenie promieniotwórcze radonu (stężenie radonu) ^{222}Rn w powietrzu mierzy się w Bq/m^3 . Jeden bekerel (Bq) to 1 rozpad promieniotwórczy atomu w ciągu 1 sekundy.

Zgodnie z ustawą *Prawo atomowe*, poziom odniesienia dla średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu w miejscach pracy wewnątrz pomieszczeń wynosi 300 Bq/m³

Na terenie powiatu limanowskiego w 2023 r. w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono przekroczenie poziomu odniesienia radonu tj. 300 Bq/m³, w 4 obiektach placówek oświatowych. Przedmiotowe placówki podjęły działania w celu obniżenia ww. przekroczenia m.in. poprzez:

- zwiększoną częstotliwość wentylacji pomieszczeń tj. regularne wietrzenie pomieszczeń
- malowanie ścian w celu zastosowania odpowiednich pokryć, które obniżą współczynnik ekshalacji radonu, wymianę podłogi (położenie nowych paneli podłogowych)
- zwiększenie szczelności materiałów budowlanych
- uszczelnienie pęknięcia w fundamentach, szczelin w okolicach rur, oraz wszelkich innych nieszczelności.

Natomiast w roku 2024 r. wskazane obiekty przeprowadzą ponowne badania średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu.

9.5 Choroby zawodowe

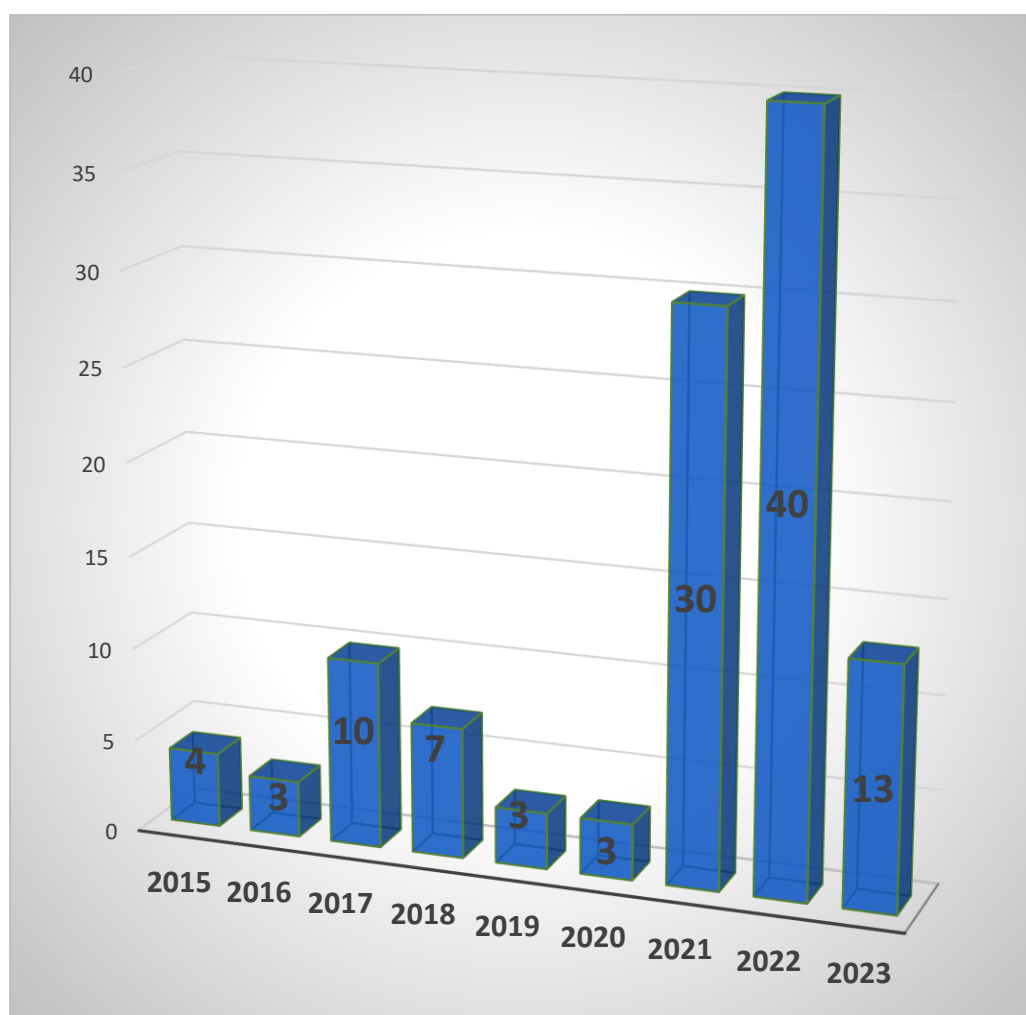
Zagrożenia, będące przyczynami chorób zawodowych wśród pracowników mogą występować w każdym zakładzie pracy, w zależności od charakteru pracy, produkcji czy technologii. Znaczenie chorób zawodowych jest bardzo istotne, gdyż dotyczą one osób pracujących i wiążą się z poważnymi konsekwencjami zdrowotnymi, takimi jak absencja chorobowa, ograniczenie lub utrata zdolności do pracy. Analiza danych dotyczących zapadalności na choroby zawodowe pozwala identyfikować stanowiska pracy, zakłady, sektory gospodarki, w których występują warunki pracy przyczyniające się do powstania chorób zawodowych.

W 2023 r. odnotowano 9 zgłoszeń chorób zawodowych. Zgłoszenia dotyczyły następujących chorób zawodowych:

- poz. 26 - Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa- borelioza – 4 zgłoszeń, natomiast 2 zgłoszenia dotyczyły choroby COVID – 19,
- poz. 15 – Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym, co najmniej 5 lat – 2 zgłoszenia,
- poz. 19 – Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy – 1 zgłoszenie,

Przeprowadzono w 2023 r. 12 ocen narażenia zawodowego w związku z poprowadzonymi postępowaniami w przedmiocie chorób zawodowych. W konsekwencji wydano 13 decyzji stwierdzających chorobę zawodową oraz 2 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Stwierdzono 13 chorób zawodowych i wystawiono 13 kart stwierdzenia choroby zawodowej. Wydano 100 postanowień.

Wykres 9 Liczba chorób zawodowych potwierdzonych w powiecie limanowskim

10 Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia

Dział Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zajmuje się działaniami mającymi na celu propagowanie wiedzy zdrowotnej wśród mieszkańców powiatu, jednak szczególną grupą docelową są dzieci i młodzież poczynając od wieku przedszkolnego, aż do ukończenia szkół ponadpodstawowych. Potwierdzeniem są realizowane przez koordynatorów szkolnych programy edukacyjne, których Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Limanowej

prowadzi łącznie 11. Każdy z programów opiera się na wykonaniu podstawowych działań takich jak: przesłanie oferty programowej, stały kontakt z nauczycielami podejmującymi się realizacji programu, poradnictwo metodyczne, instruktaż indywidualny, wizytacje, przyjęcie i opracowanie sprawozdań oraz przesłanie certyfikatów potwierdzających uczestnictwo w programie. Poniżej w tabeli przedstawiono zasięg oraz działania podjęte w ramach poszczególnych programów w roku szkolnym 2022/2023.

Tabela 17 Wykaz realizowanych programów edukacyjnych

Nazwa programu	Odbiorcy/zasięg	Kierunek profilaktyki	Podjęte działania
Skąd się biorą produkty ekologiczne	grupy przedszkolne dzieci w wieku 5-6 lat – 1258 uczniów, oraz ich rodzice 502	zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych	- zorganizowano szkolenia indywidualne (6) - zorganizowano powiatowy konkurs pod hasłem przewodnim „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”, który został objęty honorowym patronatem Starosty Limanowskiego. Z prac konkursowych utworzono wystawę w Centrum Informacji Turystycznej w Limanowej dostępną dla zwiedzających przez 3 tygodnie - udzielono poradnictwa metodycznego (64) - przeprowadzono prelekcje dla uczestników programu (2), łącznie wzięło w nich udział 26 uczniów oddziałów przedszkolnych

			- przesłano do szkół realizujących program materiały dodatkowe - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (10)
Czyste Powietrze Wokół Nas	grupy przedszkolne dzieci w wieku 5-6 lat – 1146 uczniów oraz ich rodzice - 421	zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia	-przeprowadzono szkolenia indywidualne (2) - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (12) - udzielono poradnictwa metodycznego (48)
Nie pal przy mnie, proszę	uczniowie klas I-III - 1448 uczniów oraz ich rodzice - 459 rodziców objętych działaniami	zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu	- przeprowadzono szkolenia indywidualne (2) - udzielono poradnictwa metodycznego (27) - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (11)
Bieg po zdrowie	uczniowie klas IV - 591 uczniów, 532	opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji	- przeprowadzono szkolenia indywidualne (3)

	rodziców objętych działaniami	tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego	- zorganizowano Powiatowy Konkurs plastyczny pod hasłem przewodnim „Jestem ważny/a dbam o siebie” we współpracy z Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną w Nowym Sączu Filia w Limanowej oraz Limanowskim Domem Kultury w którym została utworzona wystawa prac konkursowych dostępnych do połowy czerwca - udzielono poradnictwa metodycznego (44) - przeprowadzono prelekcje dla uczestników programu (5), łącznie uczestniczyło w nich 70 uczniów - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (9)
Znajdź właściwe rozwiązanie	uczniowie starszych klas szkół podstawowych - 1916 uczniów, 337 rodziców objętych działaniami	zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, palenia czynnego i biernego, kształtowanie	- przeprowadzono szkolenie indywidualne (1) - udzielono poradnictwa metodycznego (28) - przeprowadzono prelekcje i zajęcia z wykorzystaniem narkogogli i alkoholgli dla

		postawy dbania o zdrowie swoje, swoich bliskich oraz trenowanie postaw asertywnych	uczestników programu (2) w której łącznie uczestniczyło 73 uczniów - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (10)
Trzymaj Formę	uczniowie starszych klas szkół podstawowych - 1916 uczniów, 337 rodziców objętych działaniami	kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór	- przesłano informacje o organizowanym konkursie wiedzy - rozdystrybuowano pakiety materiałów do realizacji programu (11 szkół) - udzielono poradnictwa metodycznego (20) - przeprowadzono wizytacje realizacji programu edukacyjnego (2)
Wybierz Życie – Pierwszy Krok	uczniowie klas VII - VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych - 1240 uczniów, 421 rodziców objętych działaniami oraz: 202 nauczycieli i pedagogów, 11 pielęgniarek szkolnych i pracowników szkoły	zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę	- zorganizowano i przeprowadzono szkolenie dla koordynatorów szkolnych programu, połączone z konferencją dot. profilaktyki nowotworów - przesłano zaproszenia na szkolenie on-line dla koordynatorów programu - rozdystrybuowano pakiety materiałów do realizacji programu (27 szkół)

			- udzielono poradnictwa metodycznego (30) - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (8)
Znamie! Znam je?	uczniowie starszych klas szkół podstawowych i ponadpodstawowych- 2675 uczniów, w 12 placówkach działaniami zostali objęci również rodzice	powszechnienie wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka	- zorganizowano i przeprowadzono szkolenie dla koordynatorów szkolnych programu, połączone z konferencją dot. profilaktyki nowotworów - przesłano zaproszenia na szkolenie on-line dla koordynatorów programu - rozdystrybuowano pakiety materiałów do realizacji programu (36 szkół) - przeprowadzono szkolenia indywidualne (2) - udzielono poradnictwa metodycznego (37) - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (10)
Podstępne WZW	uczniowie szkół ponadpodstawowych - 277 uczniów	podniesienie wiedzy na temat profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV	- przesłano zaproszenia na szkolenie on-line dla koordynatorów programu - rozdystrybuowano pakiety materiałów

			do realizacji programu (2 szkoły) - udzielono poradnictwa metodycznego (3)
ARS, czyli jak dbać o miłość?	uczniowie szkół ponadpodstawowych - 1176 uczniów, 298 rodziców objętych działaniami	przekazanie wiedzy na temat negatywnych skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych na tle wartości takich jak miłość, rodzina, bezpieczeństwo	- zorganizowano i przeprowadzono szkolenie dla realizatorów programu - przesłano zaproszenia na konferencję pn. „Etiologia zaburzeń związanych z FASD” do szkół realizujących program oraz podmiotów wykonujących działalność leczniczą - przesłano adres strony internetowej z materiałami do realizacji programu - rozdyskrebowano pakiety materiałów do realizacji programu (3 szkoły) - przeprowadzono szkolenie indywidualne (1) - udzielono poradnictwa metodycznego (8) - przeprowadzono wizytację realizacji programu edukacyjnego (2)
Krajowy Program	uczniowie starszych klas szkół	podniesienie poziomu wiedzy	- zorganizowano konkursu wiedzy pn. „Nie daj

Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS	podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych	na temat HIV/AIDS ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za własne zdrowie i życie	szansy AIDS” dla uczniów szkół ponadpodstawowych pod Honorowym Patronatem Starosty Limanowskiego oraz we współpracy z Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną w Nowym Sączu Filia w Limanowej - przesłano zaproszenia na konferencję pn. „Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie”, „Epidemia HIV w Polsce. Gdzie jesteśmy? Czego potrzebujemy? Wyzwania dla profilaktyki” do szkół realizujących program - przeprowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych do szkół oraz podczas akcji profilaktycznych (222) - udzielono poradnictwa metodycznego (26)

Nauczyciele chętnie podejmują się realizacji programów edukacyjnych wiedząc, że Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej udzieli im potrzebnego wsparcia merytorycznego, a także w miarę posiadanych zasobów dostarczy materiały potrzebne do realizacji zajęć wg. zaproponowanych scenariuszy zajęć. Koordynatorzy szkół chętnie zapraszają pracowników Inspekcji Sanitarnej na tematyczne prelekcje dla uczniów, które również są uatrakcyjnieniem prowadzonych przez nich działań prozdrowotnych.

Ponadto, w 2023 roku realizowane były działania w ramach 14 interwencji pozaprogramowych. Działania te opisano w Tabeli 18.

Tabela 18 Wykaz podejmowanych interwencji nieprogramowych

Nazwa interwencji	Podjęte działania
Promocja zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania	- przeprowadzono prelekcje dla dzieci i młodzieży (2) oraz dorosłych (1) w których łącznie uczestniczyło 113 osób - rozdyskrebowano tematyczne ulotki (292 szt.) - do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych przesłano pisma promujące konferencję hybrydową pn. „Świadomy konsument – co warto wiedzieć kupując żywność”

	- promowano zdrowy styl życia w mediach społecznościowych poprzez udostępnianie postów tematycznych również w kampanii EFSA oraz Wojewódzkiej Kampanii „Zajadam się zdrowiem”
Światowy Dzień bez Tytoniu	- przeprowadzono prelekcje dla dzieci w której uczestniczyło 51 osób - rozdyskrybuowano tematyczne ulotki, broszury, plakaty do 10 szkół podstawowych (209 szt.) - zorganizowano w ramach programu „Bieg po zdrowie” konkurs na plakat promujący zdrowe życie wolne od palenia tytoniu. Ogłoszenie wyników i wręczenie nagród w konkursie odbyło się 30 maja – w wigilię Światowego Dnia bez Tytoniu z prac zgłoszonych na konkurs utworzono tematyczną wystawę dostępną dla zwiedzających do połowy czerwca - zorganizowano stoiska edukacyjno-informacyjne (2) podczas wydarzeń kulturalnych w naszym regionie
Światowy Dzień Rzucania Palenia	- przeprowadzono prelekcje (2) dla uczniów szkół podstawowych i w której uczestniczyło łącznie 117 osób - zamieszczono informację na stronie internetowej oraz utworzono infografiki tematyczne - przesłano pisma promujące obchody Świąta do podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz do szkół podstawowych i ponadpodstawowych z prośbą o informację z podjętych działań. Ze sprawozdań wynika, że działaniami objęte zostało ponad 900 osób z terenu powiatu limanowskiego. - rozdyskrybuowano tematyczne ulotki (40 szt.) oraz plakaty (3 szt.) do 1 szkoły podstawowej
Profilaktyka wszawicy	- rozdyskrybuowano tematyczne ulotki (193 szt.) do szkół podstawowych oraz podczas akcji profilaktycznych
Profilaktyka zażywania narkotyków	- przeprowadzono prelekcje (2) dla uczniów szkół podstawowych w których uczestniczyło łącznie 133 osoby - rozdyskrybuowano tematyczne ulotki (154 szt.) podczas akcji profilaktycznych

Bezpieczny wypoczynek	- rozdystrybuowano tematyczne ulotki (198 szt.) do 664 uczestników wypoczywających w 18 ośrodkach podczas ferii zimowych - rozdystrybuowano tematyczne ulotki (420 szt.) do 1255 uczestników wypoczywających w 30 ośrodkach podczas wakacji letnich - dystrybucje podczas akcji profilaktycznych (55 szt.) - dystrybucje do szkół (135 szt.)
Promocja szczepień ochronnych	- przesłano pisma promujące obchody Europejskiego Tygodnia Szczepień wraz z załączoną ulotką do podmiotów wykonujących działalność leczniczą (36) - rozdystrybuowano tematyczne ulotki (112 szt.) do 4 szkół podstawowych i 2 ośrodków zdrowia - przeprowadzono prelekcje (3) dla uczniów szkół podstawowych oraz przedszkola w których uczestniczyły łącznie 182 osoby - zorganizowano stoiska edukacyjno-informacyjne (2) w ośrodkach zdrowia na terenie powiatu limanowskiego. Udzielano poradnictwa w zakresie szczepień ochronnych, dystrybuowano ulotki tematyczne (111 szt.) - dystrybucje podczas akcji profilaktycznych (206 szt.)
Światowy Dzień Zdrowia	- przesłano pisma promujące obchody Światowego Dnia Zdrowia do podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz do szkół podstawowych i ponadpodstawowych z prośbą o informację z podjętych działań. Sprawozdania zwrotne spłynęły z 20 szkół oraz 13 podmiotów medycznych - przeprowadzono prelekcję dla uczniów całej szkoły podstawowej łącznie 110 osób
Profilaktyka zdrowia psychicznego	- przesłano pisma do szkół podstawowych i ponadpodstawowych z zaproszeniem na konferencje on-line pn.: „Depresja i uzależnienia wśród dzieci i młodzieży – porozmawiajmy”, „Zdrowie psychiczne i uzależnienia wśród uczniów – jak rozpoznać problem, jak reagować, wspierać” - przesłano pisma do szkół ponadpodstawowych z informacją o konkursie na film krótkometrażowy „Ocknij się, nie żyj

	w iluzji” w których uczniowie z Zespołu Szkół Nr 1 w Limanowej oraz Branżowej Szkoły I Stopnia Cechu Rzemiosła i Przedsiębiorczości zajęli odpowiednio I i III miejsce
Profilaktyka zatruć grzybami	- rozdyskrybuowano tematyczne ulotki (113 szt.) podczas akcji profilaktycznych
Profilaktyka chorób zakaźnych	- utworzono infografiki i ulotki dot. higieny rąk i chorób zakaźnych. Zamieszczono je na profilu Facebook PSSE w Limanowej - udzielano instruktażu prawidłowego mycia rąk, podejmowano rozmowy indywidualne podczas akcji profilaktycznej (50 osób odwiedzających stoisko)
Pierwsza pomoc przedmedyczna	- nawiązano współpracę z pedagogiem szkolnym Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Stroniu w celu organizacji Dnia Pierwszej Pomocy w której udział wzięli również Funkcjonariusze Policji oraz Strażacy PSP w Limanowej. Przeprowadzono prelekcję dla uczniów całej Szkoły Podstawowej oraz zajęcia aktywne z narkogoglami i alkohologlami – łącznie wzięło udział 67 uczniów i 7 nauczycieli.
Profilaktyka nowotworów	- zorganizowano konferencję we współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Krakowie pn. „Profilaktyka nowotworów – chcę mieć świadomość”, nad którą patronat objął Starosta Limanowski – Mieczysław Uryga. Nawiązano współpracy z instytucjami: Akademia Ignatianum w Krakowie, Limanowski Dom Kultury, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu Filia w Limanowej, Studium Dietetyki Greenfit, Dietetykiem Klinicznym Projekt Zdrowie, Geers aparaty słuchowe. W konferencji uczestniczyło łącznie ok 60 osób. Utworzono infografiki promujące wydarzenie które zamieszczono na stronie internetowej oraz profilu Facebook PSSE w Limanowej - rozdyskrybuowano tematyczne ulotki do szkół podstawowych oraz podczas akcji profilaktycznych (łącznie 165 szt.)

**Europejski Dzień
Wiedzy o
Antybiotykach**

- zamieszczono tematyczną informację wraz z utworzoną infografiką na stronie PSSE w Limanowej oraz profilu Facebook

Obraz 23 Święto Gminy Tymbark – promocja akcji bezpieczny wypoczynek letni

11 Spis Tabel

Tabela 1 Wybrane choroby zakaźne w powiecie limanowskim w latach 2021-2023	7
Tabela 2 Zestawienie liczby zakażeń RSV i grypy potwierdzonych szybkim testem antygenowym w 2023 roku	11
Tabela 3 Wykaz szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych.....	19
Tabela 4 Analiza uodpornienia dzieci i młodzieży w powiecie limanowskim w rocznikach podlegających szczepieniom według programu szczepień ochronnych w latach 2022-2023 .	19
Tabela 5 Liczba zaszczepionych na wybrane szczepienia zalecane w latach 2020-2023 w powiecie limanowskim	22
Tabela 6 Zestawienie kontroli w obiektach użyteczności publicznej w 2023 roku	54
Tabela 7 Wnioski o dokonanie kontroli granicznej żywności.....	79
Tabela 8 Przyczyny wniosków.....	88
Tabela 9 Ocena stanu sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych za rok 2023.....	98
Tabela 10 Ocena warunków do utrzymania higieny w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu limanowskiego 2021–2023	99
Tabela 11 Dostosowanie mebli do zasad ergonomii	100
Tabela 12 Możliwość pozostawienia w pomieszczeniach szkoły części podręczników i przyborów szkolnych.....	100
Tabela 13 Higiena procesu nauczania.....	101
Tabela 14 Wypoczynek dzieci i młodzieży na terenie powiatu limanowskiego w latach 2021–2023	102
Tabela 15 Liczba uczestników korzystających z wypoczynku w powiecie limanowskim, ...	103
Tabela 16 Liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku w woj. małopolskim	103
Tabela 17 Wykaz realizowanych programów edukacyjnych	113
Tabela 18 Wykaz podejmowanych interwencji nieprogramowych.....	120

12 Spis Wykresów

Wykres 1 Liczba zachorowań spowodowanych zakażeniami <i>Clostridioides difficile</i>	9

Wykres 2 Udział wybranych bakteryjnych i wirusowych czynników chorobowych wywołujących zakażenia jelitowe	9
Wykres 3 Liczba zachorowań spowodowanych zakażeniami SARS-CoV-2 na terenie powiatu limanowskiego w latach 2020-2023.....	13
Wykres 4 Liczba zachorowań na ospę wietrzną według wieku w 2023 roku na terenie powiatu limanowskiego	15
Wykres 5 Obiekty służby zdrowia objęte nadzorem w 2023 roku	24
Wykres 6 Procent próbek wody do spożycia nie odpowiadających wymaganiom	43
Wykres 7 Kategorie oraz ilość obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w 2023 roku	53
Wykres 8 Struktura zakładów pracy w zależności od ilości zatrudnionych - rok 2023.....	105
Wykres 9 Liczba chorób zawodowych potwierdzonych w powiecie limanowskim.....	112

13 Spis obrazów

Obraz 1 Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	5
Obraz 2 Zakażenia jelitowe.....	8
Obraz 3 Infekcje górnych dróg oddechowych.....	10
Obraz 4 Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	12
Obraz 5 Choroby odzwierzęce.....	13
Obraz 6 Ospa wietrzna.....	14
Obraz 7 Koło Sinnera Skuteczne mycie powierzchni.....	26
Obraz 8 Pojemniki twardo ściennie na odpady medyczne.....	28
Obraz 9 Przygotowanie narzędzi do sterylizacji.....	29
Obraz 10 Ocena oddziaływania na środowisko	31
Obraz 11 Uzgadnianie dokumentacji projektowej	37
Obraz 12 Woda	45
Obraz 13 Ujęcie wody wodociągu miejskiego w Limanowej	48
Obraz 14 Lokalizacja ujęć powierzchniowych dla wodociągów zbiorowego zaopatrzenia.....	50
Obraz 15 DPS w Mszanie.....	55
Obraz 16 Hotel Stara Winiarnia, Mszana Dolna.....	59
Obraz 17 Hotel Stara Winiarnia, Mszana Dolna.....	60
Obraz 18 Środki transportu	61

Obraz 19 Czynniki rakotwórcze	106
Obraz 20 Nadzór nad preparatami	108
Obraz 21 Radon	110
Obraz 22 Konkurs Powiatowy "Nie daj szansy AIDS"	120
Obraz 23 Święto Gminy Tymbark – promocja akcji bezpieczny wypoczynek letni.....	124